

COMARCH

**SPRAWOZDANIE NA TEMAT
INFORMACJI NIEFINANSOWYCH
COMARCH S.A. ORAZ GRUPY COMARCH
ZA ROK 2019**

1.	Oświadczenie Zarządu Comarch S.A. skierowane do interesariuszy firmy w zakresie raportowania kwestii niefinansowych	3
2.	Informacje o Grupie Kapitałowej Comarch	4
2.1.	Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Comarch S.A., wg stanu na dzień 29 kwietnia 2020	5
2.2.	Zakres działalności Grupy Comarch na świecie.....	5
2.3.	Struktura kapitałowa Grupy Comarch wg stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.6	
2.4.	Kluczowe niefinansowe i finansowe wskaźniki efektywności	8
2.5.	Nagrody i rankingi w roku 2019.....	10
3.	Interesariusze	13
4.	Polityki i zasady przyjęte i stosowane przez Grupę Comarch oraz ich wpływ na poszczególne aspekty oraz zidentyfikowane ryzyka.....	15
4.1.	Zintegrowany System Zarządzania.....	16
4.2.	Kodeks Etyczny Grupy Kapitałowej Comarch.....	23
4.3.	Prawa człowieka	25
4.4.	Deklaracja polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju	26
4.5.	Społeczna odpowiedzialność biznesu.....	27
4.6.	Przeciwdziałanie korupcji	27
4.7.	Ład korporacyjny	28
4.8.	Ryzyka w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania	29
5.	Kontrahenci	30
5.1.	Dostawcy	30
5.2.	Odbiorcy	33
5.3.	Bezpieczeństwo produktów i konsumentów	35
6.	Zasoby ludzkie (obszar społeczny i pracowniczy).....	37
6.1.	Przeciętne zatrudnienie w Grupie Comarch w latach 2015-2019	38
6.2.	Rotacja zatrudnienia.....	38
6.3.	Umowy, na podstawie których świadczona jest praca.....	39
6.4.	Szkolenia.....	47
6.5.	Korzystanie z pomocy publicznej i zlecenia publiczne.....	48
7.	Działalność na rzecz społeczeństwa.....	50
8.	Bezpieczeństwo i higiena pracy	60
9.	Ochrona Środowiska	64
9.1.	Wykorzystanie surowców naturalnych.....	64
9.2.	Wyroby gotowe	65
9.3.	Energia	66
9.4.	Flota Comarch	69
9.5.	Woda.....	70
9.6.	Emisje.....	71
9.7.	Odpady.....	76
10.	Ocena istotności aspektów oddziaływania na otoczenie.....	79
11.	Przegląd wskaźników SIN	81

1. Oświadczenie Zarządu Comarch S.A. skierowane do interesariuszy firmy w zakresie raportowania kwestii niefinansowych

Szanowni Interesariusze,

Grupa Comarch, z racji wielkości przedsiębiorstwa oraz zasięgu swojego działania, wywiera znaczny wpływ na swoje otoczenie, szczególnie w zakresie ekonomicznym i społecznym. Zrównoważony rozwój jest jednym z kluczowych fundamentów strategii firmy od samego jej początku i w opinii Zarządu Comarch S.A. w znacznym stopniu przyczynił się do sukcesu rynkowego przedsiębiorstwa.

Niezależnie od wymogów formalnych, Comarch od wielu lat stosuje dobre praktyki w zakresie raportowania niefinansowego (m.in. poprzez publikację odpowiednich informacji w Internecie oraz w raportach rocznych). Wynika to zarówno z wewnętrznej potrzeby komunikacji z interesariuszami, jak i wypełniania zaleceń ładu korporacyjnego dla spółek giełdowych oraz zapisów ustawy o rachunkowości.

Z uwagi na profil działalności przedsiębiorstwa, kluczowymi dla Comarch zagadnieniami dotyczącymi zrównoważonego rozwoju są kwestie społeczne, związane z zatrudnieniem i prawami człowieka oraz zagadnienia związane z zarządzaniem różnorodnością, szczególnie w zakresie organów zarządzających i nadzorczych. W opinii Zarządu Comarch S.A. przestrzeganie odpowiednich standardów oraz raportowanie o nich jest niezbędne dla właściwego zarządzania zasobami ludzkimi, a tym samym jest elementem kluczowym dla zapewnienia możliwości długoterminowego rozwoju i utrzymania przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa.

Kluczowymi kwestiami związanymi ze zrównoważonym rozwojem oraz raportowaniem niefinansowym są: ciągła poprawa jakości zarządzania, znacząca rola „miękkich” czynników motywacyjnych, promocja aktywności fizycznej i kulturalnej wśród pracowników, zwiększanie świadomości kadry zarządzającej w zakresie zagadnień związanych z różnorodnością, a także stałe doskonalenie procedur zarządzania. Grupa Comarch stale prowadzi działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz promuje postawy proekologiczne wśród załogi. Grupa cały czas wspiera również różne inicjatywy społeczności lokalnych oraz liczne działania charytatywne.

Mając na uwadze bieżącą sytuację w Polsce i na świecie, Zarząd Comarch S.A. podkreśla, że Grupa Comarch jest bardzo dobrze przygotowana do działania także w warunkach spodziewanego spowolnienia gospodarczego spowodowanego epidemią Covid-19. Wyrażamy, że Grupa Comarch - dzięki bardzo dobrej sytuacji finansowej, znacznej dywersyfikacji produktowej, branżowej i geograficznej swojej oferty oraz zaangażowaniu pracowników Comarch będzie w stanie w nadchodzących okresach stabilnie i bez większych zakłóceń realizować swoją misję rozpowszechniania na całym świecie tworzonej w Polsce innowacyjnej myśli technicznej, ku satysfakcji klientów, pracowników, akcjonariuszy i całego otoczenia społeczno-gospodarczego.

Zarząd Comarch S.A. zwraca uwagę, że Sprawozdanie na temat informacji niefinansowych obejmuje informacje niefinansowe dotyczące Spółki Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch. Sprawozdanie zostało przygotowane zgodnie z wymogami raportowania niefinansowego zawartymi w Ustawie z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości, wytycznymi Komisji Europejskiej dotyczące sprawozdawczości w zakresie informacji niefinansowych oraz w oparciu o krajowe Standardy Informacji Niefinansowych (SIN) dotyczące raportów zrównoważonego rozwoju. Niniejszy raport obejmuje dane za rok 2019 i dane porównawcze za rok 2018. Nie dokonano istotnych korekt informacji zawartych w poprzednich raportach. Niniejszy raport nie podlega certyfikacji jak również zewnętrznej weryfikacji przez profesjonalnych audytorów.

Zarząd Comarch S.A.

2. Informacje o Grupie Kapitałowej Comarch

G.1.1., G.1.2.

Podstawowym przedmiotem działalności Grupy Kapitałowej Comarch („Grupa Comarch”, „Comarch”), której jednostką dominującą jest spółka akcyjna Comarch S.A. z siedzibą w Krakowie przy Al. Jana Pawła II 39 A („Spółka”), jest działalność związana z oprogramowaniem - PKD 62.01.Z. Oznaczenie sądu rejestrowego dla Comarch S.A.: Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie, XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Numer KRS: 0000057567. Spółka Comarch S.A. posiada dominujący udział w Grupie pod względem osiąganych przychodów, wartości aktywów oraz ilości i wielkości realizowanych kontraktów. Akcje Spółki Comarch S.A. są dopuszczone do obrotu giełdowego na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. W 2019 roku Spółka uroczyście obchodziła 20-lecie notowań akcji na GPW. Czas trwania jednostki dominującej nie jest ograniczony.

Grupa Kapitałowa Comarch jest producentem innowacyjnych systemów informatycznych dla kluczowych sektorów gospodarki zarówno w Polsce jak i za granicą. Główną strategią Comarch jest dostarczanie klientom kompletnych rozwiązań informatycznych opartych na produktach własnych, także w modelu usługowym. Dzięki zatrudnianym wysokiej klasy specjalistom oraz dzięki posiadanej profesjonalnej infrastrukturze Comarch jest w stanie dostarczać zarówno produkty informatyczne, jak również usługi ich wdrożenia i utrzymania, a także usługi doradcze i integracyjne dla klientów na całym świecie. Dzięki temu odbiorcy produktów i usług oferowanych przez Comarch mogą w pełni korzystać z możliwości oferowanych przez nowoczesne systemy informatyczne oraz optymalizować swoje procesy biznesowe.

Szeroki zakres oferty Comarch obejmuje systemy klasy ERP, finansowo-księgowo, systemy CRM, oprogramowanie lojalnościowe, systemy wsparcia sprzedaży i elektronicznej wymiany dokumentów, systemy bankowości elektronicznej, systemy zarządzania sieciami teleinformatycznymi, systemy billingowe, oprogramowanie Business Intelligence, usługi zarządzania bezpieczeństwem i ochroną danych oraz wiele innych rozwiązań. Comarch jest dostawcą rozwiązań m.in. dla podmiotów z administracji publicznej, bankowości, biur rachunkowych, przedsiębiorstw z branży FMCG, linii lotniczych, motoryzacji, sektora medycznego, firm produkcyjnych, przedsiębiorstw użyteczności publicznej, rynków kapitałowych, firm telekomunikacyjnych i ubezpieczeniowych, wyższych uczelni, firm handlowych i usługowych, transportowych, dla dostawców paliw a także podmiotów prowadzących działalność maklerską, e-commerce czy faktoringową.

Grupa Comarch koncentruje się na rozwoju rozwiązań informatycznych w modelu usługowym - Comarch jest jednym z liderów rynkowych w tym zakresie. W minionym roku Grupa Comarch uruchomiła kompleksową ofertę w zakresie chmury obliczeniowej Comarch Cloud, o najwyższych standardach bezpieczeństwa, opartą o infrastrukturę Comarch Data Center. Dzięki Comarch Cloud klienci mogą korzystać z oprogramowania, przechowywania danych i prowadzić swoje firmy bez konieczności posiadania własnej infrastruktury IT, mając przy tym zapewnioną dużą wydajność, niezawodność, bezpieczeństwo i skalowalność.

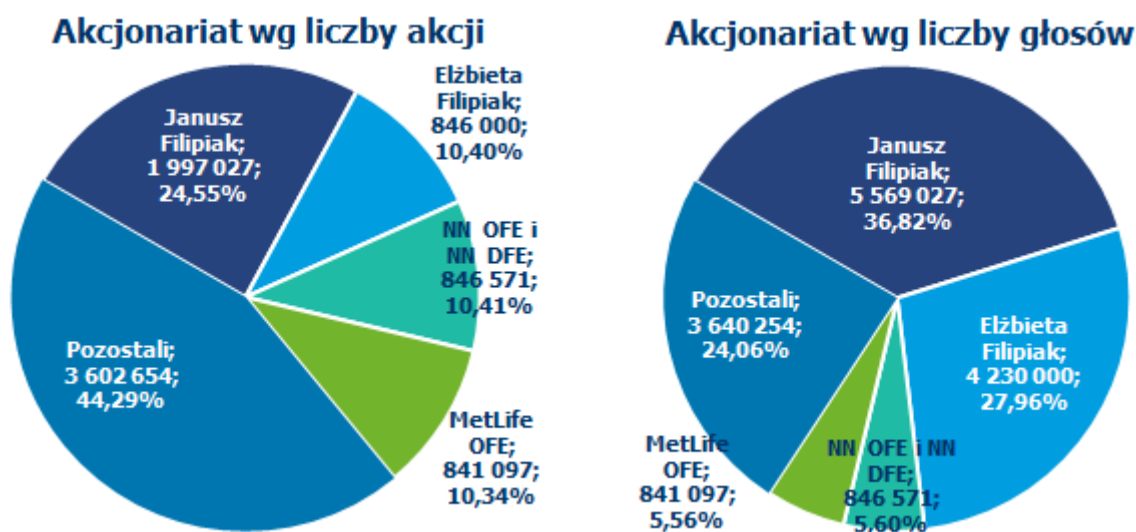
Szczegółowy opis dostarczanych produktów i usług został zawarty w punkcie 3 Sprawozdania z Działalności Comarch S.A. oraz Skonsolidowanego Sprawozdania z Działalności Grupy Comarch.

Comarch przy planowaniu swojej strategii rozwoju uwzględnia aspekty społeczne i środowiskowe świadomie ograniczając wpływ swojej działalności na środowisko naturalne, minimalizując zużycie zasobów naturalnych oraz ogranicza wytwarzanie odpadów powstających w wyniku bieżącej działalności.

Comarch jest członkiem ważnych organizacji w dziedzinie IT, takich jak np. ETIS, PIKOM oraz TeleManagement Forum, przez co posiada ciągły dostęp do najnowszych standardów pojawiających się w tych dziedzinach (np. standardów na temat TAP/RAP). Comarch należy również do międzynarodowych izb gospodarczych i handlowych m.in.: Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej oraz Francusko-Polskiej Izby Gospodarczej. Jest także członkiem Związku Maklerów i Doradców (ZMiD), organizacji zrzeszającej osoby posiadające licencje maklerów papierów wartościowych, doradców inwestycyjnych oraz maklerów giełd towarowych, a także członkiem Stowarzyszenia Emitentów Giełdowych. W Hiszpanii Comarch jest członkiem Confederación de Empresarios de Málaga (CEM), czyli Konfederacji Pracodawców Malagi. CEM jest organizacją zrzeszającą przedsiębiorców o charakterze konfederacyjnym i międzysektorowym, o zasięgu prowincjonalnym. W Japonii Comarch przynależy do klubu biznesowego 21c Club w ramach EGG JAPAN. 21c Club wspiera przedsiębiorstwa w tworzeniu i rozwijaniu nowych firm typu B2B oraz jest platformą do wymiany wiedzy i doświadczenia. Comarch jest także członkiem LF Networking Fund, nowopowstałej inicjatywy stowarzyszenia The Linux Foundation, która zacieśnia współpracę między partnerami i zwiększa sprawność operacyjną w projektach dotyczących rozwoju sieci.

Pozostałe podstawowe informacje o Comarch S.A. oraz Grupie Comarch zostały opublikowane odpowiednio w punkcie 1 Sprawozdania z Działalności Comarch S.A. oraz Skonsolidowanego Sprawozdania z Działalności Grupy Comarch.

2.1. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Comarch S.A., wg stanu na dzień 29 kwietnia 2020

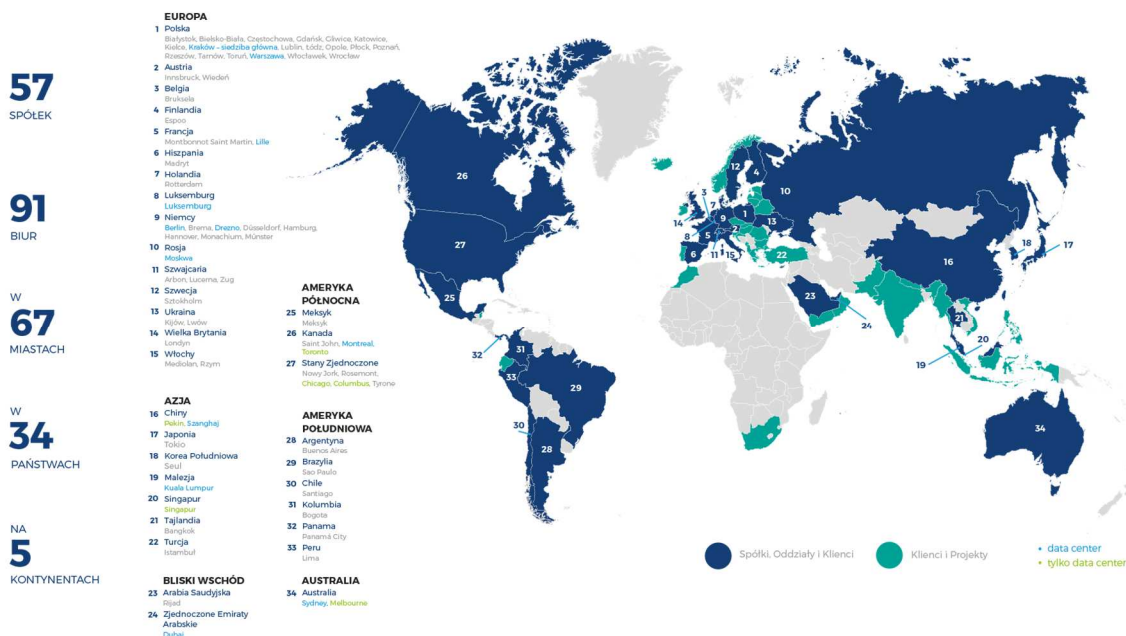
2.2. Zakres działalności Grupy Comarch na świecie

Według stanu na dzień publikacji raportu, Comarch S.A. posiada 17 oddziałów w Polsce oraz 1 w Albanii, Grupa Comarch składa się z 57 spółek zlokalizowanych na 5 kontynentach, w 34 krajach, w 91 lokalizacjach na całym świecie. W minionym roku Grupa z sukcesem kontynuowała strategię wzrostu opartą na dywersyfikacji swojej działalności pomiędzy różne segmenty branżowe, rozwoju własnych produktów oraz sprzedaży ich na rynku globalnym. Od wielu lat jednym z głównych celów strategicznych Comarch jest rozwój sprzedaży coraz większej ilości produktów na rynkach zagranicznych, w szczególności w Europie Zachodniej, obu Amerykach oraz Azji. W minionym roku w skład Grupy weszła nowa spółka zależna Comarch Pty. Ltd w Australii. Na rok 2020 planowane są dalsze inwestycje kapitałowe zarówno na rynku krajowym, jak i na rynkach zagranicznych. Szczegółowe

informacje w zakresie zmian w strukturze organizacyjnej znajdują się w punkcie 1 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za rok 2019.

W raportowanym okresie nastąpiło zwiększenie współpracy z dostawcami zagranicznymi związane z realizacją zakupów do produkcji własnej Comarch S.A. oraz związane ze zwiększeniem wysiłku firmy w kierunku prac badawczo-rozwojowych.

Poniższa mapa prezentuje obszaru aktywności gospodarczej Grupy Comarch na świecie:

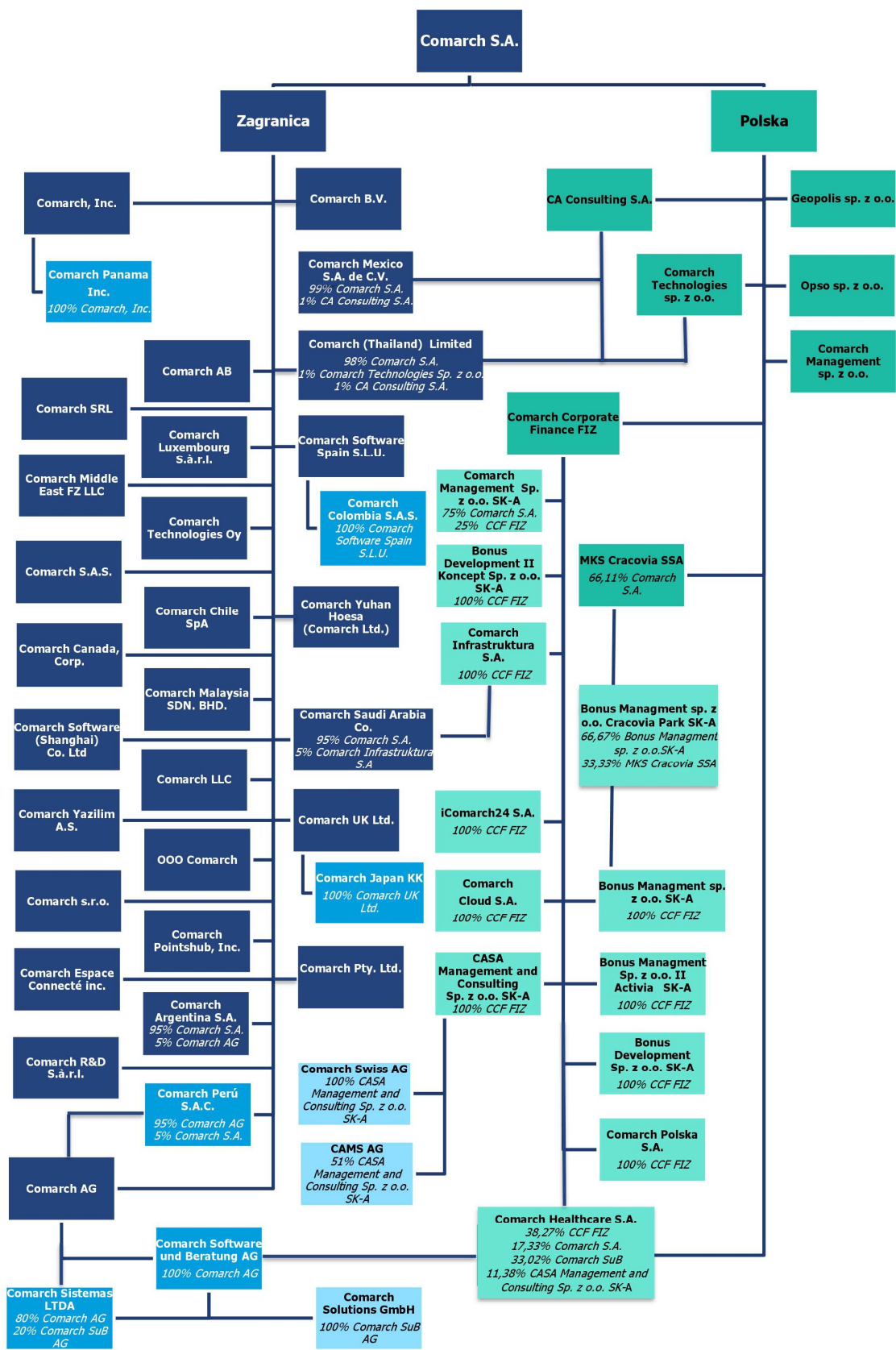
Comarch świadczy kompleksowe usługi w zakresie udostępniania i utrzymania złożonych rozwiązań informatycznych obejmujących sprzęt, oprogramowanie oraz usługi ich utrzymania.

Comarch przechowuje dane w 20 Data Center na całym świecie, w tym w czterech CDC będących własnością Grupy (Kraków, Warszawa, Drezno, Lille).

2.3. Struktura kapitałowa Grupy Comarch wg stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Comarch za 12 miesięcy 2019 roku obejmuje sprawozdania niżej wymienionych spółek. Niniejsze Sprawozdanie na temat informacji niefinansowych obejmuje wszystkie podmioty Grupy Kapitałowej Comarch uwzględnione w Skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

■ 100% udziałów w posiadaniu Comarch S.A., chyba że wskazano inaczej.

2.4. Kluczowe niefinansowe i finansowe wskaźniki efektywności

W dniu 31 grudnia 2019 r. w Comarch S.A. było zatrudnionych 4 979 osób wobec 4 679 osób zatrudnionych na dzień 31 grudnia 2018 r., natomiast w całej Grupie Kapitałowej liczba zatrudnionych wzrosła do 6 348 osób w porównaniu do 6 040 osób z 31 grudnia 2018 roku.

Przeciętna liczba osób zatrudnionych w GK Comarch	2019	2018	2017	2016	2015
umowy o pracę	5 087	4 727	4 393	4 323	4 066
pozostałe formy zatrudnienia	1 361	1 364	1 245	1 276	1 238
Razem	6 448	6 091	5 638	5 599	5 304

Przeciętna liczba osób zatrudnionych w GK Comarch	2019	2018	2017	2016	2015
produkcyjnych oraz konsultantów technicznych	5 103	4 797	4 369	4 342	4 104
marketingu i sprzedaży	321	298	293	336	339
kierownictwa i administracji	499	495	458	434	427
pozostałych	525	501	518	487	434
Razem	6 448	6 091	5 638	5 599	5 304

Na dzień 31 grudnia 2019 r. w Grupie 3 544 pracowników było zatrudnionych w Krakowie, 2 184 w innych miastach w Polsce oraz 620 poza granicami Polski.

Przeciętna liczba osób zatrudnionych w Comarch SA	2019	2018	2017	2016	2015
umowy o pracę	4 057	3 753	3 492	3 416	3 121
inne formy zatrudnienia	930	934	844	888	860
Razem	4 987	4 687	4 336	4 304	3 981

Przeciętna liczba osób zatrudnionych w Comarch S.A.	2019	2018	2017	2016	2015
produkcyjni oraz konsultanci techniczni	4 330	4 052	3 733	3 698	3 403
marketing i sprzedaż	180	168	161	179	177
kierownictwo i administracja	414	407	372	353	340
inne	63	60	70	74	61
Razem	4 987	4 687	4 336	4 304	3 981

Na dzień 31 grudnia 2019 r. 3 019 pracowników było zatrudnionych w Krakowie, natomiast 1 960 w innych miastach w Polsce.

Grupa Kapitałowa Comarch osiągnęła w 2019 roku rekordowe wyniki finansowe. W 2019 roku Grupa Comarch wypracowała przychody ze sprzedaży o wartości 1 437 423 tys. PLN. Były one o 67 804 tys. PLN, tj. o 5,0% wyższe niż w 2018 roku. Wynik operacyjny wyniósł 143 383 tys. PLN i był o 55 840 tys. PLN, tj. o 63,8% wyższy niż osiągnięty w 2018 roku. Wynik netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej wyniósł 104 846 tys. PLN i był o 74 230 tys. PLN, tj. o 242,5% wyższy niż w 2018 roku. W 2019 roku marża na sprzedaży i rentowność sprzedaży operacyjnej wzrosły, kolejno do poziomu 29,3% oraz 10,0%. Rentowność sprzedaży brutto i sprzedaży netto osiągnęły kolejno poziom 9,9% oraz 7,3%. Tak znaczna poprawa rentowności była możliwa dzięki zwiększeniu skali działalności Grupy, poszerzeniu oferty rynkowej oraz nieustającemu ulepszaniu efektywności podejmowanych działań.

Szczegółowa analiza finansowa Grupy Comarch została opublikowana w punkcie 9 Sprawozdania Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Comarch za rok [2019](#).

WYBRANE DANE FINANSOWE GRUPY COMARCH (w tys. PLN)	2019	2018	zmiana
Przychody ze sprzedaży	1 437 423	1 369 619	5,0%
Zysk na działalności operacyjnej	143 383	87 543	63,8%
Zysk przed opodatkowaniem	142 369	62 480	127,9%
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	104 846	30 616	242,5%
Aktywa razem	1 842 711	1 665 945	10,6%
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	871 955	789 837	10,4%
Zobowiązania długoterminowe	257 351	230 184	11,8%
Zobowiązania krótkoterminowe	614 604	559 653	9,8%
Kapitał własny przypadający na akcjonariuszy	952 123	858 146	11,0%
Kapitał zakładowy	8 133	8 133	0,0%
Liczba akcji (szt.)	8 133 349	8 133 349	0,0%
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję	1,5	1,5	0,0%

W 2019 roku Comarch S.A. osiągnęła przychody ze sprzedaży o wartości 1,5% niższej od ubiegłego roku (951 698 tys. PLN w 2019 roku wobec 966 100 tys. PLN w roku 2018). Zysk operacyjny Spółki w 2019 roku wyniósł 33 519 tys. PLN i był niższy o 55 870 tys. w porównaniu do 2018 roku, natomiast wynik netto osiągnął wartość 57 627 tys. PLN i był wyższy o 7 978 tys. PLN w porównaniu do roku poprzedniego. Rentowność operacyjna wyniosła 3,5%, a rentowność netto 6,1%.

Szczegółowa analiza finansowa Comarch S.A. została opublikowana w punkcie 9 Sprawozdania Zarządu z działalności Comarch S.A. za rok [2019](#).

WYBRANE DANE FINANSOWE COMARCH SA (w tys. PLN)	2019	2018	zmiana
Przychody ze sprzedaży	951 698	966 100	-1,5%
Zysk na działalności operacyjnej	33 519	89 389	-62,5%
Zysk przed opodatkowaniem	67 397	57 075	18,1%
Zysk netto	57 627	49 649	16,1%
Aktywa razem	1 395 045	1 334 900	4,5%
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	513 505	500 711	2,6%
Zobowiązania długoterminowe	120 946	152 343	-20,6%
Zobowiązania krótkoterminowe	160 942	157 089	2,5%
Kapitał własny	881 540	834 190	5,7%
Kapitał zakładowy	8 133	8 133	0,0%
Liczba akcji (szt.)	8 133 349	8 133 349	0,0%
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję	1,5	1,5	0,0%

W przychodach ze sprzedaży zarówno Comarch S.A., jak i Grupy Comarch bardzo wysoki udział (powyżej 90%) posiadają produkty i usługi o dużej wartości dodanej. Sprzedaż rozwiązań firm trzecich stanowi margines sprzedaży Grupy Comarch.

Zużycie energii elektrycznej, ciepła, gazu, wody oraz całkowita emisja CO ₂ e w Grupie Comarch	2019	2018
Zużycie energii elektrycznej	22 309 884 kWh	21 691 281 kWh
Zużycie ciepła	7 188 247 MJ	9 162 000 MJ
Zużycie gazu	344 367 kg	333 515 kg
Zużycie wody	45 532 m ³	42 534 m ³
Całkowita emisja CO ₂ e	16 501 Mg CO ₂ e	18 298 Mg CO ₂ e

Zużycie energii elektrycznej, ciepła, gazu, wody oraz całkowita emisja CO ₂ e w Comarch S.A.	2019	2018
Zużycie energii elektrycznej	17 594 566 kWh	17 190 300 kWh
Zużycie ciepła	4 248 000 MJ	6 507 000 MJ
Zużycie gazu	338 812 kg	327 488 kg
Zużycie wody	37 591 m ³	34 328 m ³
Całkowita emisja CO ₂ e	14 539 Mg CO ₂ e	15 639 Mg CO ₂ e

Szczegóły dotyczące zużycia energii elektrycznej, ciepła, gazu, wody oraz emisji zostały opisane w pkt 9 niniejszego sprawozdania.

2.5. Nagrody i rankingi w roku 2019

■ Comarch otrzymał nagrodę INVEST 2018 w kategorii „Laureat polski we Francji”

Comarch otrzymał nagrodę INVEST 2018 w kategorii „Laureat polski we Francji”. To wyróżnienie zostało przyznane w ramach konkursu organizowanego przez Ambasadę RP w Paryżu za wkład firmy w budowę relacji dwustronnych oraz poprawę wizerunku Polski poprzez pokazywanie innowacyjnej i dynamicznej strony polskiej gospodarki.

■ Comarch SA najlepszą firmą IT w 2019 roku

Comarch SA najlepszą firmą IT w 2019 roku – to wynik XIV rankingu firm informatycznych świadczących usługi dla sektora finansowego. Uroczystość wręczenia nagród odbyła się 14 listopada, podczas konferencji IT@BANK 2019. W wydarzeniu wzięło udział ponad 600 uczestników. Jak co roku w rankingu IT@BANK przyznano także wyróżnienia w pięciu kategoriach dodatkowych: efektywność, potencjał rozwojowy, Lider innowacyjności według firm IT, pozycja firm w sektorze finansowym i pozycja firm w sektorze banków spółdzielczych. Oprócz nagrody głównej Comarch został uhonorowany jako zwycięzca w kategorii „Potencjał rozwojowy” oraz zdobył drugą nagrodę w kategorii „Pozycja firmy w sektorze finansowym”.

■ Comarch Cloud Infraspacje nominowany do nagrody eco://award 2019

Comarch Cloud Infraspacje został nominowany do nagrody eco://award w kategorii hosting. Nagroda ta przyznawana jest przez niemiecką instytucję o nazwie eco – Verband der Internetwirtschaft e. V. [pl.: eco – Stowarzyszenie Gospodarki Internetowej]. Głównymi kryteriami wyboru są potencjał innowacyjny oraz znaczenie dla gospodarki i społeczeństwa. Nagrody eco://award należą do najbardziej prestiżowych

wyróżnień w dziedzinie gospodarki internetowej, a w skład jury wchodzi zarówno przedstawiciele sektora gospodarki, jak i naukowcy, badacze i politycy.

■ „Jedynki Gazety Wyborczej” dla Comarch

Comarch otrzymał tytuł „Jedynki Gazety Wyborczej” - to wyróżnienie przyznawane przedsiębiorstwom, które miały szczególny wkład w rozwój małopolskiej gospodarki w ciągu ostatnich 30 lat. Wręczenie nagród odbyło się podczas konferencji „30 lat sukcesu gospodarczego Małopolski”, której organizatorem była redakcja krakowskiej Gazety Wyborczej.

■ Comarch otrzymał tytuł: CEEMA Service Provider of the Year

HPE Discover to największa konferencja IT organizowana dla klientów i partnerów Hewlett Packard Enterprise. Podczas tegorocznej edycji, która odbyła się w Las Vegas, Comarch otrzymał tytuł: CEEMA Service Provider of the Year.

■ „Partnerstwo 2019” – nagrody Partner Roku rozdane

Podczas konferencji ogłaszane są również wyniki konkursu „Partner Roku” dla firm, które przeprowadziły najciekawsze wdrożenia rozwiązań z rodziny Comarch ERP. W tym roku wyróżnienia zostały przyznane w dziewięciu kategoriach: główne produkty Comarch ERP, najlepsza kampania marketingowa, nagroda specjalna IDG Computerworld oraz nagroda od publiczności.

■ Comarch w raporcie TOP 200 „Computerworld” 2019

Co roku redakcja magazynu Computerworld przygotowuje publikację, w której opisuje kondycję polskiego rynku IT, analizuje trendy w branży oraz przygotowuje rankingi firm w kilkunastu kategoriach. Według autorów raportu „Computerworld Top200 2019” Comarch zajął pierwsze miejsce w kategoriach: dostawcy usług integracyjnych oraz dostawcy usług w modelu cloud. Wysokie pozycje zajął również wśród dostawców rozwiązań usług dla sektora handlu oraz firm z branży telekomunikacyjnej. Wypracowany w 2018 roku wynik finansowy w wysokości 1,32 mld złotych dał Grupie Kapitałowej Comarch szóstą pozycję w zestawieniu „Największe grupy kapitałowe działające w Polsce w 2018 roku”. Natomiast Comarch SA zajął dziewiąte miejsce w zestawieniu „Firmy informatyczne o największym zysku netto z IT” z wynikiem 49,6 mln złotych. Z kolei w kategorii „Największe firmy informatyczne działające w Polsce” Comarch obecnie zajmuje 13. pozycję, dwa oczka wyżej niż przed rokiem.

■ Comarch otrzymał Małopolską Nagrodę Gospodarczą w kategorii duży przedsiębiorca

Małopolska nagroda Gospodarcza jest to wyróżnienie przyznawane przez Małopolską Radę Gospodarczą dla firm i instytucji, które stanowią gospodarczą wizytówkę Małopolski. Wręczenie nagród odbyło się podczas Małopolskiego Forum Obsługi Inwestora i Eksportera, którego organizatorem jest Małopolska.

■ Wyróżnienie "Lider Współpracy" dla Comarch

W trakcie jubileuszowego spotkania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, który obchodził 85-lecie działalności, wręczono nagrody partnerom instytucji. Comarch realizujący strategiczne projekty dla państwa otrzymał nagrodę „Lider Współpracy”, którą w imieniu spółki odebrał Paweł Prokop, wiceprezes Comarch. Nagroda została przyznana za zaangażowanie i wsparcie ZUS w realizacji zadań służących dobru państwa i obywateli.

■ Comarch w gronie narodowych czempionów Polityki Insight

Comarch znalazł się w pierwszej dziesiątce rankingu czempionów narodowych, przygotowanego przez firmę analityczno-badawczą Politykę Insight. Autorzy zestawienia brali pod uwagę wydajność przedsiębiorstw, rolę w branży, ich obecność na rynku międzynarodowym oraz inwestycje w rozwój i innowacyjność.

■ Comarch „Marką Godną Zaufania”

Comarch został zwycięzcą rankingu „Marka Godna Zaufania” w kategorii „Firma oferująca usługi w chmurze”. Badanie zostało przeprowadzone przez instytut Kantar Millward Brown na zlecenie magazynu „MyCompany Polska”.

■ Comarch Anti-Money Laundering hitem roku 2019

Już 17 raz z rzędu redakcja „Gazety Bankowej” wskazała najciekawsze innowacje technologiczne na polskim rynku. Wśród nich znalazł się system Comarch Anti-Money Laundering. "Hit Roku" to konkurs wyłaniający najbardziej innowacyjne rozwiązania IT dla firm i instytucji. Rozgrywa się w 3 kategoriach: "Bankowość", "Ubezpieczenia i inne instytucje finansowe" oraz - od niedawna - „Przemysł 4.0". Ten ostatni termin odnosi się do tzw. czwartej rewolucji przemysłowej polegającej na integracji obiektów fizycznych z siecią informacyjną. W tym roku, w kategorii "Bankowość", hitem okazał się system Comarch Anti-Money Laundering. Jego głównym zadaniem jest monitorowanie i oznaczanie transakcji noszących znamiona prania pieniędzy, a najważniejszą cechą - umiejętność wyciągania wniosków ze swoich analiz. Ponieważ system oparty jest na sztucznej inteligencji, rozumie relacje i podobieństwa między danymi, dzięki czemu lepiej wykrywa anomalie, a także potrafi je przewidywać.

■ Comarch Intelligent Assurance otrzymał nagrodę Innovation Award 2019 magazynu Pipeline

Firma Comarch została uznana za najlepszego innowatora w kategorii „Innowacja w zakresie zapewniania jakości”. Kategoria ta ma na celu „wyróżnienie innowacji zaprojektowanych z myślą o zapewnianiu jakości usług i operacji oraz zapobieganiu problemom, które mają wpływ na klientów”. Nagrody Innovation Awards magazynu Pipeline przyznaje jury złożone z najważniejszych dyrektorów czołowych dostawców usług i wpływowych członków społeczności analityków telekomunikacyjnych. Są one jednym z najbardziej pożądanых wyróżnień potwierdzających ciągłe dążenie firmy do doskonałości w dziedzinie technologii komunikacyjnych.

■ Spółka Comarch zajęła pierwsze miejsce w kategorii "potencjał rozwojowy" oraz drugie - w rankingu głównym IT@BANK

Comarch po raz kolejny zdobył uznanie jury dorocznego rankingu IT@BANK wyłaniającego najlepszych dostawców oprogramowania i usług dla sektora finansowego. W tym roku firma Comarch zajęła pierwsze miejsce w kategorii "potencjał rozwojowy" oraz drugie - w rankingu głównym IT@BANK. O trofea walczyło 48 firm, które oceniano m.in. pod kątem wysokości przychodów, liczby zatrudnionych i wielkości portfela klientów.

■ Comarch wśród najlepszych spółek giełdowych 2018 roku

W marcu 2019 roku "Puls Biznesu" nagrodził najlepsze spółki giełdowe 2018 roku. Comarch znalazł się w prestiżowym gronie dziesięciu najlepszych przedsiębiorstw rankingu. W imieniu spółki wyróżnienie odebrał Konrad Tarański, wiceprezes Comarch.

■ Perła Polskiej Gospodarki dla Comarch

Comarch otrzymał certyfikat Perła Polskiej Gospodarki w kategorii Perły Wielkie. Kapituła przyznała firmie nagrodę za konsekwentną realizację polityki i strategii przedsiębiorstwa oraz pozycję lidera wśród najbardziej dynamicznych i efektywnych przedsiębiorstw.

■ Comarch w raportach firm analitycznych

Według raportu „Poland Enterprise Application Market Shares, 2018: 2019 Update”, krakowska spółka jako jedyna z firm sklasyfikowanych w pierwszej trójce dostawców rozwiązań Enterprise Application Software, zwiększyła swoje udziały rynkowe w tym segmencie. Sprzedaż systemów Comarch obejmowała już 20,2 proc. rynku systemów do zarządzania przedsiębiorstwem. Dało to spółce drugie miejsce w zestawieniu producentów, uwzględniającym firmy zarówno polskie, jak i zagraniczne. Wśród dostawców rozwiązań do segmentu małych i średnich przedsiębiorstw (zatrudnienie do 499 pracowników) Comarch kolejny rok z rzędu utrzymał pozycję lidera. Według danych IDC firma miała prawie 30 proc. udziału w rynku. Kolejny dostawca posiadał 19,8 proc. w tym segmencie.

Comarch został uwzględniony przez firmę analityczną Forrester w raporcie z lutego 2019 r. na temat dostawców rozwiązań B2B Customer Engagement Marketing (CEM). Po przeanalizowaniu ponad dwudziestu różnych dostawców pod względem wielkości, wydajności i koncentracji na marketingu posprzedażowym, Forrester uznał Comarch, zaliczany do kategorii dużych dostawców, w podstawowym

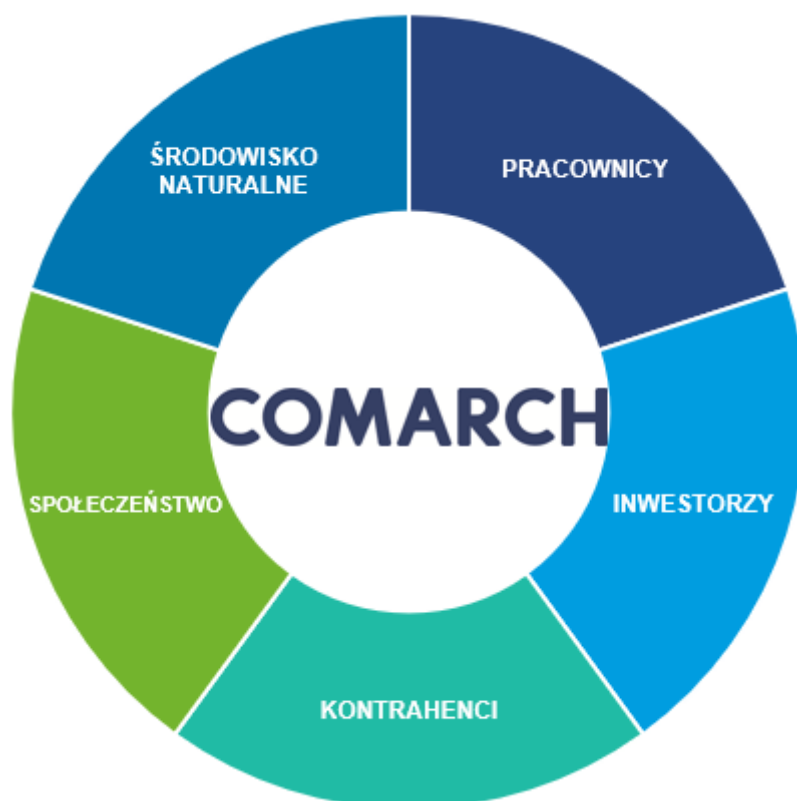
segmencie funkcjonalności obejmującym rzecznictwo, które zawiera takie funkcje jak lojalność klientów, grywalizacja oraz uznanie klienta i nagrody.

Rozwiązania Comarch wspierające sprzedaż, w tym Mobile Sales Force, Online Distribution and Reporting Platform zostały uwzględnione w raporcie przygotowanym przez POI Institute. Dodatkowo spółka znalazła się w raporcie 2019 Vendor Panorama for Retail Execution and Monitoring in Consumer Goods report, otrzymując nagrodę POI Best-in-Class Award za interaktywną prezentację dla klientów. Comarch jest jedną z niewielu firm, które oferują zintegrowane TPM, Retail Execution i eCommerce. POI Institute docenił firmę również za dostarczanie wysoce interaktywnych analiz z innowacyjnymi KPI.

Rozwiązanie Comarch Wealth Management zostało wspomniane w raporcie Celent, który po dokładnej analizie przedstawia najbardziej innowacyjnych europejskich dostawców platform zarządzania majątkiem bezpośrednim. Eksperti Celent oceniają każde rozwiązanie na podstawie kilku kryteriów: najnowocześniejszej technologii wyprzedzającej trendy, najwyższej jakości obsługi i adekwatności do sytuacji rynkowej. Rozwiązania te są także uszeregowane w widoku dostawcy ABCD.

3. Interesariusze

Podstawą identyfikacji i selekcji interesariuszy jest przyjęta przez Grupę Comarch definicja, zgodnie z którą interesariusz to podmiot, który ma wpływ i na którego wpływa swoją działalnością Grupa Comarch.

Lista grup interesariuszy organizacji:

- **Pracownicy** (pracownicy etatowi i współpracownicy, stażyści, praktykanci, studenci i potencjalni pracownicy, pracownicy podwykonawców i dostawców, inspekcja pracy i inne zbliżone instytucje nadzoru);
- **Inwestorzy** (akcjonariusze, inwestorzy instytucjonalni, inwestorzy indywidualni, Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, domy maklerskie, banki, KNF, KDPW, SEG);

- **Kontrahenci** (klienci instytucjonalni, klienci indywidualni, partnerzy biznesowi, społeczności użytkowników rozwiązań Comarch, dostawcy i podwykonawcy, lokalna administracja samorządowa oraz administracja rządowa);
- **Społeczeństwo** (społeczności lokalne w obrębie działalności Grupy Comarch, mieszkańcy i władze rządowe i samorządowe, media, szkoły wyższe i pracownicy naukowcy, organizacje techniczne i branżowe);
- **Środowisko naturalne** (organizacje ekologiczne, firmy recyklingowe).

Podejście organizacji do angażowania interesariuszy:

- **Pracownicy:** rekrutacje, rozmowy okresowe, spotkania wewnętrzne, wewnętrzny portal dla pracowników Everybody/Intranet, wewnętrzne publikacje/marketing wewnętrzny, cykliczne happeningi wspierające aktywny styl życia;
Cel dialogu: zapewnienie stabilizacji rotacji zatrudnienia poprzez wyjście naprzeciw oczekiwaniom pracowników, zapewnienie pracownikom możliwości rozwoju, stworzenie satysfakcjonującego i stabilnego miejsca pracy;
- **Inwestorzy:** regularne spotkania podczas konferencji wynikowych w Krakowie lub Warszawie (również interaktywne transmisje on-line i nagrania video), spotkania indywidualne oraz telekonferencje z Zarządem Spółki, stała współpraca Działu Rynku Kapitałowego i Ubezpieczeń, strona www Relacji Inwestorskich, udział w konferencjach organizowanych przez instytucje rynku finansowego i kapitałowego takie jak banki, fundusze inwestycyjne, GPW, KDPW, KNF i SEG;
Cel dialogu: zapewnienie przejrzystości informacyjnej, spełnienie potrzeb informacyjnych interesariuszy, budowanie wartości Comarch, dbałość o reputację Comarch;
- **Kontrahenci:** strona www, badanie satysfakcji klientów, spotkania biznesowe na potrzeby realizacji umów i podniesienie jakości świadczonych usług, organizowanie i wspieranie funkcjonowania społeczności użytkowników rozwiązań Comarch, np. w postaci cyklicznych spotkań (w tym coroczny Comarch User Group) czy prowadzenia stron dedykowanych rozwiązaniom Comarch w portalach społecznościowych;
Cel dialogu: badanie oczekiwań i opinii klientów, uwzględnianie głosu klienta w projektowaniu rozwiązań biznesowych, tworzenie produktów i usług dostosowanych do potrzeb klienta, partnerska współpraca z dostawcami;
- **Społeczeństwo oraz władze rządowe/samorządowe:** bieżąca komunikacja bezpośrednia, realizacja projektów sponsoringowych, budowanie partnerstw, realizacja wspólnych projektów, organizacja programów edukacyjnych i prewencyjnych na rzecz ochrony zdrowia, organizacja programów stażowych;
Cel dialogu: ponoszenie odpowiedzialności społecznej, wspieranie rozwoju społeczności, wsparcie studentów i absolwentów w zdobywaniu wiedzy i doświadczenia, zapewnienie przestrzegania wymogów i regulacji, tworzenie miejsc pracy;
- **Środowisko naturalne:** organizowanie akcji proekologicznych, współpraca z dostawcami mediów, producentami energii, organizacjami ekologicznymi i firmami recyklingowymi;
Cel dialogu: poprawa jakości środowiska naturalnego, ograniczenie zużycia energii, emisji zanieczyszczeń zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów.

4. Polityki i zasady przyjęte i stosowane przez Grupę Comarch oraz ich wpływ na poszczególne aspekty oraz zidentyfikowane ryzyka

Wybór i opis polityk, a także zaprezentowanych w niniejszym sprawozdaniu wskaźników efektywności został dokonany w oparciu o kryterium istotności przy uwzględnieniu czynników wewnętrznych oraz zewnętrznych dotyczących działalności Comarch S.A. oraz Grupy Comarch. Głównymi czynnikami branżowymi pod uwagę w trakcie oceny istotności były:

- Profil działalności oraz otoczenie rynkowe;
- Branża, w której działa Comarch;
- Oddziaływanie na społeczność i środowisko naturalne;
- Oczekiwania interesariuszy.

Zarząd aktywnie uczestniczy w procesie definiowania treści raportu oraz zatwierdza wszelkie decyzje strategiczne powiązane z procesem tworzenia sprawozdania na temat informacji niefinansowych. Przy jego tworzeniu zostały również uwzględnione zgłaszane oczekiwania interesariuszy.

Od ponad 25 lat Comarch konsekwentnie buduje kulturę organizacyjną oraz system wartości obejmujące m.in.:

- Ciągłe i systematyczne dbanie o jakość i konkurencyjność naszych produktów i usług;
- Dostosowywanie produktów i usług do oczekiwań i wymagań naszych klientów;
- Rozwijanie wzajemnie korzystnej współpracy z dostawcami w celu polepszenia jakości oferowanych produktów i usług;
- Ochronę aktywów informacyjnych i wzmacnianie zaufania naszych klientów oraz innych stron zainteresowanych w zakresie bezpieczeństwa informacji;
- Ciągłe podnoszenie kwalifikacji pracowników poprzez odpowiedni system edukacyjny oraz szkolenia ukierunkowane na zagadnienia związane z jakością, bezpieczeństwem informacji, ochroną środowiska, zarządzaniem energią oraz bezpieczeństwem pracy;
- Stałą poprawę bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników, poprawę komfortu miejsca pracy;
- Zapobieganie wypadkom przy pracy, chorobom zawodowym oraz zdarzeniom potencjalnie wypadkowym;
- Podejmowanie aktywnych działań na rzecz ograniczania negatywnych wpływów na środowisko oraz poprawy wyniku energetycznego;
- Przestrzeganie mających zastosowanie wymagań prawnych i innych;
- Ciągłe doskonalenie skuteczności Zintegrowanego Systemu Zarządzania, w tym AQAP 2110 oraz AQAP 2210;
- Zapewnianie odpowiednich zasobów i środków do wdrożenia ww. działań.

Kultura oraz system wartości Comarch są usystematyzowane za pośrednictwem następujących polityk, kodeksów i deklaracji:

- W ramach wdrożonego w Grupie Comarch Zintegrowanego Systemu Zarządzania funkcjonują:
  - Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania,
  - Polityka Wewnętrznego Systemu Kontroli,
  - Polityka Bezpieczeństwa,
  - Polityka Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców,
  - Polityka Prywatności,
  - Polityka Poszanowania Własności Intelektualnej Osób Trzecich,
  - Kodeks Etyczny Grupy Kapitałowej Comarch,
  - Polityka Jakości Systemu Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych,
- Deklaracja polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju;
- Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR);
- Polityka Antykorupcyjna Grupy Kapitałowej Comarch;

- Wytyczne przeciwdziałania korupcji w Grupie Kapitałowej Comarch;
- Ład korporacyjny.

4.1. Zintegrowany System Zarządzania

G.2.2.

Comarch kładzie szczególny nacisk na jakość oferowanych produktów i świadczonych usług. Działania podnoszące tę wartość podejmowane są w celu zaspokojenia wzrastających i ściśle określonych oczekiwań klientów działających na rynku krajowym i międzynarodowym. Dzięki ciągłym pracom nad doskonaleniem i rozwojem Zintegrowanego Systemu Zarządzania Comarch uzyskał:

- Certyfikat Zintegrowanego Systemu Zarządzania zgodnego z wymaganiami norm PN-EN ISO 9001:2015-10 Systemy Zarządzania Jakością, PN-EN ISO 14001:2015-09 Systemy Zarządzania Środowiskowego, PN-N-18001:2004 Systemy Zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy, PN-ISO/IEC 27001:2014-12 Systemy Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji,
- Certyfikat Systemu Zarządzania Energią zgodnego z wymaganiami normy PN-EN ISO 50001:2012 Systemy Zarządzania Energią,
- Certyfikat Wewnętrznego Systemu Kontroli, spełniającego wymagania zawarte w art. 11 ust. 2, Ustawy z dnia 29.11.2000 r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa (z późniejszymi zmianami),
- Certyfikaty potwierdzające, że System Zarządzania Jakością spełnia wymagania norm AQAP 2110:2016 Wymagania NATO dotyczące zapewnienia jakości w projektowaniu, pracach rozwojowych i produkcji oraz AQAP 2210:2015 Wymagania uzupełniające NATO do AQAP 2110 dotyczące zapewnienia jakości oprogramowania,
- Certyfikat potwierdzający, że System Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych spełnia wymagania normy EN-ISO 13485:2016 Wyroby medyczne. Systemy zarządzania jakością. Wymagania do celów przepisów prawnych.

Certyfikaty Zintegrowanego Systemu Zarządzania, Systemu Zarządzania Energią oraz Wewnętrznego Systemu Kontroli wydane zostały przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji (PCBC). Jednostką certyfikującą dla systemu AQAP w Comarch jest Centrum Certyfikacji Jakości (CCJ) działające przy Wojskowej Akademii Technicznej. Certyfikaty Systemu Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych wydane zostały przez TÜV Rheinland Polska Sp. z o.o.

Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania

[obszar: społeczny, pracowniczy, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji]

Zintegrowany System Zarządzania zapewnia właściwą, systemowo administrowaną realizację wszystkich procesów biznesowych mających wpływ na jakość produktów i usług. Sprawne działanie systemu gwarantuje, że wszystkie procesy są monitorowane pod względem skuteczności i efektywności, doskonalone oraz przystosowywane do ciągle zmieniających się warunków rynkowych i technologicznych oraz do zmieniających się wymagań klienta. Wysoka jakość produktów i usług wspierana jest ciągłą troską o środowisko oraz o bezpieczeństwo pracowników i dostawców. Stosowanie zasad systemów wdrożonych w Comarch przyczynia się do wzrostu zaufania pomiędzy firmą a klientami i dostawcami. Umacnia też wizerunek Comarch w oczach wszystkich podmiotów zainteresowanych efektami działalności naszej firmy w obszarach jakości oferowanych produktów i usług, oddziaływania na środowisko, zarządzania energią, zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy, a także zapewnienia bezpieczeństwa informacji i danych oraz kontroli w obrocie towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa.

G.3.2.

W ramach Polityki Zintegrowanego Systemu Zarządzania zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko związane z występowaniem niezgodności i niestabilności w procesach wewnętrznych,
- Ryzyko związane z pogorszeniem jakości oferowanych produktów i usług,
- Ryzyko utraty klientów spowodowane niespełnieniem ich oczekiwań jakościowych,
- Ryzyko związane z niedostatecznym poziomem ochrony aktywów informacyjnych i bezpieczeństwa informacji,
- Ryzyko związane z niedostateczną wiedzą i przeszkoleniem pracowników w zakresie specyficznych obszarów,
- Ryzyko związane z niedostatecznym poziomem bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników,
- Ryzyko związane z występowaniem wypadków, chorób zawodowych i zdarzeń potencjalnie wypadkowych,
- Ryzyko związane z negatywnym oddziaływaniem na środowisko,
- Ryzyko związane z niespełnieniem wymagań mających zastosowanie umów, w tym realizacji Rządowego Zapewnienia Jakości,
- Ryzyko związane z nieprawidłowym zarządzaniem dokumentacją,
- Ryzyko związane z nieprawidłową i nieskuteczną komunikacją wewnętrzną i zewnętrzną,
- Ryzyko związane z niewłaściwym określeniem odpowiedzialności i uprawnień,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi.

G.2.1., G.3.1.

W ramach Grupy Kapitałowej Comarch istnieje szereg mechanizmów, których skuteczne funkcjonowanie pozwala stwierdzić, że firma działa zgodnie z obowiązującymi regulacjami wewnętrznymi oraz przepisami – zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Do mechanizmów tych możemy zaliczyć między innymi: ustanowienie procedur wewnętrznych definiujących procesy i określających odpowiedzialności, stały nadzór nad wymaganiami prawnymi, bieżącą weryfikację realizacji procesów w ramach audytów wewnętrznych oraz wykorzystywanie dedykowanych poszczególnym zagadnieniom wewnętrznym systemów informatycznych.

Wszystkie opisane powyżej działania mają na celu minimalizowanie zidentyfikowanych obszarów ryzyka, sterowanie nimi oraz sprawowanie bieżącej kontroli. Grupa Comarch w swoim działaniu na wszystkich poziomach struktury organizacyjnej stosuje zasadę przezorności, zwłaszcza podczas rozwoju i wprowadzania na rynek nowych produktów informatycznych.

W celu realizacji założeń poszczególnych polityk, w ramach Grupy Comarch funkcjonują przypisane do nich adresy mailowe, na które pracownicy mogą zgłaszać swoje uwagi. Pracownicy mają również możliwość wnoszenia anonimowych zgłoszeń w zakresie naruszenia postanowień wdrożonych polityk, które przekazywane są do adresatów w postaci papierowej za pośrednictwem poczty wewnętrznej.

W ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania prowadzone są audyty wewnętrzne, których liczba w roku 2019 wyniosła 216. Audyty wewnętrzne realizowane są we wszystkich jednostkach objętych ZSZ według planu rocznego.

W ramach audytów wewnętrznych prowadzone są statystyki w zakresie niezgodności w stosunku do procedur wewnętrznych Zintegrowanego Systemu Zarządzania. Prowadzony jest również rejestr mocnych i słabych stron audytowanych jednostek. W 2019 roku zidentyfikowano 55 niezgodności oraz 265 mocnych stron i 255 potencjałów do doskonalenia.

Szczegółowe informacje dotyczące Polityki ZSZ Comarch znajdują się pod adresem: <http://www.comarch.pl/o-firmie/zrownowazony-biznes/polityka-jakosci/>

Polityka Wewnętrznego Systemu Kontroli

[obszar: społeczny, poszanowania praw człowieka]

G.2.3.

Szeroko pojęty rozwój technologiczny i gwałtownie rosnąca konkurencja stawiają nowe wymagania dla oprogramowania, wdrażanych systemów informatycznych oraz towarów będących w obrocie. Konieczność spełniania tych wymagań powoduje, iż produkty dostarczane przez Comarch mogą być towarami o podwójnym zastosowaniu i zostać wykorzystane w sposób niezgodny z zasadami prawa krajowego i międzynarodowego. W celu zapobiegania takim praktykom, w ramach Grupy Kapitałowej Comarch wdrożony został Wewnętrzny System Kontroli, którego naczelnym dokumentem jest Polityka Wewnętrznego Systemu Kontroli. Główne założenia tej polityki i są następujące:

- Wykluczenie możliwości osiągnięcia zysku w sposób sprzeczny z wymaganiami Wewnętrznego Systemu Kontroli,
- Zaniechanie obsługi obrotu towarowego, gdy jest on sprzeczny z prawem krajowym i międzynarodowym,
- Egzekwowanie zasad Wewnętrznego Systemu Kontroli na wszystkich stanowiskach pracy związanych z obrotem towarami,
- Nadzór Pełnomocnika ds. Kontroli Obrotu nad przebiegiem procesów Wewnętrznego Systemu Kontroli.

G.3.2.

W ramach Polityki Wewnętrznego Systemu Kontroli zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko związane z niewłaściwą klasyfikacją produktów i usług w ramach WSK,
- Ryzyko związane z podjęciem współpracy z kontrahentem znajdującym się na Listach odmów,
- Ryzyko związane z realizacją transakcji z podmiotami z krajów objętych ograniczeniami lub zakazem obrotu, a także innego rodzaju sankcjami,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi w zakresie WSK.

G.3.1.

Minimalizacja ryzyk związanych z międzynarodowym obrotem towarami dokonywana jest w ramach mechanizmów opisanych w części „Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania”. W przypadku Wewnętrznego Systemu Kontroli istotną rolę odgrywają systemy informatyczne dedykowane zagadnieniom z nim związanym, np. system do obiegu umów, gdzie poszczególne kroki wymuszają określone działania wymagane przez WSK. Specyficzne dla WSK procesy, takie jak postępowanie z towarami i usługami podwójnego zastosowania czy weryfikacja kontrahentów na Listach odmów, opisane są w procedurach wewnętrznych.

Nadzór nad procesami specyficznymi dla WSK odbywa się w ramach audytów wewnętrznych. Identyfikowane są wówczas niezgodności, potencjalne ryzyka oraz szanse. Prowadzone są również statystyki w tym zakresie. W 2019 roku w ramach audytów wewnętrznych nie zostały zidentyfikowane niezgodności z tego zakresu.

Polityka Bezpieczeństwa

Informacja i systemy przetwarzania informacji stanowią krytyczną i niezwykle ważną wartość firmy, dlatego Comarch kładzie duży nacisk na ochronę danych i aktywów własnych oraz klientów. Wdrożony został kompleksowy system ochrony informacji oparty na normach PN-ISO/IEC 27001:2014-12 i ISO/IEC 27002:2013. System jest certyfikowany przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji (PCBC) od 2008 roku w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania. System pokrywa wszystkie procesy wewnętrzne wspierające działanie firmy oraz procesy biznesowe i obejmuje całość aktywów firmy.

Regulacje Polityki bezpieczeństwa obejmują kwestie organizacyjne, podnoszenia świadomości pracowników, ochrony fizycznej aktywów, zabezpieczeń technicznych IT, ciągłości działania i reakcji na incydenty naruszenia bezpieczeństwa informacji. Zdefiniowano polityki i procedury wewnętrzne

regulujące mające zapewnić poufność, integralność i dostępność danych Comarch oraz klientów, które w szczególności określają:

- Zasady klasyfikowania i postępowania z informacją,
- Politykę zarządzania siecią informatyczną Comarch,
- Zasady administracji systemami i aplikacjami,
- Zasady przebywania na terenie Comarch i dostępu do pomieszczeń Comarch,
- Zasady użytkowania aktywów i wynoszenie sprzętu,
- Zasady zabezpieczenia komputerów osobistych,
- Zasady zabezpieczenia nośników informacji,
- Zasady dostępu zdalnego,
- Zasady bezpieczeństwa poczty elektronicznej,
- Politykę haseł,
- Politykę ciągłości działania,
- Politykę antywirusową.

Wdrożono szereg środków organizacyjnych i technicznych zapewniających kompleksową i wielopoziomą ochronę danych i aktywów mających przeciwdziałać i minimalizować skutkom wystąpienia incydentów naruszenia bezpieczeństwa informacji.

System zapewnia ciągły proces monitorowania i reakcji na ryzyka dotyczące bezpieczeństwa informacji. Pozwala to ciągle doskonalić ochronę danych i aktywów Comarch oraz klientów. Wnioski z działania systemu zarządzania bezpieczeństwem są raportowane do Zarządu i podejmowane są konieczne akcje usprawniające i korygujące.

Wśród najistotniejszych zagrożeń, któremu przeciwdziałają wdrożone zabezpieczenia można wymienić:

- naruszenie bezpieczeństwa informacji,
- nieautoryzowane działania,
- niedostępność kluczowych usług i powierzchni Comarch,
- zgodność z przepisami prawa.

W ramach firmy działają dedykowane jednostki biznesowe zajmujące się ochroną informacji, definiujące i wdrażające standardy oraz monitorujące stan bezpieczeństwa aktywów Comarch.

Opracowano plany ciągłości działania firmy mające na celu zachowanie ciągłości biznesowej w kluczowych dla firmy obszarach.

Polityka Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców

[obszar: społeczny, pracowniczy, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji]

Comarch jako organizacja o charakterze globalnym specjalizująca się w projektowaniu, wdrażaniu oraz integracji zaawansowanych produktów IT, ma znaczący wpływ na funkcjonowanie łańcucha dostaw. Ponadto, jako firma, zdajemy sobie sprawę, że sukces podejmowanych przedsięwzięć nie zależy jedynie od nas, ale w dużej mierze również od naszych partnerów biznesowych. Kluczowe znaczenie ma kwestia odpowiedniego doboru kontrahentów, którzy w jak największym stopniu spełniają określone kryteria. Dzięki temu mamy pewność, że współpraca z nimi w żaden sposób nie zaburzy stabilności i efektywności procesów realizowanych w ramach łańcucha dostaw.

W ramach Grupy Kapitałowej Comarch funkcjonuje Polityka Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców, która określa najważniejsze zasady jakimi firma kieruje się realizując współpracę z partnerami biznesowymi. Ponadto, dokument ten stanowi zobowiązanie do prowadzenia zrównoważonej polityki zamówień i określa wymagania dla dostawców kluczowych.

Zobowiązania te realizowane są głównie poprzez:

- Wspieranie i zachęcanie naszych klientów i dostawców, aby w swoich działaniach kierowali się zasadami etyki, odpowiedzialności społecznej i ochrony środowiska,

- Zapewnienie wysokiej jakości produktów i usług dla klientów na rynku międzynarodowym, jednocześnie zwracając szczególną uwagę na bezpieczeństwo zasobów informacyjnych, aspekty środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwo i higienę pracy pracowników,
- Budowanie dobrego partnerstwa z dostawcami, opartego na wzajemnej współpracy, zaufaniu i uczciwości,
- Prowadzenie działań związanych z zamówieniami zgodnie z przepisami prawa i regulacjami prawnymi – krajowymi i międzynarodowymi,
- Wybór dostawców z przekonaniem, że tylko odpowiedzialne praktyki w łańcuchu dostaw mogą zapewnić najwyższą jakość końcowego wyrobu lub usługi, jednocześnie dbając o środowisko naturalne, dobre standardy pracy, etykę biznesu i społeczności lokalne.

Jesteśmy przekonani, że wysokie standardy postępowania w biznesie, do których przestrzegania zobowiązuje się Comarch, powinny również być egzekwowane od naszych kontrahentów. Dlatego też od naszych kluczowych dostawców wymagamy następujących zasad:

- Zarządzanie oddziaływaniem na środowisko w sposób odpowiedzialny zgodnie z normą ISO 14001 lub podobnym standardem w celu zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko,
- Stosowanie norm bezpieczeństwa i higieny pracy zgodnie z OHSAS 18001 lub podobnym standardem, aby zminimalizować zagrożenia związane z ryzykami zawodowymi oraz zapobiegać urazom,
- Stosowanie ze zrozumieniem dobrych praktyk biznesowych, kwestii społecznych oraz związanych z ochroną środowiska, które powiązane są z działalnością dostawcy,
- Działanie zgodne z obowiązującymi przepisami prawa,
- Uznanie prawa pracowników do zrzeszania się oraz do negocjacji zbiorowych,
- Zakaz dyskryminacji we wszelkich jej przejawach, ze względu na: rasę, status społeczny, pochodzenie etniczne, religię upośledzenie, inwalidztwo, płeć, orientację seksualną, związek lub przynależność polityczną, wiek czy stan cywilny,
- Zakaz zatrudniania dzieci poniżej 16 roku życia oraz stosowania kar cielesnych, przymusu psychicznego i fizycznego, znieważania i molestowania seksualnego,
- Wylimitowanie pracy przymusowej.

G.3.2.

W ramach Polityki Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

Ryzyko zaburzeń stabilności i efektywności procesów realizowanych w ramach łańcucha dostaw,

- Ryzyko nawiązania współpracy z kontrahentami niespełniającymi wymagań Polityki oraz naruszającymi zasady etyki, odpowiedzialności społecznej i ochrony środowiska,
- Ryzyko związane z niewypłacalnością kontrahentów,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi w zakresie dotyczącym kontrahentów.

G.3.1.

Współpraca oparta na wyznawanych przez Comarch zasadach, konsekwentne egzekwowanie wymagań względem kontrahentów oraz stosowanie mechanizmów weryfikacji i zapewnienia zgodności z obowiązującymi regulacjami pozwalają skutecznie minimalizować ryzyko niestabilności i niezgodności w ramach łańcucha dostaw.

Mechanizmy te oraz stosowne dane przedstawiono w części „Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania” oraz w rozdziale [5. Kontrahenci](#).

Polityka Poszanowania Własności Intelektualnej Osób Trzecich

[obszar: społeczny, pracowniczy]

Grupa Comarch jako podmiot tworzący oprogramowanie, doskonale rozumie potrzebę poszanowania praw własności intelektualnej i ze swojej strony dąży do pełnego poszanowania własności intelektualnej

osób trzecich, w tym innych twórców oprogramowania, a także dostawców oraz klientów Comarch. Comarch przestrzega regulacji prawnych dotyczących zasad poszanowania własności intelektualnej osób trzecich na poziomie prawa międzynarodowego, wspólnotowego i krajowego oraz wspiera system ochrony własności intelektualnej. Comarch dokłada wszelkich starań w celu zapewnienia najwyższego poziomu ochrony praw własności intelektualnej osób trzecich.

Podstawowe cele polityki obowiązującej w Grupie Comarch w zakresie tych zagadnień to:

- Dbanie o zapewnienie poszanowania własności intelektualnej osób trzecich,
- Zapewnienie poszanowania patentów, znaków towarowych i innych praw własności przemysłowej osób trzecich,
- Wykorzystywanie własności intelektualnej, patentów, znaków towarowych oraz innych praw własności przemysłowej osób trzecich zgodnie z przepisami prawa oraz uzyskanymi przez Comarch licencjami,
- Korzystanie z oprogramowania osób trzecich wyłącznie w zakresie przyznanych Comarch licencji,
- Ochrona własności intelektualnej, patentów, znaków towarowych oraz innych praw własności przemysłowej Comarch,
- Ochrona interesów Comarch, w szczególności finansowych i prawnych,
- Troska o wysoką jakość oferowanych produktów i usług,
- Zarządzanie ryzykiem w zakresie objętym przez politykę,
- Zarządzanie własnością intelektualną oraz licencjami.

Cele szczegółowe Polityki wynikające z celów podstawowych to:

- Ochrona własności intelektualnej dostawców i odbiorców Comarch,
- Zaznajomienie pracowników Comarch z polityką i wyegzekwowanie jej przestrzegania,
- Osiągnięcie przejrzystości zasad wykorzystywania własności intelektualnej osób trzecich przez pracowników Comarch,
- Osiągnięcie jak najwyższego stopnia zrozumienia i poszanowania praw własności intelektualnej,
- Zakaz wykorzystywania przez pracowników oraz współpracowników Comarch oprogramowania, które narusza własność intelektualną osób trzecich.

Comarch zmierza do osiągnięcia celów Polityki poprzez szkolenie pracowników oraz działanie w zgodzie z procedurami porządkującymi proces oceny, wyboru i pozyskiwania oprogramowania oraz przechowywania licencji dla:

- Oprogramowania na potrzeby wewnętrzne Comarch: narzędziowego i biurowego,
- Komponentów programistycznych i kodów źródłowych do wykorzystania w produktach Comarch,
- Komponentów programistycznych i kodów źródłowych do wykorzystania w usługach programistycznych realizowanych w taki sposób, że efekty pracy Comarch stają się własnością klienta (produkty dedykowane Comarch).

Cele polityki są realizowane również poprzez działania w ramach certyfikowanego Wewnętrznego Systemu Kontroli, zgodnie z procedurami obrotu z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Do obowiązków każdego pracownika oraz współpracownika Comarch należy znajomość i przestrzeganie Polityki Poszanowania Praw Własności Intelektualnej oraz wynikających z niej procedur, w takim zakresie, w jakim ich one dotyczą, tj. w zakresie:

- Odpowiedzialności za korzystanie z oprogramowania przez Comarch,
- Odpowiedzialności za korzystanie z oprogramowania na sprzęcie komputerowym Comarch przez pracownika bądź współpracownika,
- Sposobu uzyskania zgody na wykorzystanie własności intelektualnej stron trzecich w produktach Comarch i produktach dedykowanych Comarch,
- Sposobu uzyskania zgody na zakup nowego oprogramowania.

G.3.2.

W ramach Polityki Poszanowania Własności Intelektualnej Osób Trzecich zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko korzystania z nielicencjonowanego oprogramowania na potrzeby wewnętrzne,
- Ryzyko nielegalnego wykorzystania oprogramowania będącego własnością osób trzecich w produktach Comarch,
- Ryzyko ewentualnych roszczeń finansowych i prawnych oraz strat wizerunkowych,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi w zakresie dotyczącym poszanowania własności intelektualnej osób trzecich.

G.3.1.

Minimalizacja ryzyk związanych z poszanowaniem własności intelektualnej osób trzecich dokonywana jest w ramach mechanizmów opisanych w części „Polityka Zintegrowanego

Systemu Zarządzania”. Zarówno dostawca jak i odbiorca oprogramowania mają prawo do tego, żeby ich prawa własności intelektualnej były szanowane. Gwarancją poszanowania własności intelektualnej jest stosowanie przez pracowników oraz współpracowników Comarch odpowiednich procedur przy korzystaniu z tej własności. Realizacja działań zgodnie z przedstawionymi wytycznymi minimalizuje ryzyko niezgodności z obowiązującymi regulacjami prawnymi w tym zakresie i ewentualnymi roszczeniami finansowymi. W przypadku wykrycia lub uzyskania informacji dotyczących nieprzestrzegania niniejszej Polityki, jak również przypadków naruszenia własności intelektualnej osób trzecich, Comarch obliuguje swoich pracowników, współpracowników, dostawców oraz odbiorców do zgłaszania takich przypadków do Działu Jakości i BHP oraz Działu Prawnego za pośrednictwem dedykowanego adresu email.

Polityka Jakości Systemu Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych

[obszar społeczny, pracowniczy, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka]

Oprócz podstawowej działalności związanej z wytwarzaniem oprogramowania i systemów informatycznych oraz świadczeniem usług w tym zakresie, Comarch prowadzi również działalność w zakresie projektowania i rozwoju, produkcji i wprowadzania na rynek wyrobów i usług medycznych.

Pod kątem wpływu na zdrowie i bezpieczeństwo badane są wszystkie produkty wytwarzane przez spółki Comarch S.A. oraz Comarch Healthcare S.A. będące wyrobami medycznymi. Produkty te poddaje się stosownym badaniom oraz certyfikacji.

Z myślą o podnoszeniu jakości życia i poczucia bezpieczeństwa oraz w trosce o zdrowie klientów, Comarch oferuje szeroką gamę wyrobów i usług medycznych. Oferowane produkty powstają jako odpowiedź na potrzeby rynku w zakresie profilaktyki i leczenia, i są przygotowywane na bazie najnowszych technologii, w wyniku współpracy wykwalifikowanych pracowników Comarch z naukowym środowiskiem medycznym. Comarch gwarantuje tym samym właściwą jakość i bezpieczeństwo oferowanych produktów, profesjonalną i etyczną obsługę, a także pomoc i porady dostosowane do indywidualnych potrzeb klientów.

W celu realizacji postanowień Polityki Jakości Systemu Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych Zarząd i pracownicy Comarch zobowiązują się:

- Dostosowywać produkty i usługi do oczekiwań i wymagań klientów, zachowując wymagania przepisów prawnych w zakresie produkcji i dystrybucji wyrobów medycznych oraz świadczenia usług medycznych, a także w zakresie produktów i usług informatycznych,
- Wprowadzać na rynek wyroby i usługi spełniające wymagania w zakresie jakości i bezpieczeństwa,
- Rzetelnie informować o jakości i bezpieczeństwie oferowanych wyrobów i usług,
- Ciągle i systematycznie dbać o jakość i konkurencyjność oferowanych produktów i usług,

- Rozwijać współpracę z dostawcami w celu polepszania jakości oferowanych produktów i usług,
- Podnosić kwalifikacje,
- Ciągle doskonalić skuteczność systemu zarządzania jakością wyrobów medycznych.

Środkiem realizacji powyższych celów są wdrożone i ciągle doskonalone systemy zarządzania jakością opracowane w oparciu o wymagania:

- Dyrektywy 93/42/EEC Wyroby medyczne (MDD),
- Normy EN-ISO 13485 Wyroby medyczne. Systemy zarządzania jakością. Wymagania do celów przepisów prawnych,
- Normy ISO 9001 Systemy zarządzania jakością. Wymagania.

G.3.2.

W ramach Polityki Jakości Systemu Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko wprowadzenia na rynek wyrobów i usług niespełniających wymagań w zakresie jakości i bezpieczeństwa,
- Ryzyko zagrożenia zdrowia, życia i bezpieczeństwa użytkowników wyrobów i usług medycznych,
- Ryzyko pogorszenia jakości wyrobów i usług medycznych,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi w zakresie dotyczącym wyrobów i usług medycznych.

G.3.1.

Zarządzanie ryzykiem w zakresie wyrobów medycznych jest kwestią niezwykle ważną, uregulowaną systemowo. W ramach wdrożonego i certyfikowanego Systemu Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych zgodnego z normą ISO 13485, funkcjonuje proces zarządzania ryzykiem opisany w procedurach wewnętrznych. Proces ten obejmuje zasady identyfikowania zagrożeń związanych z wyrobem medycznym, jego akcesoriami oraz oprogramowaniem, szacowanie i ocenę dopuszczalności ryzyk, sterowanie tymi ryzykami oraz monitorowanie skuteczności sterowania.

W przypadku wyrobów medycznych istnieje również możliwość zgłaszania tzw. incydentów medycznych, czyli nieprawidłowości dotyczących wyrobu medycznego, które mogą lub mogły doprowadzić do śmierci albo poważnego pogorszenia stanu zdrowia pacjenta lub użytkownika wyrobu. W Comarch prowadzony jest rejestr takich przypadków. Od początku działalności w zakresie wyrobów medycznych nie zidentyfikowano incydentów medycznych.

4.2. Kodeks Etyczny Grupy Kapitałowej Comarch

G.4.1., G.4.2., G.4.4., G.4.5., G.4.6., G.4.7., S.6.1.

[obszar społeczny, pracowniczy, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji]

Grupa Kapitałowa Comarch przykładą dużą wagę do przestrzegania obowiązujących uregulowań, przepisów prawnych i postępowania zgodnie z wyznaczonymi sobie standardami etycznymi.

Jako jeden z liderów rynku IT Comarch czuje się zobowiązany do promowania etyki oraz pragnie dołączyć do grona czołówki światowej pod względem odpowiedzialności korporacyjnej, przestrzegania praw człowieka i ochrony środowiska. Odpowiedzialność za osiągnięcie tego celu spoczywa na wszystkich pracownikach firmy Comarch.

Kodeks Etyczny obowiązujący w Grupie Kapitałowej Comarch został zatwierdzony przez jej Zarząd, który zobowiązuje się do regularnej oceny przestrzegania zasad zawartych w kodeksie oraz aktualizowania jego treści na podstawie uzyskanych wniosków.

Kodeks odzwierciedla wartości etyczne, jakim Grupa Kapitałowa Comarch hołduje i jakich chce przestrzegać. Stanowi on dla pracowników Grupy Kapitałowej Comarch wzorzec postępowania w stosunku do współpracowników, przełożonych oraz klientów, partnerów i społeczności lokalnych, zarówno w relacjach biznesowych, jak i okołobiznesowych.

Kodeks Etyczny Grupy Kapitałowej Comarch jest rozpowszechniany i popularyzowany poprzez działania sekcji PR Comarch S.A.

Pełną treść Kodeksu Etycznego Grupy Kapitałowej Comarch można odnaleźć pod adresem: <http://www.comarch.pl/o-firmie/zrownowazony-biznes/kodeks-etyczny/>

Wszelkie niejasności, problemy związane z interpretacją treści Kodeksu Etycznego Grupy Kapitałowej rozwiązuje powołany przez Zarząd Rzecznik ds. Etyki. Pracownicy Comarch są zachęceni do zgłaszania wszelkich uwag i modyfikacji związanych z treścią niniejszego Kodeksu Etycznego.

Do obowiązków Rzecznika ds. Etyki należy:

- Wspieranie pracowników w przestrzeganiu Kodeksu Etycznego,
- Promowanie idei Kodeksu Etycznego wewnątrz firmy,
- Aktualizacja treści Kodeksu Etycznego,
- Odpowiadanie stosownymi przedsięwzięciami na bieżące problemy pracowników związane z etyką podejmowanych przez nich działań biznesowych.

G.3.2.

W ramach Kodeksu Etycznego Grupy Kapitałowej Comarch zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko naruszenia zasad etyki, odpowiedzialności korporacyjnej, przestrzegania praw człowieka i ochrony środowiska,
- Ryzyko wystąpienia przypadków zatrudniania dzieci, pracy przymusowej, stosowania przymusu fizycznego lub psychicznego,
- Ryzyko wystąpienia dyskryminacji we wszystkich jej przejawach,
- Ryzyko związane z nieprzestrzeganiem zasad dotyczących uczciwej konkurencji, zapobiegania przekupstwu, nielegalnym płatnościami i korupcji,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi, międzynarodowymi standardami dotyczącymi praw człowieka i standardów pracy, procedurami wewnętrznymi w zakresie dotyczącym etyki.

G.3.1.

Comarch minimalizuje ryzyka związane z nieprzestrzeganiem zasad Kodeksu Etycznego poprzez spełnianie podstawowych zaleceń bezpieczeństwa środowiska pracy oraz przestrzeganie międzynarodowych standardów. Pracownicy mają prawo oczekiwać od Rzecznika ds. Etyki pomocy i wsparcia w zakresie zgłaszanych zapytań na dedykowany adres email. Dodatkowo pracownicy mają możliwość anonimowych zgłoszeń o wszelkich naruszeniach w zakresie etyki za pośrednictwem papierowej poczty wewnętrznej. Zgodnie z prowadzonym rejestrem, w 2015 roku na ww. adres wpłynęły 2 zgłoszenia, w 2016 roku jedno, w roku 2017 nie odnotowano zgłoszeń z zakresu naruszenia zasad etyki, w roku 2018 na adres wpłynęło 1 takie zgłoszenie, natomiast w 2019 wpłynęły 2 takie zgłoszenia. Należy jednak podkreślić, że żadne ze zgłoszeń nie było związane z naruszeniem prawa pracy. Wszystkie zgłoszenia są rozpatrywane przez niezależną komisję i kwalifikowane jako zgłoszenia uznane lub odrzucone. W przypadku uznania zgłoszenia podejmowane są odpowiednie działania w celu ich rozwiązania.

G.4.3., S.3.4., S.6.2, S.6.3

W przypadku wystąpienia jakichkolwiek nieprawidłowości, w tym w obszarze zatrudnienia pracownicy mają możliwość zgłaszania ich do przełożonych. Dodatkowo zgłoszenia o wszelkich naruszeniach

w zakresie warunków pracy, etyki oraz ochrony środowiska mogą być zgłaszane przez pracowników do Rzecznika ds. Etyki na adres etyka@comarch.pl lub anonimowo za pośrednictwem poczty wewnętrznej.

Weryfikacja zgodności w zakresie etyki w Comarch ma charakter ciągły. Pracownicy są okresowo szkoleni oraz mogą korzystać z różnych ścieżek zgłaszania nieprawidłowości związanych z nieprzestrzeganiem Kodeksu Etycznego Grupy Kapitałowej Comarch. Inne strony zainteresowane, na przykład klienci, często korzystają z możliwości weryfikacji kwestii etycznych w formie spotkań, audytów drugiej strony oraz poprzez zbieranie informacji za pomocą ankiet. W wyniku przeprowadzonych audytów w latach 2016-2019, przy czym nie były to osobne audyty etyczne, nie zostały zidentyfikowane nieprawidłowości w zakresie etycznym.

Comarch nie przeprowadza stacjonarnych audytów etycznych u dostawców, jednakże w ramach Polityki Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców wspiera i zachęca dostawców, aby w swoich działaniach kierowali się zasadami etyki. W badaniu dostawców przeprowadzonym w 2019 roku na pytanie w ankiecie: Czy Państwa firma posiada wdrożony Kodeks Etyczny? „TAK” odpowiedziało 52% firm uczestniczących w badaniu. Dostawcy, którzy udzielili odpowiedzi twierdzącej na to pytanie w 2018 roku, stanowili 44% respondentów. Comarch nie zobowiązuje dostawców do przestrzegania standardów etycznych wdrożonych w GK Comarch.

4.3. Prawa człowieka

S.7.1., S.7.2., S.7.6., S.8.1., S.8.2.

Grupa Kapitałowa Comarch szanuje i przestrzega krajowych standardów dotyczących praw człowieka oraz międzynarodowych standardów pracy, traktując je jako fundamentalne i powszechne. Respektuje i realizuje przepisy prawa pracy oraz bezpieczeństwa i higieny, a także dba, by pracownicy zawsze byli traktowani zgodnie z mającymi zastosowanie wymogami.

Uznając prawo pracowników do wolnego zrzeszania się, Comarch podejmuje dialog z Przedstawicielami Pracowników. Comarch nie zidentyfikował przypadków, w których może dochodzić do naruszenia lub może występować poważne ryzyko naruszenia zrzeszania się i zawierania umów zbiorowych zarówno w ramach organizacji jak i wśród dostawców.

Comarch przestrzega zakazu dyskryminacji ze względu na: rasę, status społeczny, pochodzenie etniczne, religię, upośledzenie, inwalidztwo, płeć, orientację seksualną, związek lub przynależność polityczną, wiek czy stan cywilny.

Gwarantuje wolność poglądów, sumienia i religii oraz swobodę przekonań i wypowiedzi. Grupa Kapitałowa Comarch promuje pracę zespołową wolną od jakichkolwiek uprzedzeń i świadomie czerpie siłę i wartości wynikające ze zróżnicowania swoich pracowników. W zamian dokłada wszelkich starań, by zapewnić swoim pracownikom godziwe i regularnie wypłacane wynagrodzenie, możliwość rozwoju, ciekawe i ambitne wyzwania oraz bardzo dobre warunki pracy.

Grupa Kapitałowa Comarch chroni prawa autorskie swoich pracowników, a także, w relacji do międzynarodowych standardów, szanuje własność intelektualną jako dobro indywidualne, bezpieczne od nadużyć.

Grupa Kapitałowa Comarch przestrzega zakazu pracy dzieci poniżej 16 roku życia, pracy przymusowej, stosowania kar cielesnych, przymusu psychicznego i fizycznego oraz znieważania, a także zakazu dotyczącego molestowania seksualnego, a miejsce pracy uznaje za wolne od tego typu praktyk.

G.4.6

Zarówno Comarch S.A. jak i Grupa Kapitałowa Comarch nie zidentyfikowały przypadków naruszenia praw człowieka, pracy dzieci lub pracy przymusowej, w tym również u podwykonawców. Nie wpłynęły żadne skargi w zakresie poszanowania praw człowieka.

Pracownicy spółek Grupy Comarch są szkoleni w zakresie polityk poszanowania praw człowieka i w obszarze etycznym w trakcie szkoleń *first step* organizowanych przez pracodawcę w pierwszych dniach pracy w Comarch.

Comarch SA	2019	2018
liczba osób uczestniczących w szkoleniach	744	608
całkowita liczba godzin szkoleniowych	744	608
% przeszkolonych pracowników spośród nowo przyjętych	81%	90%

GK Comarch	2019	2018
liczba osób uczestniczących w szkoleniach	744	608
całkowita liczba godzin szkoleniowych	744	659
% przeszkolonych pracowników spośród nowo przyjętych	76%	85%

Spółki Grupy Comarch nie zatrudniają bezpośrednio pracowników ochrony fizycznej oraz utrzymania czystości obiektów – ten zakres prac został powierzony specjalistycznym firmom zewnętrznym. Umowy zawarte przez Comarch S.A. z tymi firmami zawierają zapisy o zapewnieniu przeszkolenia w zakresie praw człowieka i przekazanie Comarch oświadczeń potwierdzających przejście szkolenia przez pracowników.

4.4. Deklaracja polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju

W marcu 2014 roku Comarch podpisał „*Deklarację polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju*”, a tym samym złożył zapewnienie, iż będzie aktywnie działał na rzecz realizacji celów rozwojowych nakreślonych w Wizji Zrównoważonego Rozwoju dla Polskiego Biznesu 2050. Treść Deklaracji stanowi dziesięć założeń, których realizacja pozwoli w przyszłości żyć godnie i mądrze korzystać z ograniczonych zasobów naszej Planety.

Podpisywanie Deklaracji odbywało się wraz z Inauguracją III Etapu projektu Wizji Zrównoważonego Rozwoju dla Polskiego Biznesu 2050. Uczestnicy spotkania zapoznali się z propozycjami działań zaplanowanych w ramach III Etapu Wizji 2050. Sygnatariusze Deklaracji mają możliwość zaangażować się w prace następujących grup roboczych: innowacje społeczne, zrównoważona produkcja i konsumpcja, odnawialne źródła energii, zazielenianie nowej perspektywy oraz małe i średnie przedsiębiorstwa.

Projekt Wizja 2050 nawiązuje do międzynarodowej inicjatywy, podjętej przez Światową Radę Biznesu na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (*World Business Council for Sustainable Development, WBCSD*). Wizja 2050 jest wspólnym projektem Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Środowiska, Forum Odpowiedzialnego Biznesu i firmy doradczej PwC. Celem podjętych działań jest integracja biznesu w Polsce wokół idei zrównoważonego rozwoju, wskazanie przedstawicielom biznesu znaczenia wyzwań w tym zakresie oraz wzmocnienie dialogu administracji i biznesu na rzecz wypracowywania konkretnych rozwiązań dla wspierania realizacji celów rozwojowych Polski.

Podpisując „*Deklarację polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju*” Comarch zobowiązał się do:

- Opierania swoich działań o szeroką współpracę, innowacyjne myślenie oraz edukację zarówno własnych pracowników jak i społeczeństwa,
- Prowadzenia działalności biznesowej w oparciu o zaufanie i dialog,
- Podejmowania współpracy z ośrodkami akademickimi i szkołami w zakresie edukacji przyszłych pracowników,
- Stwarzania pracownikom warunków i możliwości rozwoju,
- Promowania i wspierania wdrażania nowych rozwiązań technologicznych,
- Tworzenia infrastruktury i prowadzenia inwestycji w oparciu o dialog oraz w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- Podejmowania działania na rzecz zmniejszenia naszego negatywnego wpływu na środowisko,

- Wprowadzania rozwiązań polegających na zmniejszeniu zużycia energii, zarówno w zakresie wdrażania nowych rozwiązań technologicznych, optymalizacji procesów jak i edukacji,
- Prowadzenia dialogu z rządem i dzielenia się swoimi doświadczeniami w kwestiach istotnych dla przedsiębiorców i gospodarki,
- Podnoszenia poziomu etyki w biznesie, w tym w relacjach z wszystkimi grupami interesariuszy.

Ryzykiem dla powyższej Deklaracji jest niespełnienie jej założeń. Comarch sukcesywnie dąży do ich spełnienia poprzez skuteczną realizację procesów w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania oraz realizację wszystkich wyżej opisanych polityk.

4.5. Społeczna odpowiedzialność biznesu

S.9.1., S.9.3., S.9.4., S.9.5., S.9.6.

Grupa Kapitałowa Comarch od początku swojej działalności szeroko angażuje się w realizację koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu (Corporate Social Responsibility – CSR), propagując ideę stworzenia szerokiej platformy społecznej. Istotne są działania promujące sport, najnowsze technologie IT, zdrowy tryb życia i ochronę środowiska, wsparcie dla potrzebujących, pomoc zwierzętom, jak również zaangażowanie w kulturę oraz wspieranie inicjatyw lokalnych społeczności.

Fundamenty CSR w Comarch są podstawą działań w obszarze społecznej odpowiedzialności spółki. Został także przyjęty i funkcjonujący w firmie Kodeks Etyczny. Z uwagi na dużą aktywność Grupy Comarch w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu, rozpoczęte zostały prace nad kompleksową polityką CSR dla Grupy Comarch, regulującą opisane powyżej kwestie. Szczegółowe sprawozdanie dotyczące CSR w Grupie Comarch jest co roku dokumentowane i prezentowane w raporcie społecznej odpowiedzialności biznesu Grupy Comarch, który jest zamieszczony w Internecie na stronie: <http://www.comarch.pl/o-firmie/zrownowazony-biznes/csr/>

Każdego roku Grupa Comarch obserwuje wzrost zaangażowania pracowników w podejmowane akcje w obszarze CSR. Do komunikacji, możliwości zgłaszania nowych zagadnień w tym obszarze został utworzony email: csr@comarch.pl.

4.6. Przeciwdziałanie korupcji

[obszar: społeczny, pracowniczy, przeciwdziałania korupcji]

Grupa Comarch przestrzega zasad uczciwej konkurencji, zapobiegania przekupstwu, nielegalnym płatnościami i korupcji.

Polityka Antykorupcyjna, wdrożona w Grupie Comarch, stanowi zbiór obowiązujących zasad i standardów postępowania, mających na celu zapobieganie oraz reagowanie na działania, które mogą nosić znamiona korupcji. Polityka Antykorupcyjna określa sposób postępowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia korupcyjnego lub zachowania o znamionach korupcji.

Polityka Antykorupcyjna stanowi uzupełnienie przepisów prawa krajowego i międzynarodowego w zakresie przeciwdziałania korupcji, a obowiązek przestrzegania tych przepisów ciąży na każdym pracowniku, współpracowniku oraz reprezentancie Grupy Comarch.

Przyjęta Polityka Antykorupcyjna definiuje zasady, do których przestrzegania zobowiązani są wszyscy pracownicy, współpracownicy oraz reprezentanci Grupy Comarch, a są to przede wszystkim:

- przejrzystość działania oraz zero tolerancji dla korupcji,
- zgodność z prawem krajowym i międzynarodowym.

Uzupełnieniem Polityki są Wytyczne przeciwdziałania korupcji w Grupie Comarch, zawierające szczegółowe zasady postępowania pracowników, współpracowników oraz reprezentantów Grupy

Comarch, mające na celu zapobieganie wystąpieniu zagrożeń korupcyjnych oraz reagowanie na jakiegokolwiek przejawy korupcji.

G.3.1.

Podejrzenia naruszenia zasad Polityki Antykorupcyjnej lub innych przepisów prawa mogą być zgłaszane przez pracowników na adres etyka@comarch.pl lub anonimowo do Rzecznika ds. Etyki.

Wobec Comarch S.A. ani też wobec żadnej innej spółki z Grupy Comarch nie były podejmowane kroki prawne dotyczące przypadków naruszeń zasad wolnej konkurencji i praktyk monopolistycznych. Nie zostały również nałożone żadne sankcje pozafinansowe z tytułu niezgodności z prawem oraz regulacjami.

S.10.1

Grupa dokonała oceny swojej działalności pod kątem możliwości wystąpienia korupcji i podejmuje działania dla zminimalizowania związanego z tym ryzyka, m.in. poprzez wdrażanie procedur mających zapobiegać zachowaniom o charakterze korupcyjnym jak również przeprowadzanie szkoleń wśród pracowników mogących zetknąć się z takimi zachowaniami.

G.3.2.

W ramach dobrych praktyk w zakresie przeciwdziałania korupcji zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko związane z nieprzestrzeganiem zasad dotyczących uczciwej konkurencji, zapobiegania przekupstwu, nielegalnym płatnościami i korupcji,
- Ryzyko konfliktu interesów w ramach prowadzonej działalności,
- Ryzyko utraty pracy, nałożenia kar finansowych i powiadomienia organów ścigania,
- Ryzyko związane z wystąpieniem nielegalnych korzyści dla pracowników, partnerów biznesowych lub innych stron trzecich (w tym urzędników państwowych i przedstawicieli partii politycznych),
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi w zakresie dotyczącym zasad przeciwdziałania korupcji.

Wewnętrzne procesy finansowo-księgowe zbudowane są w oparciu o systemy IT, które wymagają wielopoziomowych decyzji i weryfikacji. Dostęp do kluczowych danych i funkcji są ograniczone i nadzorowane, a prowadzenie działań wymaga logowania. To wszystko ma na celu uniemożliwienie dokonania nieautoryzowanych transakcji przez pracowników.

Brak tolerancji dla korupcji oraz przestrzeganie zasad uczciwej konkurencji zawarte są również w punkcie V Kodeksu Etycznego Grupy Kapitałowej Comarch.

S.10.3

Brak jakichkolwiek stwierdzonych przypadków korupcji.

Comarch nie udziela wsparcia na rzecz partii politycznych, polityków i instytucji o podobnym charakterze.

S.10.2

Nie zgłoszono przypadków zachowań noszących znamiona korupcji.

4.7. Ład korporacyjny

G.2.1., G.2.3.

Ład korporacyjny (ang. *corporate governance*) to zbiór zasad postępowania, skierowanych zarówno do organów spółek oraz członków tych organów, jak i do większościowych i mniejszościowych akcjonariuszy. Zasady ładu korporacyjnego odnoszą się do szeroko rozumianego zarządzania Spółką. Comarch S.A. podlega nowemu zbiorowi zasad ładu korporacyjnego pod nazwą „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016”, przyjętemu przez Radę Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie w 2015 roku.

Dobre Praktyki Spółek notowanych na GPW są przedmiotem corocznych sprawozdań dotyczących postępowania w zakresie przestrzegania zasad ładu korporacyjnego, sporządzanych przez spółki giełdowe. W załączeniu do raportu rocznego przekazanego do publicznej wiadomości w dniu 29 kwietnia 2020 roku, Zarząd Comarch S.A. przekazał raport dotyczący stosowania zasad ładu korporacyjnego przez Comarch S.A. w 2019 roku.

Zarząd oraz Rada Nadzorcza Comarch S.A. dokładają wszelkich starań w przestrzeganiu większości zasad Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW z zakresu obejmowanego przez zasadę „*comply or explain*” – zastosuj albo wyjaśnij – która polega na przekazywaniu rynkowi przez spółkę jednoznacznej informacji o naruszeniu praktyki. W 2019 roku podobnie jak w latach poprzednich Comarch S.A. nie stosowała się do rekomendacji dotyczącej wykonywania osobiście lub przez pełnomocnika prawa głosu w toku walnego zgromadzenia, poza miejscem odbywania walnego zgromadzenia, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Spółka nie stosuje także części zasady dotyczącej polityki wynagrodzeń. Szczegółowe informacje na ten temat można odnaleźć w raporcie dotyczącym przestrzegania zasad ładu korporacyjnego przez Comarch S.A. opublikowanego w 2019 roku.

Zgodnie z zasadami ładu korporacyjnego oraz Kodeksu Spółek Handlowych w Comarch S.A. funkcjonuje rada nadzorcza wraz z wydzielonym komitetem audytu.

Rada Nadzorcza nadzoruje bieżącą działalność Spółki i Grupy, w szczególności poprzez:

- monitoring i analiza sytuacji finansowej i organizacyjnej,
- ocena realizacji przez Zarząd strategii,
- wyznaczanie celów biznesowych dla Członków Zarządu oraz ocena ich realizacji,
- ocena działalności wybranych obszarów biznesowych,
- analiza i ocena ryzyka związanego z działalnością,
- nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej,
- ocenę oraz zatwierdzanie sprawozdań finansowych.

Do zadań Komitetu Audytu należy w szczególności:

- nadzorowanie procesu sprawozdawczości oraz rewizji finansowej,
- monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem,
- weryfikacja niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

Pełna treść Raportu dotyczącego stosowania zasad ładu korporacyjnego jest również dostępna pod adresem: www.comarch.pl/relacje-inwestorskie/lad-korporacyjny

4.8. Ryzyka w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania

G.3.1., G.3.2.

Każdy z podsystemów wchodzących w skład Zintegrowanego Systemu Zarządzania Comarch obejmuje swoim zakresem inną tematykę oraz cechuje się specyficznymi ryzykami. W ramach Zintegrowanego Systemu identyfikowane i monitorowane są ryzyka i szanse. System Zarządzania Jakością kładzie szczególny nacisk na ryzyka związane z ogólnym funkcjonowaniem organizacji i jej procesów, dokumentacją i relacjami z Dostawcami. Zarządzanie środowiskowe i BHP uwzględniają ryzyka związane z kwestiami pracowniczymi i oddziaływaniem na środowisko. Wewnętrzny System Kontroli reguluje zagadnienia międzynarodowego obrotu towarami i technologiami oraz zapewnia zgodność realizowanych procesów ze specyficznymi wymaganiami prawnymi. System AQAP, dotyczący realizacji projektów dla sił zbrojnych, zawiera restrykcyjne wymagania i jest zbudowany na zarządzaniu ryzykiem w ramach realizowanych projektów. Szansą dla organizacji jest rozpoczęcie współpracy z nowymi klientami, nawiązanie nowych relacji biznesowych.

Ryzyka te rozpatrywane i uwzględniane są na różnych poziomach – zaczynając od polityk określających główne założenia w danej dziedzinie, poprzez procedury regulujące funkcjonowanie procesów, a kończąc na konkretnych działaniach zaszytych w mechanizmach wewnętrznych i wykorzystywanych

przez Comarch systemach informatycznych. Wyszczególnione w ramach poszczególnych polityk ryzyka i mechanizmy zarządzania nimi zostały opisane we wcześniejszych rozdziałach.

Comarch zdaje sobie sprawę z istoty identyfikowania, analizowania i postępowania z ryzykiem. W ramach prowadzonych działań, Zintegrowany System Zarządzania na bieżąco dostosowywany jest do wymagań aktualizowanych norm międzynarodowych, w których szczególny nacisk kładzie się na kwestie związane z ryzykiem – zalecane jest podejście do zarządzania oparte na ryzyku oraz uwzględnianie ryzyka na poziomie systemowym.

5. Kontrahenci

W ramach Grupy Comarch funkcjonuje Dział Zarządzania Kontrahentami zajmujący się zarządzaniem, weryfikacją i analizą kontrahentów.

Do głównych kompetencji tego działu należy:

- zarządzanie bazą kontrahentów systemów funkcjonujących w ramach Grupy Comarch (weryfikacja, analiza, gromadzenie dokumentów),
- zarządzanie dostępem do danych i analiz firm zewnętrznych z branży informacji gospodarczej,
- przygotowywanie raportów (szerokie spektrum) o kontrahentach Grupy Comarch na potrzeby innych działów czy audytorów,
- partycypacja w procedurach dotyczących oceny i wyboru dostawców.

G.1.2., S.4.12., S.6.4., S.7.4., S.7.6., S.8.4., S.15.1., S.15.3., S.15.4.

5.1. Dostawcy

Głównymi źródłami zaopatrzenia Comarch S.A. oraz Grupy Comarch są międzynarodowe koncerny tj. producenci sprzętu komputerowego i oprogramowania oraz elektroniki związanej z rozwijaną produkcją urządzeń. Większość zamówień realizowana jest poprzez zakupy w lokalnych oddziałach oraz lokalnej dystrybucji. Działalność Grupy Comarch nie jest uzależniona od żadnego z dostawców. W 2019 roku, podobnie jak w roku poprzednim żaden z kontrahentów nie dostarczył produktów czy usług o wartości przekraczającej 10% przychodów ze sprzedaży Grupy Comarch.

Grupa Kapitałowa Comarch posiada olbrzymią paletę produktów i usług dla realizacji których niezbędna jest współpraca z dostawcami uzupełniającymi portfolio usług i licencji własnych oraz pozwalających na rozszerzenie oferty o produkty firm trzecich.

Portfolio produktów firm trzecich to przede wszystkim znane i uznane na rynkach międzynarodowych marki i producenci. Współpraca przebiega głównie za pośrednictwem lokalnej autoryzowanej dystrybucji pomagającej w sprawnym rozwiązaniu problemów logistycznych jak i zorganizowaniu szybkiej dostawy dla Klienta.

Dostawcy Comarch to producenci sprzętu komputerowego, licencjodawcy, usługodawcy, wykonawcy oraz producenci elektroniki. Ostatnia pozycja dotyczy rozwijanej w Grupie Comarch oferty produkcyjnej urządzeń własnych.

Okres płatności zobowiązań standardowo stosowany w umowach z dostawcami wynosi 30-60 dni. Grupa Comarch dokłada starań, aby zobowiązania wobec dostawców były regulowane terminowo. Podobnie jak w roku ubiegłym, wskaźnik terminowości zapłat w Comarch S.A. wyniósł 95% wartości zobowiązań a w Grupie Comarch 93%.

Comarch, globalny integrator oraz twórca innowacyjnych rozwiązań i systemów informatycznych, w dbałości o jakość swoich produktów i usług przykładą dużą wagę do starannego doboru dostawców.

Głównymi kryteriami wyboru są: cena, czas realizacji zleceń oraz opinia na rynku. Niemniej pod rozwagę brane są również aspekty związane z poszanowaniem przez dostawców praw człowieka, praktykami zatrudniania, wpływem ich działalności na społeczność lokalną oraz na środowisko.

Od lat działając aktywnie na rzecz zrównoważonego rozwoju Comarch zachęca dostawców, aby w swoim postępowaniu kierowali się zasadami etyki, odpowiedzialności społecznej i zarządzania oddziaływaniem na środowisko w sposób odpowiedzialny. Stąd w oparciu o międzynarodowe zalecenia zawarte m.in. w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ, Międzynarodowych Standardach Pracy MOP, normach ISO oraz wielu innych została opracowana Polityka Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców.

Zgodnie z jej założeniami Comarch od swoich kluczowych dostawców wymaga przestrzegania następujących zasad:

- Zarządzanie oddziaływaniem na środowisko w sposób odpowiedzialny zgodnie z normą ISO 14001 lub podobnym standardem w celu zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko,
- Stosowanie norm bezpieczeństwa i higieny pracy zgodnie z OHSAS 18001 lub podobnym standardem, aby zminimalizować zagrożenia związane z ryzykami zawodowymi oraz zapobiec urazom,
- Stosowanie ze zrozumieniem dobrych praktyk biznesowych, kwestii społecznych oraz związanych z ochroną środowiska, które powiązane są z działalnością dostawcy,
- Działanie zgodne z obowiązującymi przepisami prawa,
- Uznanie prawa pracowników do zrzeszania się oraz negocjacji zbiorowych,
- Zakaz dyskryminacji we wszelkich jej przejawach, ze względu na: rasę, status społeczny, pochodzenie etniczne, religię upośledzenie, inwalidztwo, płeć, orientację seksualną, związek lub przynależność polityczną, wiek czy stan cywilny,
- Zakaz zatrudniania dzieci poniżej 16 roku życia oraz stosowania kar cielesnych, przymusu psychicznego i fizycznego, znieważania i molestowania seksualnego,
- Wyeliminowanie pracy przymusowej.

Firmy starające się o przyznanie statusu dostawcy Comarch otrzymują do uzupełnienia ankietę, w której znajdują się pytania o zakres wdrożonych i certyfikowanych systemów zarządzania, dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy, odpowiedzialności społecznej, dbałości o ochronę środowiska, zarządzania energią oraz ochroną informacji. Odpowiedzi udzielone w kwestionariuszu są walidowane, a następnie firma jest kwalifikowana przez system do jednej z czterech kategorii dostawców: I - wybierany do współpracy w pierwszej kolejności, II - drugiej kolejności, III - rezerwowo, IV - ryzykowny. Najwyższą, pierwszą kategorię otrzymują te firmy, które deklarują przestrzeganie najwyższych standardów.

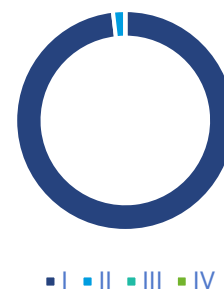
W 2018 r. ankiety zostały wysłane do 154 dostawców. Odpowiedzi odesłało 18 firm. W 2019 r. rozesłano kolejnych 227 ankiet. Odpowiedzi odesłało 25 firm. Dodatkowo zgodnie z procedurą analizy dostawców wysyłka ankiet ponawiana jest cyklicznie co roku na wypadek, gdyby dostawcy odnotowali w swojej organizacji zmiany w obszarach będących przedmiotem badania.

W kolejnym etapie analizy, po realizacji zlecenia, ocenie podlega także jakość współpracy. Uwzględniane są: elastyczność w rozwiązywaniu problemów, przepływ informacji podczas procedowania zamówienia, dotrzymanie terminu dostawy/wykonania usługi, zgodność zamówienia ze specyfikacją, zgodność faktury z ustaleniami (cena, warunki płatności). Na podstawie uśrednionej oceny współpracy z ostatniego roku dostawcy przypisywania jest jedna z czterech kategorii: I - wybierany do współpracy w pierwszej kolejności, II - drugiej kolejności, III - rezerwowo, IV -ryzykowny.

Wyniki, stan na 11 lutego 2019 r. Oceniono współpracę z 110 dostawcami.

Kategoria			
I	II	III	IV
98%	2%	0%	0%

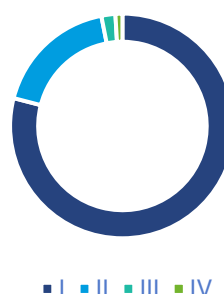
Ocena współpracy

Wyniki, stan na 31 grudnia 2019 r. oceniono współpracę z 284 dostawcami.

Kategoria			
I	II	III	IV
79%	18%	2%	1%

Ocena współpracy

Wyniki analizy dostawców gromadzone są w systemie informatycznym, co pozwala na szybkie generowanie przekrojowych raportów oraz prowadzenie okresowego monitoringu.

Struktura geograficzna dostawców

Ze względu na geograficzny podział działalności Grupa Comarch wyróżnia następujące segmenty rynku: Polska, Europa-DACH, Europa-pozostałe, Ameryki i Pozostałe kraje. Dostawcy lokalni definiowani są jako mający siedzibę w kraju zgodnym z regionem działalności Comarch.

Poniższe zestawienia prezentują udział wartości zakupów od dostawców z poszczególnych lokalizacji.

Dostawcy Comarch S.A. - udział wartości zakupów od dostawców z poszczególnych lokalizacji	2019	2018
Polska	83%	83%
DACH	4%	3%
Europa-pozostałe	11%	11%
Ameryki	1%	1%
Pozostałe	1%	2%

Region działalności Grupy Comarch - udział wartości zakupów od dostawców z poszczególnych lokalizacji	Dostawcy lokalni %		Dostawcy zagraniczni %	
	2019	2018	2019	2018
Polska	98%	98%	2%	2%
DACH	51%	55%	49%	45%
Europa-pozostałe	38%	36%	62%	64%
Ameryki	54%	43%	46%	57%
Pozostałe	33%	44%	67%	56%

G.4.7, S.4.11., S.7.3., S.8.3., E.7.5.

Poniższe zestawienie przedstawia jaka część umów podpisanych w latach ubiegłych przez spółki Grupy Comarch z producentami oprogramowania i sprzętu komputerowego oraz kluczowymi podwykonawcami

(takimi, z którymi obrót przekracza 100 tys. PLN), zawiera zapisy dotyczące standardów etycznych, antykorupcyjnych, BHP czy poszanowania praw człowieka. Firmy, z którymi Comarch współpracuje, są dużymi korporacjami międzynarodowymi, gdzie dużą wagę przykładają się do przestrzegania wymagań związanych z etyką, przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa pracy BHP, prawami człowieka, w tym z uwzględnieniem zakazu pracy dzieci lub pracy przymusowej.

Comarch dokonuje analizy i wyboru dostawców tak, aby promować te firmy, które w swoim działaniu kierują się zasadami etyki, odpowiedzialności społecznej, praw człowieka i ochrony środowiska.

PRODUCENCI I KLUCZOWI PODWYKONAWCY 2019	Etyka	BHP	Prawa człowieka	Poszanowanie środowiska naturalnego	Prawa człowieka z uwzględnieniem zakazu pracy dzieci lub pracy przymusowej
Comarch SA	86,0%	70,0%	73,8%	70,0%	73,8%
GK Comarch	86,3%	69,5%	73,1%	69,5%	73,1%

PRODUCENCI I KLUCZOWI PODWYKONAWCY 2018	Etyka	BHP	Prawa człowieka	Poszanowanie środowiska naturalnego	Prawa człowieka z uwzględnieniem zakazu pracy dzieci lub pracy przymusowej
Comarch SA	60,4%	35,5%	54,4%	47,9%	54,4%
GK Comarch	66,2%	31,7%	61,0%	32,3%	61,0%

5.2. Odbiorcy

S.15.2.

Ze względu na rodzaj oferowanych przez Comarch systemów informatycznych, główną grupę odbiorców stanowią średnie i duże przedsiębiorstwa, które na całym świecie są największymi odbiorcami zaawansowanych rozwiązań informatycznych. Większość produktów Comarch jest kierowana do określonej grupy odbiorców, natomiast usługi informatyczne, ze względu na ich uniwersalny charakter, są oferowane do każdej grupy odbiorców. Oferta Comarch przeznaczona jest zarówno dla podmiotów z rynku polskiego jak i klientów zagranicznych. Od wielu lat

jednym z głównych celów strategicznych Comarch jest rozwój sprzedaży coraz większej ilości produktów na rynkach zagranicznych, w szczególności w Europie Zachodniej, obu Amerykach oraz Azji. Sprzedaż Grupy Comarch jest mocno zdywersyfikowana i nie występuje uzależnienie od jednego odbiorcy. Podobnie jak w Comarch S.A. w Grupie Comarch w 2019 roku sprzedaż do żadnego z kontrahentów nie przekroczyła 10% całkowitej sprzedaży.

Najważniejszymi zasadami Grupy Kapitałowej Comarch są: odpowiedzialność za sukcesy klientów oraz szacunek i otwartość na ich potrzeby. Comarch dostarcza swoim klientom innowacyjne produkty IT o najwyższej jakości, co uzyskiwane jest jako efekt wysokich umiejętności, doświadczeń i kompetencji pracowników, współpracy z wiodącymi ośrodkami badawczymi i naukowymi zarówno w Polsce, jak i za granicą oraz dokłada wszelkich starań, aby dostarczone rozwiązania IT spełniały najwyższe standardy i oczekiwania klientów.

Kontakty z sektorem publicznym

W zakresie kontaktów z klientami sektora publicznego (administracja centralna i samorządowa, spółki komunalne, spółki Skarbu Państwa, publiczne zakłady opieki zdrowotnej) stosuje się przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1579 z późn. zmianami). Przepisy te regulują sposób porozumiewania się z zamawiającym w trakcie trwania postępowania przetargowego, zakres czynności, jakie mogą być podejmowane przez strony postępowania oraz środki ochrony prawnej.

Bezpieczeństwo w biznesie międzynarodowym

Grupa Kapitałowa Comarch, dla zapewnienia kontroli i bezpieczeństwa obrotu z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa Państwa, wdrożyła Wewnętrzny System Kontroli zapewniający stosowanie norm oraz wymagań prawnych międzynarodowych i krajowych. Comarch nie sprzedaje produktów zakazanych lub wywołujących kontrowersje wśród interesariuszy.

Badanie satysfakcji klienta

Program Badania Satysfakcji Klientów to dla Comarch szansa na uzyskanie informacji, a następnie wprowadzenie usprawnień, aby zapewnić wysoki poziom satysfakcji ze współpracy z Comarch. W ramach programu badamy opinię naszych Klientów na temat świadczonych przez Comarch usług i wytwarzanych przez Comarch produktów.

Zasadniczym elementem badania jest krótka ankieta on-line wysyłana do naszych Klientów. Ankieta zawiera pytania zamknięte ze skalą ocen 1-10 oraz pytania otwarte. Respondenci dzieleni są na 3 grupy klientów: management, kierowników projektów oraz użytkowników.

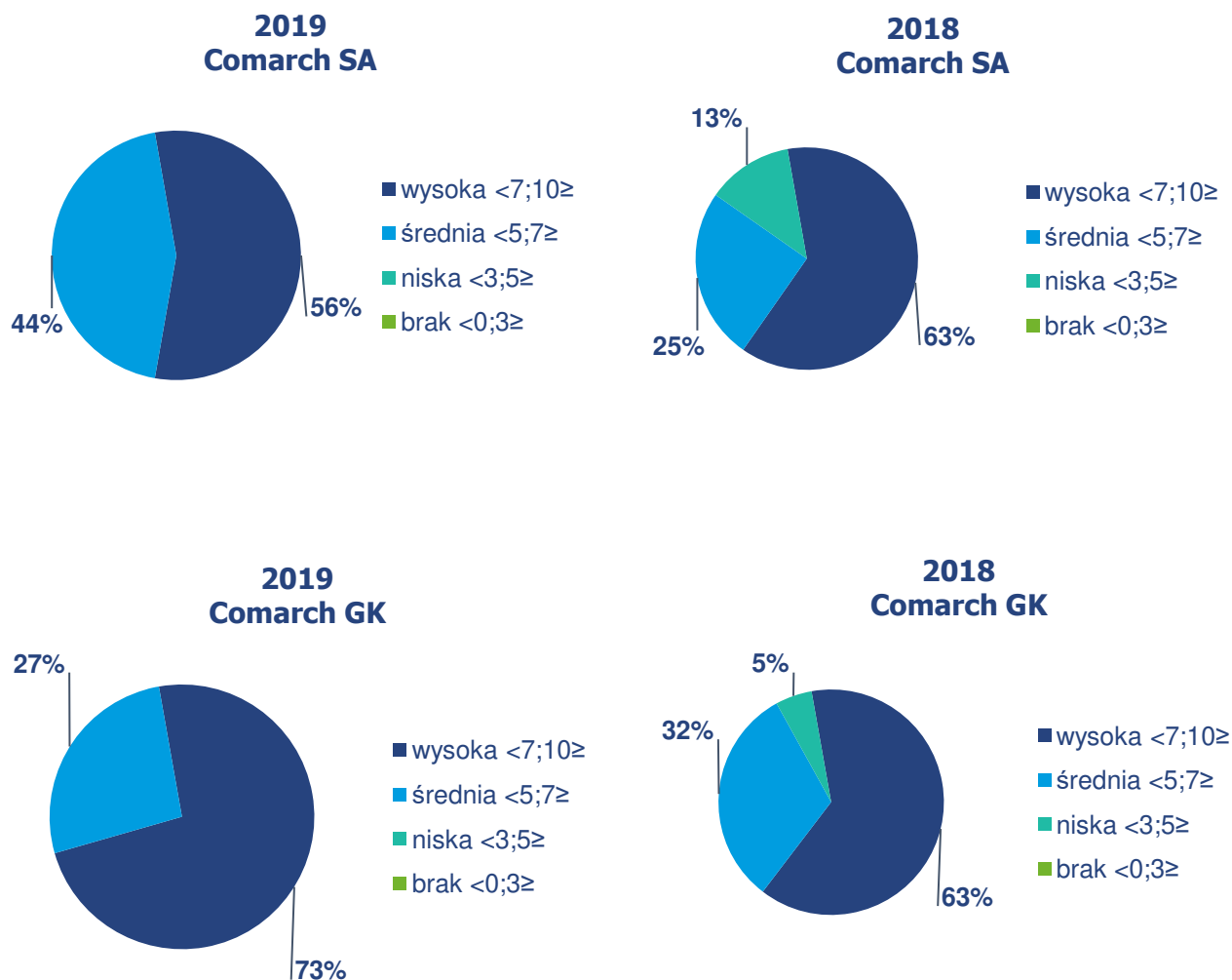
Dzięki informacjom uzyskanym z ankiet, możemy prawidłowo zidentyfikować i ustalić priorytety działań zmierzających do zapewnienia naszym Klientom maksimum satysfakcji ze współpracy z Comarch.

Etapy badania satysfakcji klientów:

- Zbieranie opinii klientów,
- Analiza raportów,
- Określenie działań korygujących,
- Wdrożenie działań korygujących i zapobiegawczych,
- Weryfikacja wykonania działań korygujących i zapobiegawczych.

Poniższe wykresy przedstawiają, jak kształtowała się ogólna satysfakcja klientów ze współpracy z Comarch w 2019 roku. Na wskaźnik przeciętnego zadowolenia klienta składało się m.in. ogólne zadowolenie ze współpracy z Comarch, chęć polecenia produktów/ usług Comarch innej firmie, chęć zakupu produktów/ usług Comarch w przyszłości, zadowolenie z cen Comarch w porównaniu do ich jakości; sposobu prowadzenia przez Comarch rozmów handlowych oraz negocjowania i podpisywania umowy.

Ogólna satysfakcja klientów ze współpracy z Comarch:

Skala ocen: Skala ocen: 1 – klient całkowicie niezadowolony; 10- klient w pełni zadowolony

Poniżej prezentujemy najwyżej oceniane aspekty poziomu zadowolenia klientów Comarch S.A. oraz spółek Grupy Comarch:

- Wysoka kultura osobista i umiejętność dobrej komunikacji,
- Kompetencje pracowników,
- Poziom świadczonych usług,
- Orientacja na klienta,
- Indywidualne podejście do klienta,
- Jakość produktu.

5.3. Bezpieczeństwo produktów i konsumentów

Comarch jest producentem rozwiązań informatycznych oraz integratorem. Od 1993 Comarch pomaga klientom w osiągnięciu większej rentowności i w czerpaniu zysków z nowoczesnych produktów i rozwiązań, z wykorzystaniem szerokiego spektrum narzędzi uzupełnianych najwyższej jakości usługami. Comarch zdobył doświadczenie w najważniejszych branżach (w telekomunikacji, finansach, bankowości i ubezpieczeniach, handlu i usługach, infrastrukturze IT, administracji publicznej, przemyśle, służbie zdrowia, a także w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw) dzięki projektom zrealizowanym dla największych polskich i światowych marek (<https://www.comarch.pl/o-firmie/profil/>)

Comarch jest także wytwórcą urządzeń elektronicznych, wśród których znajdują się wyroby medyczne. Comarch dokłada wszelkich starań, aby wprowadzane produkty odpowiadały potrzebom rynku i konsumentom, a jednocześnie były bezpieczne. Wytwarzane produkty, tam gdzie ma to zastosowanie podlegają ocenie zgodności zdefiniowanej w mających zastosowanie wymaganiach prawnych, w tym poddawane są wymagającym testom i badaniom dotyczącym bezpieczeństwa i użyteczności. Comarch dostarcza także rzetelnych informacji o przeznaczeniu oferowanych produktów; informuje także o zagrożeniach wiążących się z wyrobami w trakcie ich zwykłego lub racjonalnie dającego się przewidzieć używania w okresie życia wyrobu z uwzględnieniem sytuacji, kiedy korzyści stosowania produktu przewyższają ewentualne ryzyka.

Produkując elektronikę Comarch uwzględnia również wymagania związane z ochroną środowiska.

W latach 2017 – 2019 wobec Comarch S.A. ani też wobec żadnej innej spółki z Grupy Comarch nie nałożono kar z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami dotyczącymi dostarczania i użytkowania produktów i usług.

W celu wzmocnienia zapewnienia jakości i bezpieczeństwa oferowanych produktów Comarch S.A. posiada wdrożony i certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania opisany w punkcie [4.1.](#)

S.11.1.

Nie wystąpiły przypadki naruszenia procedur dotyczących bezpieczeństwa produktów i usług.

S.11.3., S.12.3.

Na Comarch S.A. ani też na spółki Grupy Comarch nie zostały nałożone kary za niezgodność z prawem i regulacjami w kwestiach związanych z bezpieczeństwem klientów, rzetelnością i etyką komunikacji marketingowej.

S.12.1.

Grupa Comarch nie odnotowała przypadków niezgodności z regulacjami i dobrowolnymi kodeksami dotyczącymi komunikacji marketingowej (w tym reklamy, promocji, sponsoringu).

S.13.1., S.13.2., S.13.3.

W związku z wejściem w życie w 2018 roku rozporządzenia o ochronie danych osobowych Grupa Comarch wdrożyła szereg procedur dotyczących ochrony danych osobowych uzupełniających już istniejące od wielu lat w firmie polityki i procedury oparte na standardach ISO.

Zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO) powołany został Inspektor Danych Osobowych oraz prowadzony jest szereg rejestrów wymaganych przepisami RODO, między innymi rejestr naruszeń ochrony danych osobowych- wewnętrzną ewidencję naruszeń ochrony danych osobowych.

Zarówno w roku 2018 jak i 2019 nie było postępowań administracyjnych prowadzonych przeciwko spółkom Grupy Comarch (np. UODO) jak i również nie zostały nałożone kary za niezgodność z prawem i regulacjami w kwestiach związanych z ochroną danych osobowych (w podziale na prawomocne i nieprawomocne).

W 2019 roku odnotowano piętnaście naruszeń ochrony danych osobowych w Grupie Comarch, które po przeprowadzonej analizie nie wymagały zgłoszenia organowi nadzorcemu ze względu na małe prawdopodobieństwo, że skutkowałyby one ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych oraz jedno naruszenie, które zostało zgłoszone organowi nadzorcemu.

Wzrost liczby naruszeń odnotowanych w wewnętrznym rejestrze w porównaniu do roku 2018, którym odnotowano tylko trzy takie sytuacje, związany jest z zauważalnym ciągłym wzrostem świadomości pracowników w obszarze ochrony danych osobowych, w związku z prowadzonymi szkoleniami i wdrażanymi na bieżąco instrukcjami, co przekłada się na lepszą wykrywalność i raportowanie naruszeń, a tym samym wpływa na zapobieganie kolejnym naruszeniom.

S.11.2., S.12.2., S.14.2., S.15.5.

Nie były prowadzone przez UOKIK żadne postępowania.

S.15.6.

Spółce Comarch S.A., ani też innym spółkom Grupy Comarch nie zostały wymierzone żadne kary związane z zachowaniami antykonkurencyjnymi i antyrynkowymi.

S.14.1., S.14.3.

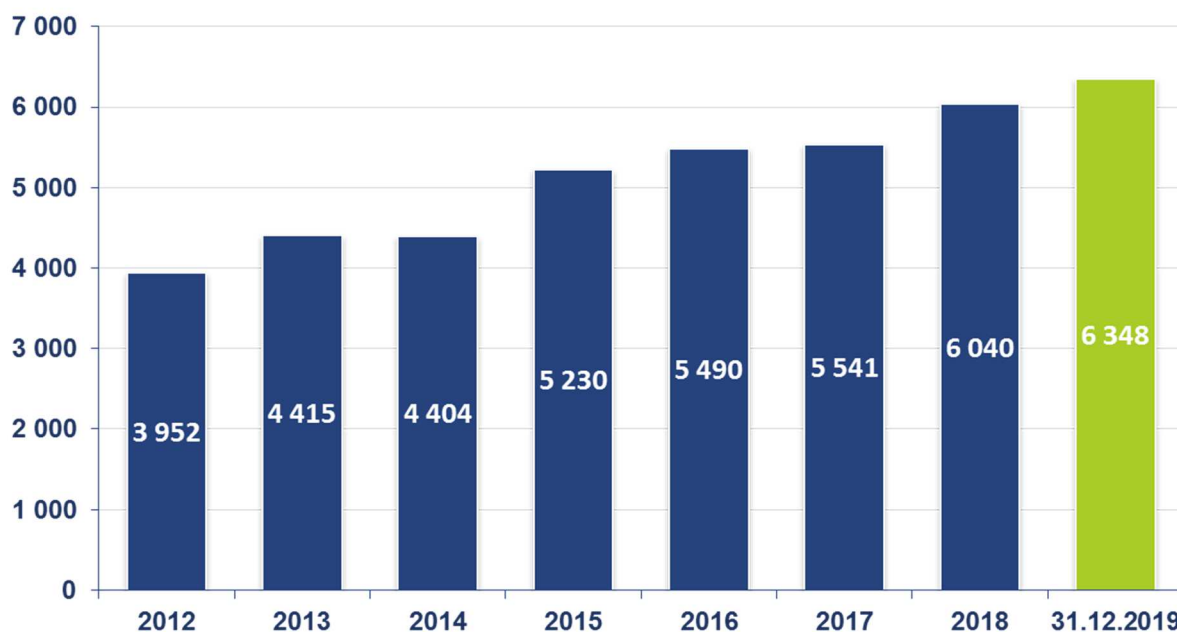
Spółce Comarch S.A., ani też innym spółkom Grupy Comarch nie zostały wymierzone żadne kary związane z niewłaściwym oznakowaniem produktu. Nie zidentyfikowano również przypadków niezgodności związanych z niewłaściwym oznakowaniem produktu.

6. Zasoby ludzkie (obszar społeczny i pracowniczy)

S.2.6., S.2.7., S.2.8., S.3.2., S.3.6.

Podstawowym czynnikiem ograniczającym moce produkcyjne są zasoby ludzkie. Do stałego inwestowania w nowe produkty i technologie informatyczne firma potrzebuje pracowników o odpowiednim wykształceniu i o szerokim zakresie kompetencji. Firma elastycznie zarządza zespołami pracowników, poprzez ciągłą optymalizację alokacji zasobów w aktualnych projektach komercyjnych i prowadzonych wewnętrznych projektach badawczo-rozwojowych (budowa nowych produktów i uaktualnianie istniejącego oprogramowania nie związanego bezpośrednio z umowami z klientami), wykorzystując do tego celu autorskie rozwiązania informatyczne. W efekcie wykorzystanie zasobów ludzkich jest bliskie 100%. Grupa dywersyfikuje ryzyko ograniczeń w dostępności zasobów ludzkich poprzez prowadzenie działalności w 17 oddziałach zlokalizowanych w ośrodkach miejskich w Polsce. Na dzień 31 grudnia 2019 roku w Grupie 3 544 pracowników było zatrudnionych w Krakowie, 2 184 w innych miastach w Polsce oraz 620 poza granicami Polski.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku w Comarch S.A. było zatrudnionych 4 979 osób wobec 4 679 osób zatrudnionych na dzień 31 grudnia 2018 roku, natomiast w całej Grupie Kapitałowej liczba zatrudnionych wzrosła do 6 348 osoby w porównaniu do 6 040 osób z 31 grudnia 2018 roku.

6.1. Przeciętne zatrudnienie w Grupie Comarch w latach 2015-2019

Przeciętne zatrudnienie w Comarch S.A. w latach 2015-2019 kształtowało się następująco:

Przeciętna liczba osób zatrudnionych w Comarch SA	2019	2018	2017	2016	2015
umowy o pracę	4 057	3 753	3 492	3 416	3 121
pozostałe formy zatrudnienia	930	934	844	888	860
Razem	4 987	4 687	4 336	4 304	3 981

Przeciętna liczba osób zatrudnionych w Comarch S.A.	2019	2018	2017	2016	2015
produkcyjni oraz konsultanci techniczni	4 330	4 052	3 733	3 698	3 403
marketing i sprzedaż	180	168	161	179	177
kierownictwo i administracja	414	407	372	353	340
inne	63	60	70	74	61
Razem	4 987	4 687	4 336	4 304	3 981

Przeciętne zatrudnienie w Grupie Comarch w latach 2015-2019 kształtowało się następująco:

Przeciętna liczba osób zatrudnionych w GK Comarch	2019	2018	2017	2016	2015
umowy o pracę	5 087	4 727	4 393	4 323	4 066
pozostałe formy zatrudnienia	1 361	1 364	1 245	1 276	1 238
Razem	6 448	6 091	5 638	5 599	5 304

Przeciętna liczba osób zatrudnionych w GK Comarch	2019	2018	2017	2016	2015
produkcyjnych oraz konsultantów technicznych	5 103	4 797	4 369	4 342	4 104
marketingu i sprzedaży	321	298	293	336	339
kierownictwa i administracji	499	495	458	434	427
pozostałych	525	501	518	487	434
Razem	6 448	6 091	5 638	5 599	5 304

W związku ze stałym rozwojem swojej działalności zarówno Comarch S.A. jak i Grupa Comarch systematycznie zwiększają poziom zatrudnienia. Dynamika zatrudnienia w 2019 roku była nieco wyższa niż w latach poprzednich, co jest spowodowane dużym zapotrzebowaniem na zasoby ludzkie w 2019 roku.

6.2. Rotacja zatrudnienia

S.2.2., S.2.3.

W 2019 roku rotacja wśród pracowników Comarch S.A. oraz Grupy Comarch nie odbiegała od dotychczasowej i utrzymywała się na poziomie standardowym dla branży. Przedsiębiorstwo dochowuje starań, żeby zminimalizować poziom rotacji wśród pracowników, zwłaszcza wśród osób kluczowych dla działalności Comarch.

Nie stwierdzono skarg dotyczących praktyk zatrudniania w ramach formalnych mechanizmów skargowych.

6.3. Umowy, na podstawie których świadczona jest praca

S.2.1., S.2.4.

Dominującą formą zatrudnienia w Comarch S.A. oraz w Grupie Comarch jest umowa o pracę. Czas trwania umowy o pracę (umowa na czas określony lub nieokreślony) jest uzależniony od stażu pracy pracownika. Pozostałe formy zatrudnienia stosowane są tylko w uzasadnionych przypadkach (np. łączenie edukacji z pracą zawodową).

Łączna liczba pracowników w Comarch S.A. oraz Grupy Comarch:

Rodzaj umowy o pracę	Etat	Comarch S.A.		Grupa Comarch	
		2019	2018	2019	2018
Umowa o pracę na czas nieokreślony	Niepełny etat	183	179	151	142
	Pełny etat	2 182	2 175	2 898	2 867
	Razem	2 365	2 354	3 049	3 009
Umowa o pracę na czas określony	Niepełny etat	74	54	84	67
	Pełny etat	1 613	1 336	1 925	1 638
	Razem	1 687	1 390	2 009	1 705
Razem		4 052	3 744	5 058	4 714

Rodzaj umowy o pracę	Wiek	Comarch S.A.		Grupa Comarch	
		2019	2018	2019	2018
Umowa o pracę na czas nieokreślony	poniżej 30 lat	476	484	574	568
	30-50 lat	1 841	1 829	2 318	2 292
	powyżej 50 lat	48	41	157	149
	Razem	2 365	2 354	3 049	3 009
Umowa o pracę na czas określony	poniżej 30 lat	1 244	1 119	1 382	1 257
	30-50 lat	430	263	588	416
	powyżej 50 lat	13	8	39	32
	Razem	1 687	1 390	2 009	1 705
Razem		4 052	3 744	5 058	4 714

Rodzaj umowy	Płeć	Comarch S.A.		Grupa Comarch	
		2019	2018	2019	2018
Umowa o pracę na czas nieokreślony	Kobiety	703	695	954	916
	Mężczyźni	1 662	1 659	2 095	2 093
	Razem	2 365	2 354	3 049	3 009
Umowa o pracę na czas określony	Kobiety	524	422	642	555
	Mężczyźni	1 163	968	1 367	1 150
	Razem	1 687	1 390	2 009	1 705
Inne formy zatrudnienia	Kobiety	104	108	260	292
	Mężczyźni	823	827	1030	1 034
	Razem	927	935	1 290	1 326
Razem		4 979	4 679	6 348	6 040

S.2.5.

Liczba zatrudnionych w Grupie Comarch w ramach outsourcingu stanowi niewielki odsetek wszystkich zatrudnionych.

W latach 2018 – 2019 wszyscy pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę w Comarch S.A. oraz w Grupie Comarch otrzymywali wynagrodzenie wyższe od płacy minimalnej.

Znaczący pośredni wpływ ekonomiczny

Miejsca pracy tworzone przez Comarch S.A. oraz polskie spółki Grupy Comarch w poszczególnych województwach Polski wg stanu na ostatni dzień roku, wszystkie typy zatrudnienia:

POLSKA województwo	Comarch S.A.		Polskie spółki GK Comarch	
	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
dolnośląskie	216	195	221	201
kujawsko-pomorskie	33	30	33	30
lubelskie	167	150	173	154
łódzkie	388	375	400	394
małopolskie	3 036	2 897	3 561	3 424
mazowieckie	289	241	337	284
opolskie	1	0	1	0
podkarpackie	50	52	55	55
podlaskie	26	20	38	32
pomorskie	75	71	101	89
śląskie	441	412	544	507
świętokrzyskie	48	49	50	50

warmińsko-mazurskie	1	1	1	1
wielkopolskie	208	186	211	188
zachodniopomorskie	-	-	2	2
Razem	4 979	4 679	5 728	5 411

Comarch S.A. oraz Grupa Comarch dywersyfikuje ryzyko ograniczeń w dostępności zasobów ludzkich poprzez prowadzenie działalności w 17 oddziałach zlokalizowanych w ośrodkach miejskich w Polsce. Poprzez otwieranie nowych placówek oraz tworzenie nowych miejsc pracy Comarch wydatnie przyczynia się do rozwoju regionów, w których prowadzi działalność.

Miejsca pracy tworzone przez zagraniczne spółki Grupy Comarch w poszczególnych krajach wg stanu na ostatni dzień roku, wszystkie typy zatrudnienia:

ZAGRANICA		
kraj	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Albania	-	1
Arabia Saudyjska	2	3
Argentyna	3	6
Austria	11	10
Belgia	21	-
Brazylia	20	41
Chile	27	28
Finlandia	1	1
Francja	80	71
Hiszpania	12	12
Holandia	3	1
Japonia	1	1
Kanada	-	3
Kolumbia	14	15
Korea Południowa	1	-
Luksemburg	-	2
Malezja	3	5
Niemcy	246	267
Panama	4	5
Peru	9	9
Rosja	2	3
Stany Zjednoczone Ameryki	21	17
Szwajcaria	20	21
Szwecja	1	1
Tajlandia	11	7
Turcja	2	2
Ukraina	68	66
Wielka Brytania	9	7
Włochy	18	14
Zjednoczone Emiraty Arabskie	10	10
Razem	620	629

Duża część przychodów Grupy Comarch pochodzi z rynków zagranicznych, w związku z czym istnieje potrzeba pozyskania zasobów ludzkich także poza Polską. Spółki zagraniczne dostosowują ilość osób zatrudnionych do aktualnego zapotrzebowania kontraktowego poprzez zakładanie nowych spółek zależnych oraz tworzenie nowych miejsc na całym świecie. Mimo że w mniejszym udziale niż w Polsce, jednak także za granicą Comarch przyczynia się w ten sposób do rozwoju regionów, w których prowadzi działalność.

S.2.15.

W polskich spółkach Grupy Comarch dodatkowe pakiety medyczne są świadczeniem dostępnym dla osób zatrudnionych na umowie o pracę (bez względu na czas trwania umowy i wymiar etatu). W zagranicznych spółkach Grupy Comarch dodatkowe pakiety medyczne są zapewniane z uwzględnieniem lokalnych regulacji i praktyk rynkowych w tym zakresie.

S.2.14.

Wskaźniki powrotu do pracy i utrzymania zatrudnienia po urlopie macierzyńskim/tacierzyńskim w podziale na płeć:

Comarch S.A. oraz Grupa Comarch wspiera pracowników decydujących się na rodzicielstwo oraz zapewnia możliwość powrotu do pracy po wykorzystaniu urlopów związanych z macierzyństwem/tacierzyństwem. Zdecydowana większość pracowników wraca po urloпах macierzyńskich/tacierzyńskich na zajmowane wcześniej stanowiska pracy. Comarch S.A. oraz Grupa Comarch umożliwiają elastyczne dopasowanie wymiaru etatu do potrzeb związanych z rodzicielstwem.

	Płeć	Comarch S.A.		Grupa Comarch	
		2019	2018	2019	2018
Liczba osób, która skorzystała z urlopu macierzyńskiego/tacierzyńskiego	Kobieta	97	85	132	110
	Mężczyzna	2	6	14	12
	Razem	99	91	146	122
Liczba osób, która wróciła do pracy po zakończeniu urlopu macierzyńskiego/tacierzyńskiego	Kobieta	80	73	97	92
	Mężczyzna	1	7	12	13
	Razem	81	80	109	105
Wskaźnik powrotu do pracy ^{a)}	Kobieta	96%	92%	73%	84%
	Mężczyzna	100%	100%	100%	100%
Liczba osób, która wróciła do pracy po urlopie macierzyńskim/tacierzyńskim i była nadal zatrudniona przez 12 miesięcy od powrotu do pracy	Kobieta	63	69	75	92
	Mężczyzna	4	7	10	7
	Razem	67	76	85	99
Wskaźnik utrzymania zatrudnienia ^{b)}	Kobieta	86%	96%	84%	91%
	Mężczyzna	57%	88%	53%	78%

^{a)}Wskaźnik powrotu do pracy – stosunek całkowitej liczby pracowników, którzy wrócili do pracy po urlopie macierzyńskim/tacierzyńskim do całkowitej liczby pracowników, którzy powinni wrócić do pracy po urlopie macierzyńskim/tacierzyńskim

^{b)}Wskaźnik utrzymania zatrudnienia – stosunek całkowitej liczby pracowników, którzy zachowali pracę 12 miesięcy po powrocie do pracy po zakończeniu urlopu macierzyńskiego/tacierzyńskiego do całkowitej liczby pracowników powracających z urlopu macierzyńskiego/tacierzyńskiego w poprzednich okresach objętych raportowaniem

Minimalny okres standardowego wypowiedzenia wręczanego pracownikom oraz ich wybranym reprezentantom przed wdrożeniem ważnych zmian operacyjnych, które mogą mieć istotny wpływ na pracowników polskich spółek Grupy Comarch wynosi 4 tygodnie. Ze względu na brak układów zbiorowych w polskich spółkach Grupy Comarch okres wypowiedzenia oraz konieczność konsultacji

i negocjacji nie są uwzględnione w umowach zbiorowych. W zagranicznych spółkach Grupy Comarch okresy wypowiedzenia są zróżnicowane i zależą od wielu czynników tj. regulacji prawnych danego kraju, stażu pracy czy rodzaju umowy.

Pokrycie zobowiązań emerytalnych organizacji wynikających z programów o zdefiniowanych świadczeniach

W polskich spółkach Grupy Comarch nie został zaimplementowany Pracowniczych Programów Emerytalnych. Pracownicy niektórych zagranicznych spółek Grupy Comarch uczestniczą w programach emerytalnych właściwych dla danych krajów. W 2019 roku zgodnie z obowiązującym prawem spółki Comarch S.A., iComarch24 S.A., Geopolis sp. z o.o., Comarch Polska S.A., Comarch Healthcare S.A., CA Consulting S.A. i Comarch Infrastruktura S.A. podpisały umowy o prowadzenie Pracowniczych Planów Kapitałowych i zarządzanie nimi z Aviva Specjalistycznym Funduszem Otwartym PPK zarządzanym przez Aviva Investors TFI S.A.

Skład ciał zarządczych, nadzorczych i kadry pracowniczej w podziale na kategorie wg płci i wieku

Wszyscy przedstawiciele organów zarządzających Comarch S.A. są obywatelami Polski. Liczbowy podział organów nadzoru wg kategorii różnorodności:

Rok	Organ zarządzający	Wiek	Kobieta	Mężczyzna	Razem
31 grudnia 2019	Rada Nadzorcza	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	2	-	2
		powyżej 50 lat	2	3	5
		Razem	4	3	7
	Zarząd	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	-	6	6
		powyżej 50 lat	-	1	1
		Razem	-	7	7
	Razem		4	10	14
	31 grudnia 2018	Rada Nadzorcza	poniżej 30 lat	-	-
30-50 lat			1	1	2
powyżej 50 lat			3	2	5
Razem			4	3	7
Zarząd		poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	-	6	6
		powyżej 50 lat	-	1	1
		Razem	-	7	7
Razem			4	10	14

Przedstawiciele organów zarządzających spółkami Grupy Comarch są obywatelami różnych krajów. Struktura organów zarządzających oraz nadzoru wg kategorii różnorodności wygląda następująco:

Rok	Organ zarządzający	Wiek	Kobieta	Mężczyzna	Razem
31 grudnia 2019	Rada Nadzorcza	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	2	24	26
		powyżej 50 lat	6	14	20
		Razem	8	38	46
	Zarząd	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	12	116	128
		powyżej 50 lat	4	17	21
		Razem	16	133	149
	Razem		24	171	195
	31 grudnia 2018	Rada Nadzorcza	poniżej 30 lat	-	-
30-50 lat			1	23	24
powyżej 50 lat			6	11	17
Razem			7	34	41
Zarząd		poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	12	107	119
		powyżej 50 lat	4	17	21
		Razem	16	124	140
Razem			23	158	181

Kategorie pracowników zatrudnionych na podstawie umów o pracę wg kategorii różnorodności:

Comarch S.A. Kategorie pracowników*	2019			2018		
	Kobieta	Mężczyzna	Razem	Kobieta	Mężczyzna	Razem
administracja	257	71	328	252	66	318
kadra menedżerska	138	437	575	125	403	528
produkcja	763	2 222	2 985	682	2 077	2 759
inne	69	95	164	58	81	139
Razem	1 227	2 825	4 052	1 117	2 627	3 744

*zatrudnionych na podstawie umów o pracę

Grupa Comarch	2019			2018		
	Kobieta	Mężczyzna	Razem	Kobieta	Mężczyzna	Razem
Kategorie pracowników*						
administracja	374	121	495	374	123	497
kadra menedżerska	169	506	675	156	466	622
produkcja	917	2 656	3 573	823	2 504	3 327
inne	136	179	315	118	150	268
Razem	1 596	3 462	5 058	1 471	3 243	4 714

*zatrudnionych na podstawie umów o pracę

Mężczyźni stanowią dominującą grupę wśród zatrudnionych w Comarch S.A. i w Grupie Comarch. Jest to zgodne ze specyfiką branży informatycznej.

Comarch S.A.	2019				2018			
	poniżej 30 lat	30-50 lat	powyżej 50 lat	Razem	poniżej 30 lat	30-50 lat	powyżej 50 lat	Razem
Kategorie pracowników*								
administracja	139	173	16	328	128	173	17	318
kadra menedżerska	37	524	14	575	28	490	10	528
produkcja	1 481	1 475	29	2 985	1 398	1 341	20	2 759
inne	63	99	2	164	49	88	2	139
Razem	1 720	2 271	61	4 052	1 603	2 092	49	3 744

*zatrudnionych na podstawie umów o pracę

Grupa Comarch	2019				2018			
	poniżej 30 lat	30-50 lat	powyżej 50 lat	Razem	poniżej 30 lat	30-50 lat	powyżej 50 lat	Razem
Kategorie pracowników*								
administracja	185	271	39	495	172	280	45	497
kadra menedżerska	44	622	23	689	36	589	20	645
produkcja	1 620	1 647	56	3 323	1 543	1 480	39	3 062
inne	107	366	78	551	74	359	77	510
Razem	1 956	2 906	196	5 058	1 825	2 708	181	4 714

*zatrudnionych na podstawie umów o pracę

W 2019 roku najszybciej przyrosła liczba osób zatrudnionych w przedziale wiekowym 30-50 lat, stanowią one dominującą grupę pracowników.

Kategorie pracowników*	2019				2018			
	Obywatele Polski	Obywatele pozostałych krajów europejskich	Obywatele innych krajów	Razem	Obywatele Polski	Obywatele pozostałych krajów europejskich	Obywatele innych krajów	Razem
administracja	325	3	0	328	316	1	1	318
kadra menedżerska	570	5	0	575	525	3	0	528
produkcja	2 921	54	10	2 985	2 702	43	14	2 759
inne	157	4	3	164	134	2	3	139
Razem	3 973	66	13	4 052	3 677	49	18	3 744

*zatrudnionych na podstawie umów o pracę

Kategorie pracowników*	2019				2018			
	Obywatele Polski	Obywatele pozostałych krajów europejskich	Obywatele innych krajów	Razem	Obywatele Polski	Obywatele pozostałych krajów europejskich	Obywatele innych krajów	Razem
administracja	426	53	16	495	431	50	16	497
menedżerski	625	59	29	713	581	46	28	655
produkcja	3 186	80	30	3 296	2 915	65	31	3 011
inne	224	197	133	554	191	202	158	551
Razem	4 461	389	208	5 058	4 118	363	233	4 714

*zatrudnionych na podstawie umów o pracę

Grupa Comarch zatrudnia wielu pracowników spoza Polski, wpisując się tym samym w specyfikę branży IT, gdzie standardem jest międzynarodowe środowisko pracy i wielokulturowość zespołów pracowniczych. Udział pracowników spoza Polski nieznacznie wzrósł w 2019 roku w stosunku do poziomu ubiegłorocznego.

S.2.9

Stosunek średniego wynagrodzenia zasadniczego kobiet do średniego wynagrodzenia zasadniczego mężczyzn według kategorii pracowników:

Kategorie pracowników	Comarch S.A.		Grupa Comarch	
	2019	2018	2019	2018
administracja	94%	92%	85%	90%
menedżerski	64%	66%	74%	68%
produkcja	76%	76%	75%	75%
inne	78%	72%	72%	72%

Średnie wynagrodzenie kobiet w Comarch S.A. i w Grupie Comarch jest niższe niż średnie wynagrodzenie mężczyzn. Wynika to głównie z faktu, że zatrudniane kobiety posiadają krótsze doświadczenie w branży IT i krótszy staż pracy w Comarch, co wpływa na poziom wynagrodzeń. W grupie pracowników, gdzie doświadczenie w branży i staż pracy są zbliżone dla kobiet i mężczyzn (administracja), poziom zarobków jest wyrównany.

System oceny pracowników

W Grupie Comarch funkcjonuje sformalizowany system oceny pracowników, dzięki któremu zdecydowana większość pracowników otrzymuje regularne oceny wyników swojej pracy oraz informacje na temat możliwości rozwoju zawodowego.

S.2.13

Łączna wysokość rocznych składek na PFRON

w tys. PLN	2019	2018
Comarch S.A.	2 305	2 012
Grupa Comarch	2 769	2 279

6.4. Szkolenia

S.5.1., S.5.2.

Centrum Szkoleniowe Comarch oferuje specjalistyczne szkolenia oraz konsultacje informatyczne i biznesowe na każdym poziomie zaawansowania, zarówno w ramach szkoleń wewnętrznych kierowanych do pracowników Grupy Comarch, jak i oferowanych szerokiemu gronu klientów zewnętrznych. Centrum Szkoleniowe korzysta z ponad 20 lat doświadczenia Comarch, jako firmy opartej na wiedzy. W ponad 300 programach szkoleniowych prowadzonych przez 80 wykwalifikowanych trenerów bierze udział ok. 14 000 uczestników rocznie.

Poza szkoleniami specjalistycznymi, kursami czy warsztatami, Centrum Szkoleniowe Comarch organizuje swój flagowy program szkoleniowy poświęcony zarządzaniu i dedykowany menedżerom. **Comarch Akademia Zarządzania** jest programem szkoleniowym skierowanym bezpośrednio do kadry kierowniczej. Celem programu jest wsparcie rozwoju kompetencji menedżerskich. Na szkolenia zapraszane są osoby ze stanowisk kierowniczych (decyduje przede wszystkim pozycja w strukturze organizacyjnej). Pracownicy awansujący na stanowiska kierownicze cyklicznie będą zapraszani do nowotworzonych grup szkoleniowych. Zasadą programu jest praca w grupie, która spotyka się cyklicznie na kolejnych zajęciach. Dzięki temu uczestnicy mają możliwość nie tylko skonfrontować nabyte kompetencje z praktyką na miejscu pracy, ale również przedyskutować osiągnięte efekty w ramach kolejnych zajęć. Między zajęciami uczestnicy programu będą otrzymywać dodatkowe materiały i zadania do wykonania.

Średnia liczba godzin szkoleniowych na pracownika (wg płci i kategorii pracowników):

Comarch SA wszystkie szkolenia	2019			2018		
	kadra menedżerska	pozostali	razem	kadra menedżerska	pozostali	razem
kobiety	10,36	10,52	10,52	11,13	11,53	11,51
mężczyźni	9,76	11,38	11,32	10,86	12,92	12,85
Razem	9,90	11,13	11,09	10,94	12,52	12,47

Comarch SA szkolenia wewnętrzne	2019			2018		
	kadra menedżerska	pozostali	razem	kadra menedżerska	pozostali	razem
kobiety	10,36	10,19	10,19	10,81	11,39	11,37
mężczyźni	9,76	11,23	11,17	10,71	12,65	12,57
Razem	9,90	10,93	10,89	10,74	12,29	12,23

Grupa Comarch	2019	2018
---------------	------	------

wszystkie szkolenia	kadra menedżerska	pozostali	razem	kadra menedżerska	pozostali	razem
kobiety	10,58	10,63	10,63	11,05	9,59	9,63
mężczyźni	9,89	11,49	11,43	10,72	10,33	10,34
Razem	10,07	11,23	11,19	10,81	10,13	10,14

Grupa Comarch szkolenia wewnętrzne	2019			2018		
	kadra menedżerska	pozostali	razem	kadra menedżerska	pozostali	razem
kobiety	10,58	10,32	10,33	10,77	9,35	9,39
mężczyźni	9,89	11,32	11,26	10,58	9,97	9,99
Razem	10,07	11,03	10,99	10,63	9,80	9,82

Liczba pracowników podnoszących kwalifikacje zawodowe, którym przysługują określone uprawnienia z tego tytułu w stosunku do pracodawcy (np. urlopy szkoleniowe) ze wskazaniem liczby pracowników, którym pracodawca współfinansuje lub finansuje podnoszenie kwalifikacji zawodowych:

Comarch SA	2019	2018	Grupa Comarch	2019	2018
wszystkie szkolenia			wszystkie szkolenia		
kobiety	1 256	1 493	kobiety	1 352	1 569
mężczyźni	3 426	4 074	mężczyźni	3 570	4 181
Razem	4 682	5 567	Razem	4 922	5 750

Comarch SA	2019	2018	Grupa Comarch	2019	2018
szkolenia zewnętrzne			szkolenia zewnętrzne		
kobiety	73	220	kobiety	80	236
mężczyźni	231	613	mężczyźni	238	631
Razem	304	833	Razem	318	867

Ze względu na brak zainteresowania ze strony pracowników i niewielką liczbę osób w wieku emerytalnym Comarch nie organizuje programów związanych z zakończeniem kariery zawodowej wynikającym z przejścia na emeryturę lub rozwiązania umowy o pracę.

6.5. Korzystanie z pomocy publicznej i zlecenia publiczne

S.1.1.

Jednym z głównych celów strategicznych Grupy Comarch jest opracowywanie nowych, konkurencyjnych produktów, pozwalających na zapewnienie dalszego rozwoju Comarch, a co za tym idzie zwiększenie jej wartości. Utrzymanie dynamiki sprzedaży wymaga nakładów na rozwój produktów oraz właściwą ich promocję i marketing. Dotyczy to zarówno modyfikacji już istniejących produktów i technologii, jak również opracowywania nowych produktów. Nakłady na prace badawczo-rozwojowe w 2019 roku osiągnęły wartość 230,6 mln PLN i tym samym osiągnęły 16% przychodów ze sprzedaży Grupy Comarch. Grupa Comarch przeznaczyła na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwała fundusze europejskie. Środki te aktywnie pozyskują dwie spółki Grupy Comarch - Comarch S.A. oraz Comarch Healthcare S.A. Nakłady na prace badawczo-rozwojowe w Comarch S.A. w 2019 roku osiągnęły wartość 192,7 mln PLN.

Działalność w Specjalnej Strefie Ekonomicznej

Comarch S.A. prowadzi działalność gospodarczą w Specjalnej Strefie Ekonomicznej „Krakowski Park Technologiczny” w Krakowie. Z tytułu poniesionych nakładów inwestycyjnych Comarch S.A. korzysta z pomocy publicznej w formie zwolnień w podatku dochodowym.

Szczegółowy opis posiadanych ulg inwestycyjnych z tytułu prowadzenia działalności w Specjalnych Strefach Ekonomicznych został opublikowany w nocie 3.10 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Comarch za rok [2019](#).

S.1.2.

Sprzedaż do klientów z sektora publicznego kształtowały się jak poniżej.

w tys. PLN	2019	%	2018	%
Przychody ze sprzedaży Comarch S.A.	952 062	100,0%	966 100	100,0%
<i>w tym od sektora publicznego</i>	40 636	4,3%	33 505	3,7%
Przychody ze sprzedaży GK Comarch	1 437 423	100,0%	1 369 619	100,0%
<i>w tym od sektora publicznego</i>	132 352	9,1%	193 000	14,1%

W 2019 roku nastąpił wzrost przychodów Comarch S.A. ze sprzedaży do klientów z sektora publicznego o 21,3%, tj. 7 131 tys. PLN. Jeśli zaś chodzi o przychody Grupy Comarch ze sprzedaży do klientów z sektora publicznego, nastąpił ich spadek o 32,5%, tj. 62 848 PLN, co jest związane z zakończeniem realizacji dużych kontraktów na dostawę produktów i usług informatycznych. Sektor publiczny odpowiadał za 9,1% przychodów Grupy Comarch w omawianym okresie.

Wysokość dotacji otrzymanych w poszczególnych latach

w tys. PLN	2019	2018
Comarch S.A.		
7 Program Ramowy (Komisja Europejska)	44	308
Fundusze Strukturalne POIG	-	-
Fundusze Strukturalne POIR	1 485	1 490
Środki krajowe	-	-
Pomoc de minimis	-	-
Razem	1 529	1 798
Grupa Comarch		
7 Program Ramowy (Komisja Europejska)	44	308
Fundusze Strukturalne POIG	-	-
Fundusze Strukturalne POIR	1 485	1 490
Środki krajowe	-	113
Pomoc de minimis	214	207
Regionalny Program Operacyjny Woj. Łódzkiego*	-	361*
Razem	1 744	2 480

*) aktualizacja danych w raporcie za 2019 rok

7. Działalność na rzecz społeczeństwa

Grupa Comarch angażuje się w różnorodne działania mające na celu wsparcie lokalnej społeczności, aktywnie wspiera ochronę środowiska w swoim najbliższym otoczeniu oraz działa na rzecz popularyzacji nauki. Wiele inicjatyw i przedsięwzięć jest realizowanych przez MKS Cracovia SSA.

Comarch dla poprawy jakości muzyki organowej w kościele Mariackim

Comarch od lat współpracuje z Parafią Mariacką. W ostatnich latach firma przeznaczyła darowiznę na remont organów w kościele i była współfundatorem nowego instrumentu oraz całego projektu rewitalizacji przestrzeni muzycznej w kościele. Organy średnie zostały oddane już do użytku, natomiast nowobudowane organy główne zostaną ukończone na 700 rocznicę konsekracji obecnego kościoła w 2020 roku.

Mariacki Festiwal Organowy

Comarch jest sponsorem Mariackiego Festiwalu Organowego - cyklu letnich wydarzeń muzycznych w murach kościelnych parafii, od samego początku jego istnienia. Festiwal to nie tylko muzyczne wieczory w najśłynniejszym kościele Krakowa, ale też ponadczasowy dialog epok oraz konfrontacje wspólnego brzmienia organów z różnorodnym instrumentarium. Firma po raz piąty zaangażowała się w organizację wydarzenia, jako główny sponsor Festiwalu.

Comarch gra z Last Night of the Proms

Również w minionym roku Comarch sponsorował wydarzenie, które wpisało się na stałe do kalendarza kulturalnego Krakowa - koncert *Last Night of the Proms*.

Graduation Project

Po raz pierwszy firma zaangażowała się także w Graduation Project - przegląd najlepszych prac dyplomowych dla osób z krajów Grupy Wyszehradzkiej. Do przeglądu zgłoszono w 2018 roku 347 dyplomów, z których jury zakwalifikowało do wystawy 30 projektów. Dyplomy zostały pokazane w czerwcu 2019 r., podczas European Design Festival w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie oraz jesienią na Vienna Design Week. Natomiast wernisażowi w centrum kultury Zamek Cieszyn towarzyszyło uroczyste wręczenie wyróżnień specjalnych – płątnych staży w Comarch.

Konkurs grantowy Comarch Cares

Do Konkursu Grantowego #ComarchCares mogli zgłaszać się pracownicy Comarch, którzy wraz z instytucjami (fundacje, stowarzyszenia, placówki wychowawcze i edukacyjne), chcą realizować działania o charakterze pro-społecznym. Jesienią 2018 rozstrzygnięto kolejną edycję konkursu, w której wyłoniono dwa zwycięskie granty do przeprowadzenia w 2019 roku: „Programowanie ma przyszłość” oraz projekt „Programowanie – przygoda na całe życie”. Pierwszy zakładał przeprowadzenie zajęć z programowania dla starszych dzieci i młodzieży oraz zajęć z Lego WeDo 2.0 i Lego Boost dla przedszkolaków w Tarnowie. Druga inicjatywa polegała na organizacji dodatkowych zajęć dla dzieci ze szkół ponadpodstawowych w Poznaniu, z podstaw programowania z elementami robotyki i wykorzystaniem nowych technologii np. druk 3d, maszyny sterowane cyfrowo. W projekcie wykorzystano również platformę Sphero edu oraz roboty Star Wars BB-8. Projekty zrealizowane zostały w 2019 r.

Dla społeczności lokalnych

Podobnie jak w latach ubiegłych i w 2019 roku pracownicy z polskich spółek Comarch w oddziałach w całej Polsce włączyli się w organizację świątecznych zbiórek rzeczowych dla osób potrzebujących. Wsparcie otrzymało kilkanaście organizacji i instytucji, w tym m.in. Małopolskie Hospicjum dla Dzieci, Fundacja Zdążyć z pomocą, Hospicjum św. Łazarza czy domy dziecka.

Powrócono również do organizacji akcji charytatywnej z okazji Światowego Dnia Zwierząt. Dzięki olbrzymiemu zaangażowaniu pracowników firmy, udało się wesprzeć schroniska i organizacje działające na rzecz bezdomnych zwierząt w Bielsku-Białej, Gdańsku, Gliwicach, Katowicach, Kielcach, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Tarnowie, Warszawie oraz Wrocławiu.

Comarch został również sponsorem Święta Czyżyn. Dzielnica Czyżyny dzieciom - rodzinnej imprezy plenerowej dla mieszkańców dzielnicy Krakowa, w której mieści się jego siedziba główna firmy, a

należące do Grupy Kapitałowej Comarch centrum medyczne iMed24 pojawiło się na ewencie ze stoiskiem, prowadząc działania prozdrowotne.

DZIAŁANIA PROEKOLOGICZNE

Odpowiedzialna administracja budynkami Comarch – fotowoltaika, deszczówka i segregacja śmieci

W kampusie Comarch w Krakowie znajduje się siedem biurowców, w których na co dzień pracuje ponad 3 500 osób. Do firmy należy również kilka budynków poza Krakowem, dwa w Warszawie i jeden w Łodzi. Dodatkowo spółka wynajmuje kilkanaście biur w Polsce i za granicą. Zarządzanie tymi nieruchomościami odbywa się z uwzględnieniem proekologicznych praktyk, takich jak np. modernizacja budynków i wyposażenia, wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii czy też zastosowanie odpowiedniej polityki zakupowej. W obiektach będących własnością Comarch stopniowo wymieniane są lampy na nowe z technologią LED oraz wprowadzane bardziej nowoczesne i energooszczędne urządzenia. We wszystkich budynkach rozstawione są pojemniki, umożliwiające segregację śmieci na cztery kategorie: szkło, papier, tworzywa sztuczne oraz odpady zmieszane.

Budynek Comarch SSE7 w Krakowie wyposażony został w panele fotowoltaiczne zamontowane na dachu biurowca. Urządzenia te pozwalają na częściowe pokrycie własnego zapotrzebowania na energię elektryczną. Są one w stanie wyprodukować 64 kW energii elektrycznej, co pozwala zasilić około 1000 komputerów. Dodatkowo w garażu podziemnym zostały zainstalowane stanowiska do ładowania pojazdów elektrycznych. Wyróżniającą cechą budynku są półki świetlne, projektowane na południowych i zachodnich elewacjach, które spełniają podwójną funkcję: zacieniają pas przyokienny od słońca oraz odbijają światło, doświetlając te części pomieszczeń, które znajdują się w głębi. W ten sposób ograniczane jest zużycie energii elektrycznej. Wszystkie pokoje wyposażone są w osobny inteligentny system wentylacji i klimatyzacji, który jest jednocześnie źródłem ogrzewania. W nocy klimatyzacja pracuje w trybie ekologicznym, a rano z wyprzedzeniem nagrzewa pomieszczenie do ustawionej na sterowniku temperatury. Przy realizacji inwestycji Comarch SSE7 zachowana została dbałość również o najbliższe otoczenie budynku. Zostały posadzone drzewa i krzewy. W sąsiedztwie pozostałych biurowców w kampusie także znajdują się tereny zielone.

Dodatkowo wszystkie budynki Comarch są wyposażone w nowoczesne systemy wentylacyjne z odzyskiem ciepła. W dwóch biurowcach w krakowskim kampusie oraz na obiekcie w Łodzi

zainstalowane są systemy, które pozwalają gromadzić deszczówkę. Woda ta jest wykorzystywana do pielęgnacji terenów zielonych na terenie firmy.

Budujemy ekologiczną flotę aut

W firmie sukcesywnie wymieniana jest także flota samochodowa, na pojazdy, które spełniają najnowsze normy emisji spalin. W 2019 roku 75 % samochodów spełniało rygorystyczne normy emisji spalin EURO6, 23 % mieściło się w normach EURO5, a tylko 2 % spełniało normy EURO4 lub niższe. W 2019 roku wycofane zostało z eksploatacji 15 pojazdów charakteryzujących się starszymi normami emisji spalin. Stopniowo wycofywane są z floty pojazdy z silnikami wysokoprężnymi i zastępowane są bardziej ekologicznymi samochodami z silnikami benzynowymi oraz z napędem hybrydowym.

Pracownicy też są eko!

Comarch promuje ekologiczne wartości wśród swoich pracowników, realizując działania zachęcające do świadomego korzystania z zasobów naturalnych oraz ograniczenia zużycia energii. W pomieszczeniach gospodarczych oraz przestrzeniach wspólnych znajdują się komunikaty przypominające o wyłączeniu światła, komputerów i innych urządzeń po skończonej pracy, wykorzystywaniu w wewnętrznej korespondencji kopert wielokrotnego użytku, ograniczeniu druku i przesyłaniu korespondencji drogą elektroniczną oraz rozważnym korzystaniu z bieżącej wody.

– *Pracownicy mają bardzo dużą świadomość ekologiczną i chętnie przyłączają się do akcji z zakresu ochrony i kształtowania środowiska naturalnego, które organizujemy w firmie* – mówi Anna Bajorek, szef działu Employer Branding w Comarch.

W trosce o środowisko naturalne w firmowej kantine, która znajduje się na terenie kampusu Comarch w Krakowie organizowana jest akcja „Przyjdź z własnym kubkiem po kawę”.

– *Zamiast sprzedaży gorących napojów w jednorazowych naczyniach, obsługa restauracji może serwować te napoje w kubkach przyniesionych przez gości. Inicjatywa ma przede wszystkim zapobiegać nadmiernej produkcji śmieci. Dodatkowo w pomieszczeniach socjalnych w budynkach Comarch są zainstalowane dystrybutory z wodą lub urządzenia, które filtrują wodę. W ten sposób zachęcamy pracowników do rezygnacji z wody butelkowanej na rzecz „kranówki”* – wylicza Monika Krąkowska, kierownik działu administracji w Comarch.

Zazieleniamy Kraków

Dowodem troski Grupy Comarch o stan środowiska naturalnego, są między innymi wspólne akcje firmy i Zarządu Zieleni Miejskiej w Krakowie, realizowane od 2015 roku. W minionym roku firma kontynuowała akcję zazielniania stolicy Małopolski. Pracownicy Comarch wraz z rodzinami posadzili na Plantach Krakowskich 1500 szt. roślin, a ponadto rozdali mieszkańcom Krakowa sadzonki m.in.: lawendy, skrzydłokwiatu i paproci. – *Pracownicy wraz z rodzinami dokładają swoją „zieloną” cegiełkę do poprawy przestrzeni publicznej* – dodaje Anna Bajorek.

POPULARYZACJA NAUKI

Grupa Comarch od początku swojej działalności aktywnie współpracuje ze szkołami, uczelniami wyższymi oraz innymi placówkami edukacyjnymi. W poszczególnych oddziałach powstają inicjatywy pracowników wiążące się z poświęcaniem czasu dla studentów na dedykowanych kursach czy okazjonalnych spotkaniach. Nasi pracownicy dzielą się wiedzą podczas różnego rodzaju konferencji oraz eventów m.in.: Women in Tech Summit, Ciemna strona UX, World Usability Day, dev.js i J/vacon.

W 2019 roku Comarch był sponsorem Międzyszkolnego Festiwalu Informatycznego „Projekt na szóstkę”. MFI organizowany jest od 14 lat przez Zespół Szkół Łączności we współpracy z Fundacją Instytut Mikromakro oraz Krakowskim Parkiem Technologicznym. W zmaganiach biorą udział uczniowie

małopolskich szkół, a celem festiwalu jest promowanie młodych talentów o zainteresowaniach informatycznych.

Mając w swoich szeregach wielu absolwentów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie oraz współpracując z tą uczelnią na wielu polach od początku powstania firmy, Comarch zdecydował się wesprzeć obchody jubileuszu 100-lecia Akademii, które przypadły na lata 2018-2019.

WSPÓŁPRACA Z CENTRALNYM DOMEM TECHNOLOGII

W 2019 roku Comarch rozpoczął współpracę partnerską z Fundacją Polskiego Funduszu Rozwoju oraz Centralnym Domem Technologii. Zadaniem tego miejsca jest popularyzacja metodyki STEAM, czyli nurtu w edukacji rozwijającego interdyscyplinarne kompetencje w dziedzinach: nauki ścisłe, technologia, inżynieria, sztuka i matematyka. Wspólnie z pracownikami CDT staramy się, aby ta przestrzeń była źródłem wiedzy dla odwiedzających.

Wśród prezentowanych urządzeń i rozwiązań technologicznych znajduje się Punkt Diagnostyczny (opracowany przez spółkę Comarch Healthcare), który pokazuje możliwość zastosowania informatyki w opiece medycznej. Punkt diagnostyczny pozwala na szybki tzw. pre-screening, bez udziału operatora punktu - każdy chętny może w ciągu kilku minut samodzielnie wykonać badanie, na przykład EKG (bez podpinania kabli, a jedynie chwytając sensor). Takie badanie dwukanałowym EKG trwa minutę. Możemy też zmierzyć m.in. saturację, temperaturę i wagę ciała, BMI, czy ciśnienie tętnicze.

Dodatkowo w ramach współpracy dzieci pracowników z warszawskich oddziałów Comarch brały udział w weekendowych interdyscyplinarnych zajęciach edukacyjnych w Centralnym Domu Technologicznym. Podczas warsztatów zdobywały wiedzę z zakresu biologii, ekologii, ochrony środowiska, a także elektroniki i nowych mediów.

COMARCH DLA EDUKACJI

Comarch popularyzuje wiedzę na temat systemów ERP wśród uczelni i szkół zawodowych o profilach ekonomicznych. Działalność ta jest realizowana poprzez:

- prowadzenie przez pracowników wykładów na uczelniach wyższych, na tematy związane z informatyką, technologią i ekonomią,
- udzielenie systemów Comarch ERP w wersjach edukacyjnych (ponad 600 placówek i instytucji oświatowych wyposażonych edukacyjnymi wersjami Comarch ERP),
- spotkania i seminaria ERP dla wykładowców i studentów, nauczycieli oraz uczniów szkół o profilach zawodowych,
- szkolenia z zakresu systemów Comarch ERP dla kadry pedagogicznej,
- inne programy edukacyjne oraz eventy dla studentów kierunków ekonomicznych.

Dystrybuujemy również specjalne, dedykowane szkolnictwu zawodowemu zeszyty ćwiczeń przygotowujące do państwowych egzaminów zawodowych na profilu technik ekonomista.

STREFA INNOWACJI COMARCH

Działająca od 2018 roku Strefa Innowacji Comarch to przestrzeń, w której prezentowane są osiągnięcia technologiczne Comarch w zakresie systemów informatycznych, telekomunikacji, Internetu Rzeczy czy sztucznej inteligencji. Wydzielone obszary Strefy dedykowane są poszczególnym sektorom gospodarki, dla których Comarch projektuje i wdraża innowacyjne rozwiązania. Odwiedzający mają okazję zapoznać się -+z rozwiązaniami takimi jak Virtual Reality, e-mobilność czy telemedycyna.

Strefę Innowacji odwiedzają nie tylko partnerzy biznesowi. Zorganizowane zwiedzanie, możliwość obcowania z nowoczesnymi technologiami i poszerzenia wiedzy stwarzają warunki przyjazne grupom szkolnym i akademickim. Wycieczka do Strefy Innowacji stanowi dla młodzieży doskonałą okazję do inspirujących dyskusji o przyszłości, wyborze studiów czy ścieżkach kariery zawodowej. Podczas oprowadzania uczniowie chętnie wchodzą w interakcję z nowoczesnymi rozwiązaniami, zadają dużo pytań, pogłębiają swoją wiedzę i zainteresowania. Wśród odwiedzających znajdują się zarówno licealiści jak i uczniowie szkół podstawowych.

Wizyta w przestrzeni pełnej innowacyjnych rozwiązań może być wyjątkowym doświadczeniem niezależnie od wieku. Strefę Innowacji Comarch odwiedzili również Słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Najnowsze rozwiązania okazały się nie być im obce - stanowiły impuls do ożywionej dyskusji na temat działalności Comarch i dalszego rozwoju technologicznego.

Strefa Innowacji Comarch promuje i uczy. Nowoczesna, multimedialna przestrzeń zachęca do interakcji z nowymi technologiami i ułatwia porządkowanie wiedzy. To miejsce spotkań i wymiany myśli, a jednocześnie obszar wystawienniczy prezentujący wizję przyszłości, niezwykle atrakcyjny i wartościowy dla odwiedzających.

LETNI PROGRAM STAŻOWY

Firma od lat konsekwentnie kontynuuje program umożliwiający studentom rozpoczęcie kariery w branży IT. W 2019 roku odbyła się już 17. edycja wakacyjnego programu stażowego, realizowanego w owym roku w dwunastu miastach w Polsce. Kandydaci mieli do wyboru profil programistyczny, telekomunikacyjny, inżynier systemowy, embedded, AI/ML oraz staż UX/UI. W czasie stażu ponad 350 studentów miało możliwość nie tylko skonfrontowania własnych wyobrażeń z dotychczas zdobytą wiedzą, ale także realizowania rzeczywistych projektów we współpracy z realnym klientem i pod czujnym okiem specjalistów. Po trzech miesiącach płatnego stażu blisko 75% z nich zdecydowało się kontynuować współpracę z Comarch.

SPORT I ZDROWY STYL ŻYCIA

Od ponad 25 lat polskie spółki Grupy Comarch angażują się w propagowanie sportu wśród młodzieży oraz mieszkańców województwa małopolskiego. Od 2003 roku firma jest tytularnym sponsorem najstarszego, istniejącego klubu piłkarskiego w Polsce – Cracovia, a w 2019 roku została sponsorem ekstraklasowego klubu piłkarskiego OSC z Lille we Francji.

Firma promuje również zdrowy i aktywny styl życia wśród swoich pracowników. Do dyspozycji pracowników spółek Grupy Comarch w Krakowie i ich rodzin oddane jest Centrum Rekreacyjne Comarch. W sezonie zimowym pracownicy mają możliwość skorzystania z bezpłatnych wejściówek na lodowisko.

Comarch zachęca pracowników do przyjeżdżania w miesiącach wiosennych i letnich rowerem do pracy, zapewniając infrastrukturę rowerową (np. stojaki, rowerownię, stacje naprawcze oraz szatnie z prysznicami) oraz okolicznościowe akcje związane z rowerami. Podczas dorocznego wydarzenia „Śniadanie rowerowe” pracownicy, którzy tego dnia przyjechali do pracy rowerem otrzymują zdrową przekąskę i mogą uczestniczyć w ciekawych akcjach tematycznych. W minionym roku Comarch dołączył do małopolskiej kampanii „Rowerem do pracy, czyli – dom, rower, praca... i tak w kółko”. Celem akcji

było promowanie roweru jako codziennego środka transportu wykorzystywanego w trakcie podróży do i z pracy. Podczas pięciu miesięcy uczestnictwa w kampanii prawie 200 pracowników Comarch systematycznie dojeżdżało do pracy rowerem. Kampanie rowerowe organizowane w firmie są elementem polityki środowiskowej, która jest wpisana w strategię firmy i model zarządzania.

Grupa Comarch zachęca swoich pracowników także do udziału w zewnętrznych imprezach sportowych, a dochód z wielu z nich przekazywany jest na cele społeczne. W 2019 roku pracownicy spółek Grupy Comarch w Polsce uczestniczyli w kilkudziesięciu imprezach biegowych w całej Polsce, rozgrywkach piłkarskich czy Mundialu Comarch. Część wydarzeń miała również charakter charytatywny.

Również w 2019 roku w sezonie letnim pracownicy Grupy Comarch w Polsce wzięli udział w rywalizacji biegowej i rowerowej ComarchONrun i ComarchONbike. Podczas jej trwania rowerzyści przejechali ponad 85 tys. km, natomiast biegacze pokonali ponad 17 tys. km. W tej edycji po raz pierwszy uczestnicy rywalizowali o wspólną nagrodę, którą było wsparcie finansowe dla wybranej organizacji charytatywnej. Każdy miesiąc zmagania to było nowe wyzwanie i większa kwota do przekazania dla podopiecznych Domu Dziecka Zakątek w Katowicach.

Chcąc zachęcić swoich pracowników do spędzania weekendów aktywnie i na łonie natury, wycieczką na Babią Górę dla krakowskiego, katowickiego i gliwickiego oddziału firmy, Comarch zainaugurował także działalność klubu górskiego.

Działania CSR zrealizowane w 2019 roku przez MKS Cracovia SSA

Lajkonik

Na początku ubiegłego roku, po dłuższej nieobecności, na stadion przy ul. Józefa Kałuży 1 powrócił Lajkonik. Nowa maskotka Cracovii regularnie pojawia się na meczach piłki nożnej, hokeja oraz na wszelkich ważnych klubowych eventach. Lajkonik to przede wszystkim frajda dla najmłodszych fanów, którzy mogą sobie zrobić z nią zdjęcie lub otrzymać od niej klubowe gadżety. Maskotka wykorzystywana jest również w outdoorowych akcjach promocyjnych, wizytacja w szkołach, itp. Niejednokrotnie Lajkonik przechadzał się już m.in. po krakowskich Błoniach, zapraszając napotkanych na swej drodze mieszkańców miasta na mecze piłkarskie i hokejowe „Pasów”.

Medialny i Studencki Ambasador Cracovii

Projekty powstały z myślą o młodych osobach, które aktywnie uczestniczą w wydarzeniach związanych z Klubem. Kibice – ambasadorzy, mają okazję realizować swoje pomysły promowania Cracovii i doskonalić swój warsztat chociażby reporterski, redaktorski czy chociażby fotograficzny, zdobywając cenne doświadczenie w najstarszym Klubie sportowym w Polsce. Jeden z uczestników programu Medialnego Ambasadora Cracovii w czasie swojej działalności wykazał się swoimi umiejętnościami na tyle, że został zatrudniony w Klubie i dołączył do działu marketingu na stałe, prowadząc między innymi działania na rzecz osób niepełnosprawnych, gdyż sam jest osobą poruszającą się na wózku inwalidzkim. Programy mają więc potencjał w wynajdowaniu ciekawych, energicznych i chętnych do działania osób, które chcą wspierać Klub na wielu płaszczyznach.

Fanklub „Sprawni z Cracovią”

Od października 2019 roku działa Oficjalny Fanklub Cracovii „**Sprawni z Cracovią**”, który zrzesza społeczność kibiców z niepełnosprawnościami. Fanklub, przy współpracy ze stowarzyszeniami i fundacjami, pracuje nad aktywizacją osób z niepełnosprawnościami, zapraszając je na mecze piłkarskie i hokejowe. Klub kibica będzie organizował dla swoich członków specjalne wydarzenia, m.in. spotkania z zawodnikami Cracovii.

Krakowska Karta Rodzinna

W listopadzie 2019 najstarszy Klub sportowy w Polsce dołączył do programu Krakowskiej Karty Rodzinnej, utworzonego przez Gminę Miejską Kraków. KKR to system zniżek, ulg, preferencji i uprawnień dla rodzin wielodzietnych oraz podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Włączenie się Cracovii w program to kolejny element współpracy Klubu z Miastem Kraków. Klub w swojej ofercie zaproponował m.in. tańsze karnety i bilety na sektor rodzinny, zniżki w Oficjalnym Sklepie Cracovii i na zwiedzanie stadionu, oraz dedykowaną ofertę dla dzieci biorących udział w zajęciach piłkarskich przedszkoli Cracovia Kids.

Cracovia Uruguay

W stolicy Urugwaju – Montewideo, powstał amatorski klub piłkarski Cracovia Uruguay, którego założyciele kilka lat wcześniej byli na jednym z meczów Cracovii i stali się jej sympatykami. Klub postanowił docenić inicjatywę Urugwajczyków i wraz z partnerem – firmą Puma, wysłał do Urugwaju paczkę, w której znajdowały się stroje meczowe, karnety na mecze „Pasów” dla wszystkich zawodników klubu Cracovia Uruguay, oraz inne gadżety klubowe. Akcja odbiła się szerokim echem w mediach społecznościowych i była bardzo pozytywnie odebrana przez kibiców. W klubowym muzeum na stadionie przy ul. Józefa Kałuży 1 na stałe pojawiła się również koszulka urugwajskiego klubu.

Teddy Bear Toss

Szósta już edycja popularnej akcji na całym świecie odbyła się w 2019 roku na lodowisku Cracovii. Pluszaki, rzucone na taflę po pierwszym голу dla Comarch Cracovii, jak zwykle trafiły do dzieci z krakowskich domów dziecka i Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego.

Akcja #SergiuKing

Akcja zorganizowana przy współpracy z kibicami, zbiórka zabawek, ubrań, kosmetyków, artykułów szkolnych itp. dla potrzebującej rodziny z Rumunii, którą wspiera jeden z zawodników Cracovii – Sergiu Hanca.

„Akcja Rękawiczka”

Inicjatywa stworzona przez krakowskich licealistów, w którą włączył się najstarszy Klub sportowy w Polsce. Wolontariusze akcji „Podaruj ciepło” przed dwoma meczami Cracovii zbierali ubrania dla ludzi bezdomnych, które zostały przekazane najuboższym w czasie Wigilii Charytatywnej na Rynku Głównym w Krakowie.

Akcja #SzaryEkran

Przed Świątami Bożego Narodzenia Klub włączył się akcją społecznej odpowiedzialności, mającą na celu walkę z uzależnieniem ludzi od telefonów komórkowych. W czasie Świąt Klub zaniechał publikacji w mediach społecznościowych, aby zachęcić fanów do spędzenia tego czasu w gronie rodziny.

Szlachetna Paczka – akcja, której nikomu nie trzeba przedstawiać. Piłkarze i hokeiści Pasów po raz kolejny wsparli Szlachetną Paczkę pomagając w ten sposób potrzebującym rodzinom.

WOŚP – Klub jak co roku wsparł też Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy, przekazując na licytację m.in. koszulki meczowe z autografami zawodników.

Współpraca z Fundacją Itaka

Klub, inspirując się działaniami klubów zachodnich, postanowił wykorzystać swoje zasięgi w mediach społecznościowych i przy współpracy z Fundacją Itaka pomóc w poszukiwaniu osób zaginionych. Zdjęcia osób zaginionych regularnie pojawiają się na klubowym Facebooku i Twitterze.

Dzień Kibica Cracovii i Tłusty Czwartek

Piłkarze i hokeiści Cracovii częstowali mieszkańców Krakowa pączkami oraz jabłkami – przypominając o zdrowym trybie życia. Zawodnicy przeprowadzili szereg konkursów, w których do wygrania były gadzety klubowe i zaproszenia na mecze.

„Klasy w Pasy” – akcja wspierająca ideę bezpiecznego i kulturalnego kibicowania na stadionach, Klub zaprasza na mecze zorganizowane grupy młodzieży szkolnej, podopiecznych placówek wychowawczych czy szkoły sportowe. Wejście dla uczestników i opiekunów takich grup jest darmowe.

„Cracovia w szkołach” – zawodnicy oraz trenerzy Cracovii regularnie udają się do krakowskich szkół, aby upowszechnić wiedzę na temat zdrowego trybu życia, kariery profesjonalnych sportowców, obostrzeń dietetycznych, kulturalnego dopingu na stadionie czy edukacji – kariery dwutorowej sportowców. Dla wielu dzieciaków takie spotkania to źródło inspiracji i motywacji do dalszej ciężkiej pracy, nie tylko w sporcie.

Ekstra Talent i Akademia Klasy Ekstra – cykliczne akcje dedykowane młodym sportowcom, organizowane przy współpracy z Ekstraklasą. Akcje wspierają rozwój młodych zawodników i dają szansę dzieciom szkół podstawowych na pokazanie swojego talentu profesjonalnym trenerom.

Cracovia Kids

Cracovia Kids to unikalny na polską skalę projekt rozwoju sportowego dla najmłodszych. Wzorem najlepszych klubów świata, zapraszamy dzieci i ich rodziców do wspaniałej sportowej zabawy w naszych pasiastych przedszkolach! Wychowując w duchu fair play, najważniejszej zasady sportu, poprzez ruch fizyczny chcemy budować zdrowe nawyki wśród najmłodszych. To, w połączeniu z indywidualnym podejściem, szansa na wspaniałą przygodę z piłką. A kto wie? Być może jest to okazja, by wśród zdolnej młodzieży znaleźć prawdziwy piłkarski talent.

S.9.1., S.9.2.

Działalność operacyjna Comarch nie powoduje uciążliwości dla społeczności lokalnej ani nie stwarza zagrożenia dla jej bezpieczeństwa. W 2019 roku nie zanotowano skarg zgłoszonych przez społeczność lokalną.

Spółka nie posiada własnego kodeksu etyki komunikacji marketingowej, jednak przestrzega podstawowych zasad etyki w kwestiach odpowiedzialnej komunikacji marketingowej. Działania marketingowe podejmowane przez Comarch nie zawierają treści dyskryminujących, w szczególności ze względu na rasę, przekonania religijne, płeć lub narodowość oraz nie posiadają elementów, które zachęcają do aktów przemocy. Reklamy Comarch nie mogą wprowadzać w błąd odbiorców i muszą być realizowane w sposób zrozumiały. Sponsoring Comarch i związane z nim umowy

muszą być realizowane w sposób łatwy do odczytania i zrozumienia przez otoczenie oraz nie mogą naruszać dobrych obyczajów.

S.9.4.**Całkowita kwota darowizn na cele społeczne**

w tys. PLN	2019	2018
Comarch S.A.	38	24
<i>najwięksi obdarowani</i>	<i>Parafia Rzymsko-Katolicka p.w Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie Archidiecezja Krakowska Komenda Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie</i>	<i>Parafia Rzymsko-Katolicka p.w Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie Archidiecezja Krakowska Nowa Huta Alternative Fundacja Sztuka Przyszłości</i>
Grupa Comarch	159	81
<i>najwięksi obdarowani</i>	<i>Polsko-amerykańskie Stowarzyszenie Kobiet Instytut Politechniczny i Uniwersytet Stanowy Wirginii</i>	<i>Parafia Rzymsko-Katolicka p.w Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie</i>

S.9.5.**Całkowita kwota wydatkowana na sponsoring**

w tys. PLN	2019	2018
Comarch S.A.	6 600	6 600
<i>najwięksi sponsorowani partnerzy</i>	<i>MKS Cracovia SSA</i>	<i>MKS Cracovia SSA</i>
Grupa Comarch	8 246	6 655
<i>najwięksi sponsorowani partnerzy</i>	<i>MKS Cracovia SSA</i>	<i>MKS Cracovia SSA</i>

S.9.6.

Niezależnie od działań prowadzonych i koordynowanych przez przedsiębiorstwo pracownicy Grupy Comarch angażują się w wiele akcji charytatywnych (takich jak wolontariat czy Szlachetna Paczka).

8. Bezpieczeństwo i higiena pracy

SYSTEM NADZORU I BADANIA WYPADKÓW

S.4.1., S.4.2., S.4.3., S.4.4., S.4.5., S.4.9

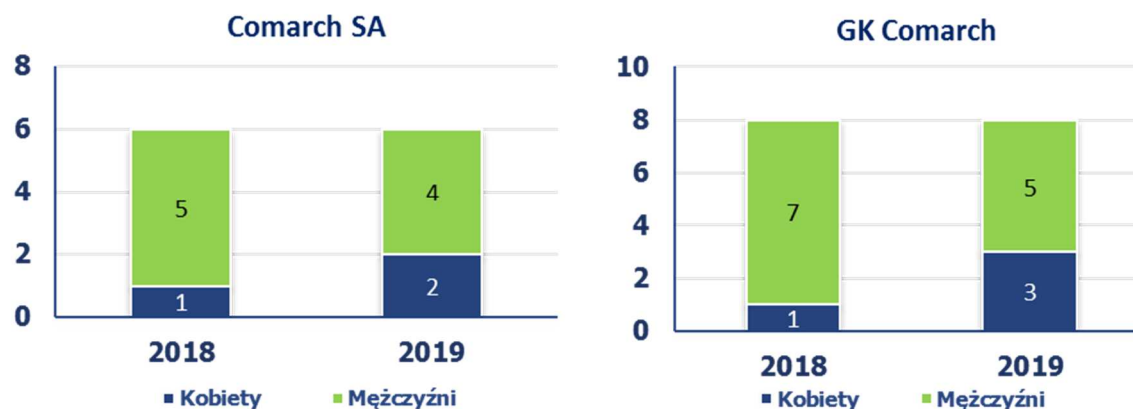
W Grupie Kapitałowej Comarch wypadki przy pracy badane są zgodnie z obowiązującymi przepisami przez zespół wypadkowy złożony z pracowników służby BHP oraz Przedstawicieli Pracowników. Protokoły ustalania okoliczności i przyczyn wypadków zatwierdzone są przez Pracodawcę. Rejestr wypadków przy pracy oraz dokumentacja wypadkowa podlega archiwizacji. Sposób zgłaszania i rejestrowania wypadków opisany jest w wewnętrznych procedurach opracowanych na podstawie obowiązujących wymagań prawnych oraz praktyki Comarch.

We wszystkich spółkach Grupy Kapitałowej Comarch dotychczas nie odnotowano żadnych wypadków śmiertelnych i ciężkich. Nie zanotowano również wypadków wśród podwykonawców Comarch.

Comarch we wszystkich swoich oddziałach posiada grupę Ratowników liczącą łącznie ponad 100 osób. Ratownikami są pracownicy przeszkoleni z zasad udzielania pierwszej pomocy oraz postępowania podczas ewakuacji w sytuacji awaryjnej. Co 2 lata organizowane są szkolenia dla Ratowników, mające na celu odświeżenie i usystematyzowanie wiedzy, informowanie o ewentualnych zmianach w standardach udzielania I-szej pomocy oraz o zmianach organizacyjnych w zakresie ewakuacji. Szkolenia mają także na celu uzupełnienie liczby Ratowników. Ratownicy mają do dyspozycji środki oraz instrukcje do udzielania pierwszej pomocy. Przygotowane zostały także instrukcje i listy kontrolne określające zasady postępowania podczas ewakuacji. Ratownikami są ochotnicy.

WYPADKI PRZY PRACY

Zestawienie liczby wypadków przy pracy oraz traktowanych na równi z wypadkami przy pracy w latach 2018-2019

W 2018 i 2019 roku w Grupie Comarch zaistniało każdego roku 8 wypadków przy pracy.

Jeden wypadek w 2019 roku wydarzył się podczas wykonywania pracy, ale bez związku ze świadczeniem pracy.

Cztery wypadki miały miejsce podczas przemieszczania się pracownika. Wypadki zdarzyły się podczas czynności nie będących w bezpośrednim związku z wykonywaną pracą, ale pozostające w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności.

Jeden wypadek zdarzył się podczas czynności nie będących w bezpośrednim związku z wykonywaną pracą, ale pozostający w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności.

Jeden wypadek został zakwalifikowany jako wypadek na równi z wypadkiem przy pracy. Wypadek zaistniał w czasie podróży służbowej pracownika.

Urazy w 2019 roku dotyczyły dłoni i kończyn górnych w 3 przypadkach, głowy i szyi w 2 przypadkach oraz nosa (1 przypadek), brzucha (1 przypadek), kończyny dolnej (1 przypadek). Przyczyny zaistnienia tych wypadków wiążą się głównie z czynnikiem ludzkim oraz w jednym przypadku z elementem przyrody. Żaden z wypadków przy pracy nie został zakwalifikowany jako ciężki, zbiorowy lub śmiertelny. Dwa wypadki nie spowodowały niezdolności do pracy, pozostałe cztery wypadki spowodowały łącznie 144 dni niezdolności do pracy w spółce Comarch S.A. oraz 1 i 18 dni niezdolności do pracy kolejno w spółce Comarch Healthcare SA oraz w spółce MKS Cracovia SSA. W spółkach zagranicznych nie zdarzył się żaden wypadek przy pracy lub na równi z wypadkiem przy pracy.

ZESTAWIENIE DANYCH DOTYCZĄCYCH WYPADKÓW PRZY PRACY W LATACH 2018-2019

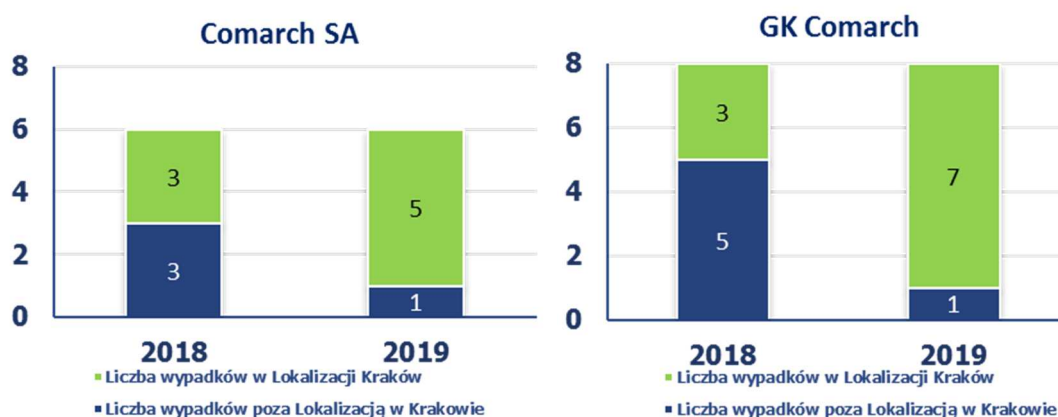
W Comarch szacuje się wypadkowość, tj. sumę wypadków zaistniałych w ciągu roku, przedstawioną za pomocą wskaźników. Wskaźniki te umożliwiają porównanie i ocenę firmy pod względem wielkości wypadkowości. Stosowane są dwa mierniki: wskaźnik częstości oraz ciężkości wypadków.

Wskaźnik częstości wyrażony jest stosunkiem liczby wypadków do liczby osób pracujących i objętych składką wypadkową, natomiast wskaźnik ciężkości to stosunek liczby dni straconych, spowodowanych absencją wypadkową do liczby wszystkich zaistniałych wypadków.

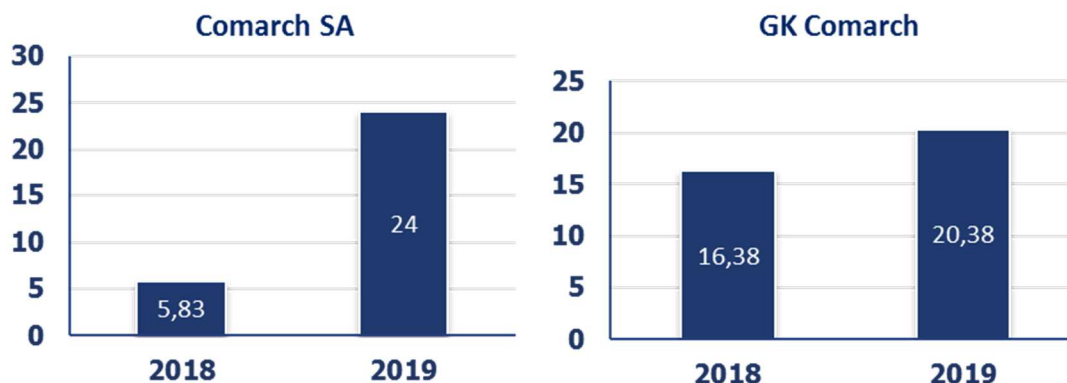
Tab.1. Wskaźniki związane z wypadkami przy pracy:

Rok	Liczba wypadków w GK Comarch	Liczba wypadków z podziałem na płeć GK Comarch (K,M)	Liczba wypadków w Comarch S.A.	Liczba dni zwolnienia lekarskiego GK Comarch	Liczba dni zwolnienia lekarskiego dla Comarch S.A.	Wskaźnik częstości GK Comarch	Wskaźnik częstości Comarch S.A.	Wskaźnik ciężkości GK Comarch	Wskaźnik ciężkości Comarch S.A.
2018	8	K:1, M:7	6	131	35	1,63	1,58	16,38	5,83
2019	8	K:3, M:5	6	163	144	1,53	1,47	20,38	24

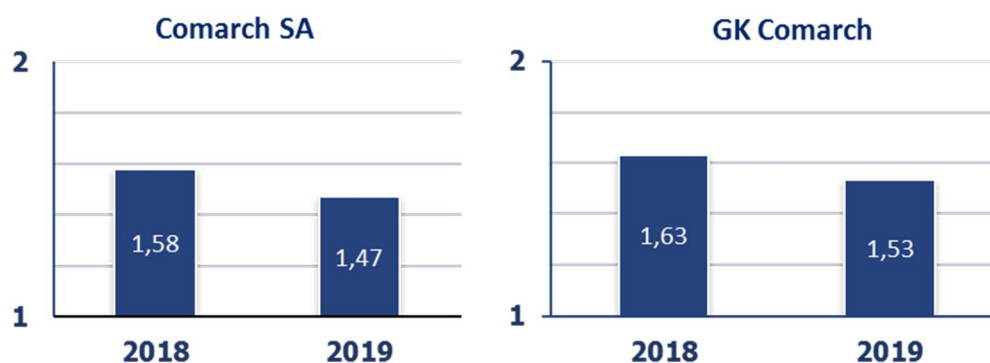
Zestawienie liczby wypadków przy pracy oraz traktowanych na równi z wypadkami przy pracy z podziałem na wypadki w Krakowie oraz pozostałych lokalizacjach w latach 2018-2019

Wskaźnik ciężkości wypadków przy pracy oraz wypadków traktowanych na równi z wypadkami przy pracy w latach 2018-2019

Wskaźnik częstości wypadków przy pracy oraz wypadków traktowanych na równi z wypadkami przy pracy w latach 2018-2019

W 2019 roku liczba wypadków w Comarch S.A. pozostała taka sama jak w roku poprzednim przy zwiększeniu liczby pracujących podlegających ubezpieczeniu wypadkowemu o 276 osób.

W 2019 liczba wypadków w Grupie Comarch jest taka sama jak w poprzednim roku. W spółce Comarch Healthcare SA wystąpił jeden wypadek, przy wzroście liczby pracujących o 27 osób. W spółce MKS Cracovia SSA wystąpił jeden wypadek, przy wzroście pracujących o 11 osób.

Wskaźnik ciężkości wypadków przy pracy w 2019 roku wyniósł dla Comarch SA 24 (20,38 dla Grupy Kapitałowej Comarch). Porównując z ubiegłym rokiem odnotowano znaczący wzrost tego wskaźnika (+70% dla Comarch SA i +20% dla Grupy Kapitałowej Comarch).

Wskaźnik częstości wypadków przy pracy w 2019 roku w Comarch SA wyniósł 1,47, natomiast dla całej Grupy Kapitałowej Comarch 1,53. Porównując z rokiem 2018, wskaźnik częstości wypadków zmniejszył się w stosunku do 2018 roku z wartości 1,58 dla Comarch SA (1,63 dla Grupy Kapitałowej Comarch) do 1,47 (1,53 dla Grupy Kapitałowej Comarch), czyli zmniejszył się o ok. 7% (dla całej Grupy Kapitałowej Comarch spadek o około 6%).

S.4.6, S.4.7, S.4.8

W Comarch S.A. i spółkach Grupy Kapitałowej Comarch nie stwierdzono przypadków chorób zawodowych. Nie ma również szczególnego narażenia na konkretne choroby zawodowe.

W Comarch S.A. i spółkach Grupy Kapitałowej Comarch nie występują stanowiska pracy, na których występują stanowiska z przekroczeniami NDN (najwyższe dopuszczalne natężenie) i NDS (najwyższe dopuszczalne stężenie). Nie ma również stanowisk pracy z nieakceptowalnym poziomem ryzyka zawodowego.

S.3.1., S.3.2, S.3.3, S.3.5, S.3.6, S.4.10.

W Comarch S.A. oraz polskich spółkach Grupy Kapitałowej Comarch nie utworzono związków zawodowych, w Comarch S.A. zamiennie powołano

Przedstawicieli Pracowników, którzy funkcjonują na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 2006 r. o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji. Przedstawiciele Pracowników są wybierani spośród wszystkich pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę. Wyboru dokonują pracownicy Spółki co 2 lata. Przedstawiciele Pracowników biorą udział min. w analizie wypadków przy pracy zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem. Pracodawca w 2016 roku prowadził konsultacje z Przedstawicielami Pracowników w sprawie zmian w regulaminie pracy. Proponowane przez pracodawcę zmiany zostały zaakceptowane jednomyślnie przez Przedstawicieli Pracowników. W polskich spółkach Grupy Kapitałowej Comarch nie występują zbiorowe układy pracy. W 2019 pracodawca prowadził konsultację z Przedstawicielami w sprawie wyboru instytucji zarządzającej Pracowniczymi Planami Kapitałowymi (PPK). Przedstawiciele wzięli udział w spotkaniach z dostawcami oraz przedstawili swoje rekomendacje, które zostały uwzględnione przy wyborze finalistów przetargu.

W spółkach zagranicznych Grupy Kapitałowej w regionie DACH nie ma związków zawodowych, funkcjonują natomiast rady zakładowe. Pracownicy wybierają radę zakładową dla danej lokalizacji, pod którą podlegają wszyscy pracownicy. Wybór rady zakładowej nie jest obowiązkowy, a decyzję podejmuje pracownicy. Udział w wyborach ograniczony jest stażem pracy. Wybory odbywają się co kilka lat, regulowane jest to zapisami ustawy.

Rady zakładowe w rejonie DACH:

- Comarch Solutions GmbH – Innsbruck, spółka podlega również umowie taryfowej,
- Comarch AG – Monachium,
- Comarch Software und Beratung AG - wszystkie lokalizacje spółki.

Rady zakładowe funkcjonują także w obu spółkach francuskich, tj. Comarch SAS i Comarch R&D SARL.

W spółce Comarch SRL we Włoszech nie funkcjonują związki zawodowe, natomiast pracownicy podlegają narodowemu zbiorowemu kontraktowi pracy, który został stworzony, aby regulować relacje między pracownikami a pracodawcami. Zbiorowy, ponieważ wpływa na wszystkich pracowników w sektorze podlegającym umowie i krajowy, ponieważ dotyczy wszystkich firm, które znajdują się na terytorium Włoch. Reguluje stosunek pracy, np. harmonogram, kwalifikacje i obowiązki, wynagrodzenie itp. Spółka Comarch SRL podlega pod 'CCNL del commercio' (handel).

Podobne porozumienia sektorowe regulujące kwestie takie jak minimalne wynagrodzenie oraz obowiązek zapewnienia dodatkowych benefitów pracownikom obowiązują spółki Comarch Sistemas LTDA w Brazylii oraz Comarch Technologies Oy w Finlandii.

W Brazylii związek pracowniczy ma postać struktury funkcjonującej poza firmą. Na koniec 2019 roku dwóch pracowników należało do tego związku.

W pozostałych zagranicznych spółkach Grupy Comarch nie ma związków zawodowych. W wielu spółkach mają miejsce regularne spotkania z pracownikami, jednak nie są one sformalizowane.

S.3.3.

W żadnej ze spółek Grupy Comarch w ostatnim roku nie wszczęto sporów zbiorowych.

W każdej umowie inwestycyjnej pod prawem polskim Comarch zamieszcza klauzulę, w której wymaga od wykonawcy zachowania podstawowych praw pracowniczych. Taki zapis obejmuje m.in. obowiązek zatrudniania pracowników zgodnie z postanowieniami Kodeksu Pracy i przepisów wykonawczych dotyczących zatrudniania pracowników, wypłacania należnych im pensji i zapewnienia warunków pracy wymaganych przez prawo. Wykonawcy są również umownie zobowiązani do zapewnienia pracownikom bezpieczeństwa, higienicznych warunków wykonywania pracy oraz dobrego samopoczucia oraz wypełniania postanowienia dotyczącego BHP. Skala umów pod prawem innym niż polskie jest niewielka

jednak również w nich pojawiają się zapisy zawierające w stosunku do wykonawcy wymagania w zakresie przestrzegania lokalnych kodeksów pracy i przepisów BHP.

9. Ochrona Środowiska

Polityka środowiskowa oraz procedury funkcjonujące w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania zobowiązują Comarch S.A. do podejmowania aktywnych działań na rzecz ograniczania negatywnego wpływu na środowisko naturalne. W ramach wdrożonego Systemu Zarządzania Środowiskowego zgodnego z wymaganiami normy ISO 14001 Comarch zidentyfikował aspekty środowiskowe, które monitoruje, nadzoruje i na które wpływa.

Grupa Comarch przestrzega lokalnych przepisów prawnych w zakresie ochrony środowiska naturalnego. Comarch świadomie ogranicza negatywny wpływ swojej działalności na środowisko naturalne, minimalizując zużycie zasobów naturalnych oraz ogranicza wytwarzanie odpadów powstających w wyniku bieżącej działalności. Promuje także ekologiczny styl życia pośród swoich pracowników, prowadząc akcje zachęcające do czynnego uczestnictwa w ochronie środowiska naturalnego. Jedną z takich akcji jest zazielenianie stolicy Małopolski prowadzona wspólnie od 2015 z Zarządem Zieleni Miejskiej w Krakowie.

E.4.1., E.4.2., E.4.3., E.4.4.

Tereny cenne przyrodniczo nie znajdują się w sąsiedztwie bądź sferze oddziaływania Comarch. Działalność Comarch nie powoduje istotnych strat środowiskowych.

Comarch monitoruje na bieżąco zanieczyszczenie powietrza czujnikiem zainstalowanym na jednym ze swoich budynków znajdujących się w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie. Czujnik jest włączony do sieci sensorów Airly co pomaga w stworzeniu krajowej sieci pomiarowej monitorującej smog.

9.1. Wykorzystanie surowców naturalnych

E.1.1., E.1.2.

Ze względu na fakt, iż Comarch S.A. jest producentem oprogramowania i systemów informatycznych, działalność spółki nie wiąże się z bezpośrednim wykorzystywaniem surowców będących zasobami naturalnymi jak rudy, minerały, drewno. Korzysta natomiast z typowych mediów, zużywanych w trakcie bieżącej pracy. Wśród wykorzystywanych surowców zidentyfikowano: energię elektryczną, gaz ziemny, paliwa płynne (benzynę i olej napędowy), energię cieplną oraz wodę.

Część działalności Grupy Comarch stanowi również niskoseryjna produkcja urządzeń elektronicznych z podzespołów kupowanych od dostawców zewnętrznych oraz związane z tym prace projektowo-badawcze. Produkcja odbywa się w nowoczesnej hali produkcyjnej zlokalizowanej w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie.

Pozostałe spółki Grupy Comarch również nie korzystają bezpośrednio z surowców pierwotnych.

Dodatkowo w toku procesów produkcyjnych i logistycznych wykorzystuje się papierowe, kartonowe, plastikowe i drewniane opakowania i zabezpieczenia. Poniżej przedstawiono zestawienie ilości wprowadzonych na rynek opakowań. Ilość wprowadzonych opakowań wynika bezpośrednio z wielkości sprzedaży.

Opakowania wprowadzone na rynek	2019	2018
Comarch S.A.	889 kg	1 023 kg
Grupa Comarch	2 391 kg	2 746 kg

9.2. Wyroby gotowe

Sposób oddziaływania na środowisko

Urządzenia elektroniczne produkowane przez Grupę Comarch zasilane są energią elektryczną, przez co oddziałują na środowisko. Ilość zużywanej energii przez produkty nie jest możliwa do dokładnego oszacowania, gdyż zależy ona od bardzo wielu czynników m.in. od intensywności użytkowania, warunków atmosferycznych, trybu pracy i rodzaju dołączonych do urządzeń akcesoriów. Produkowane przez Grupę Comarch urządzenia elektroniczne po okresie eksploatacji stają się odpadem przez co również mogą oddziaływać na środowisko.

Opis polityk

Grupa Comarch stawia sobie za jeden z głównych celów ograniczenie zużycia energii elektrycznej w każdej kolejnej wersji danego urządzenia, dla ograniczenia ich wpływu na środowisko naturalne,

Kolejnym sposobem na ograniczenie wpływu produkowanych urządzeń na środowisko naturalne jest zastosowanie dla wyrobów przepisów dyrektywy EU WEEE 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego. Urządzenia produkowane przez Grupę Comarch są odpowiednio oznaczane jako urządzenia, które muszą zostać w odpowiedni sposób zutylizowane po zakończeniu ich eksploatacji. Działania proekologiczne związane z produktem, który stanie się w przyszłości odpadem nie sprowadzają się tylko do odpowiedniego oznaczenia. Wieloletnie działania i troska o środowisko zaowocowały szeregiem inicjatyw związanych z projektowaniem urządzeń, m.in.:

- opracowywanie produktów, dla których możliwa jest modernizacja dzięki budowie umożliwiającej wprowadzanie poprawek,
- opracowywanie produktów możliwych do ponownego wykorzystania po okresie eksploatacji dzięki budowie umożliwiającej łatwy rozbiór urządzenia na części składowe i po jego ew. naprawie ponowne wykorzystanie.

Comarch od wielu lat współpracuje z Organizacją Odzysku Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego przekazując odpady elektroniczne w celu poddania ich dalszemu przetwarzaniu i odzyskowi surowców.

Projektowane urządzenia spełniają również wymagania dyrektywy RoHS Restriction of Hazardous Substances (2002/95/EC), dzięki zastosowaniu której ograniczone zostało użycie substancji niebezpiecznych w produkcie które mogłyby przeniknąć do środowiska naturalnego. Potwierdzeniem tego są deklaracje zgodności RoHS.

Wskaźniki

Miernikiem realizacji celu związanego z ograniczeniem zużycia energii są:

- wzrost udziału zasilaczy sieciowych o wyższej klasie sprawności energetycznej,
- spadek średniej pobieranej mocy przez urządzenia mierzony w trybie pracy o największym zapotrzebowaniu na moc.

Dodatkowo Grupa Comarch w projekcie Smart Metering rozwija urządzenie Comarch NB-IoT -Mbus Gateway, wspierające dostawców wody, energii elektrycznej, gazu w monitorowaniu sieci przesyłowych. Pozwala to na zmniejszenie strat mediów, szybkich detekcji awarii, co prowadzi do mniejszego zużycia zasobów naturalnych ziemi.

Ponadto w projekcie wykorzystywana jest technologia NB-IoT, która jest bardzo efektywna pod względem zużycia energii, co ogranicza ilość zużytych baterii. Jednocześnie trwają prace nad optymalizacją zużycia energii zarówno w obszarze Hardware jak i Firmware. Jednym z głównych celów projektu jest opracowanie urządzenia pracującego na baterii przez 10 lat.

Również w aktualnie produkowanym urządzeniu CS004 usprawniony został mechanizm komunikacji bezprzewodowej, co skutkuje zmniejszeniem poboru energii, a przez to mniejszą ilością zużywanych baterii.

Celem na kolejne lata jest stworzenie dedykowanych urządzeń, zastępujących CS004, które będą wykorzystywały wbudowane czujniki. Pozwoli to na mniejsze zużycie materiałów jak również zmniejszenie zapotrzebowania na energię przez eliminację elementów pośrednich.

Dodatkowo trwają prace nad dalszym usprawnieniem komunikacji bezprzewodowej dla poprawy czasu pracy na baterii.

E.8.2	Przychody z produktów oraz usług z nimi związanych opracowanych z uwzględnieniem kryteriów środowiskowych	2019	2018
	Comarch S.A.	3,8%	6,6%
	GK Comarch	3,2%	10,4%

9.3. Energia

E.2.1., E.2.2., E.2.3.

Grupa Comarch stale monitoruje zużycie energii elektrycznej, ciepła i paliw we wszystkich obszarach swojej działalności, skupiając się przede wszystkim na zużyciu energii elektrycznej i gazu wykorzystywanych w budynkach będących własnością Comarch S.A. oraz na zużyciu paliw płynnych służących do napędu samochodów należących do floty Comarch. Dodatkowo monitorowane jest zużycie wody, a także paliw płynnych używanych w agregatach prądotwórczych. Znaczący udział w konsumpcji energii elektrycznej mają Data Center w Krakowie, Warszawie oraz w Dreźnie i Lille.

We wrześniu 2018 roku w Comarch S.A. został wdrożony i certyfikowany System Zarządzania Energią zgodny z międzynarodowym standardem ISO 50001. W marcu 2019 roku systemem została objęta również lokalizacja Comarch S.A. w Łodzi przy ul. Jaracza 78. W ramach tego systemu podejmowanych jest szereg działań zmierzających do poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstwa głównie w obszarach tzw. znaczącego zużycia energii (energia elektryczna, ciepło, flota). Działania te uwzględniają modernizację budynków i wyposażenia, wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, zastosowanie odpowiedniej polityki zakupowej, polityki modernizacji floty, a także prowadzenie akcji uświadamiających wśród pracowników i ciągle monitorowanie odpowiednich wskaźników. Wymienione działania realizowane są w ramach programów i zadań energetycznych na dany okres.

Obiekty Comarch są budynkami nowoczesnymi, posiadającymi systemy zarządzania energią elektryczną i ciepłem. W obiektach będących własnością Comarch (m.in. budynki SSE w Krakowie, budynki w Warszawie i Łodzi) stopniowo wymieniane są lampy wyładowcze (światłówki) na te tworzone w technologii LED oraz wprowadzane są bardziej nowoczesne i energooszczędne urządzenia.

Na początku 2018 roku Comarch S.A. rozpoczął eksploatację nowoczesnego budynku biurowego SSE7, położonego na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Krakowie, w obrębie kampusu należącego do Comarch przy ulicy prof. Michała Życzkowskiego w Krakowie. Budynek posiada garaż podziemny, parter, 4 piętra użytkowe oraz kondygnację techniczną na dachu budynku. Całkowita liczba użytkowników w

roku 2019 sięgnęła prawie 1400 osób. Budynek zaprojektowany został z dbałością o ekologię i przyjazne środowisko pracy, co potwierdza uzyskany certyfikat BREEAM Very Good. Budynek oferuje szereg udogodnień, m.in. kontakt wszystkich pomieszczeń pracy z bezpośrednim światłem dziennym, możliwość wietrzenia wszystkich pomieszczeń biurowych poprzez otwierane okna, duża ilość zieleni, dojazd ścieżkami rowerowymi, a także wewnętrzne i zewnętrzne przestrzenie do rekreacji i wypoczynku. Dodatkowo, ze względu na troskę o środowisko naturalne, na dachu budynku zainstalowano ogniwa fotowoltaiczne, służące do częściowego pokrycia własnego zapotrzebowania na energię elektryczną oraz ewentualnej odsprzedaży nadmiaru produkowanej energii do sieci elektroenergetycznej. W garażach podziemnych budynku zainstalowano stanowiska ładowania akumulatorów, które umożliwiają pracownikom korzystanie z ekologicznych pojazdów elektrycznych. Wyróżniającą cechą są półki świetlne, projektowane na południowych i zachodnich elewacjach. Półki świetlne mają podwójną funkcję: z jednej strony ocieniają pas przyokienny od słońca, z drugiej odbijają światło, doświetlając położoną w głębi traktu część pomieszczeń biurowych.

Co roku przygotowywane są programy środowiskowe, określające cele i działania ograniczające negatywne wpływy na środowisko oraz podnoszenie świadomości pracowników. Do najważniejszych celów dotyczących podejmowania aktywnych działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczania środowiska należy wprowadzenie zasad selektywnego gromadzenia odpadów oraz podejmowanie akcji zwiększających świadomość pracowników w zakresie utylizacji odpadów elektronicznych. Do celów pośrednich związanych ze zmniejszeniem negatywnego wpływu na środowisko należą te dotyczące poprawy wyniku energetycznego m.in.:

- kontynuacja modernizacji oświetlenia w budynkach i kompleksowa modernizacja oświetlenia pomieszczeń Data Center (wymiana na energooszczędne źródła LED),
- wymiana subliczników w celu zwiększenia efektywności w procesie ewidencji zużycia energii,
- kontynuacja procesu modernizacji floty oraz organizacji szkoleń z zakresu ecodrivingu dla pracowników.

Zużycie energii elektrycznej, ciepła, gazu oraz paliw Comarch S.A.	2019	2018
Zużycie energii elektrycznej ¹⁾	17 594 566 kWh	17 190 300 kWh
Zużycie ciepła ²⁾	4 248 000 MJ	6 507 000 MJ
Zużycie gazu ³⁾	338 812 kg	327 488 kg
Zużycie benzyny ⁴⁾	380 610 kg	349 996 kg
Zużycie oleju napędowego ⁴⁾	52 366 kg	62 038 kg
Zużycie LPG ⁴⁾	652 kg	-
Całkowite zużycie energii ⁵⁾	105 937 478 MJ	105 121 676 MJ
Zużycie energii/pracownika ⁵⁾	21 277 MJ/pracownika	22 467 MJ/pracownika

- 1) Zużycie energii elektrycznej przedstawiane jest dla budynków zlokalizowanych w Polsce będących własnością Comarch S.A. tzn. budynków w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (SSE2, SSE3, SSE4, SSE5, SSE6, SSE7) oraz dwóch budynków w Warszawie (przy ul. Puławskiej oraz przy ul. Leśnej). Przedstawiane jest łączne zużycie energii elektrycznej dla tych budynków. Zużycie energii elektrycznej w roku 2019 wzrosło o ok. 2,4 % w porównaniu z rokiem 2018. Wzrost zużycia energii wynika ze wzrostu liczby zatrudnionych osób.
- 2) Zużycie ciepła przedstawiane jest dla budynków zlokalizowanych w Polsce będących własnością Comarch S.A. tzn. budynków w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (SSE5, SSE6, SSE7). Przedstawiane jest łączne zużycie ciepła dla tych budynków. Zużycie ciepła w roku 2019 roku spadło o 34,7% w porównaniu z rokiem 2018. Spadek zapotrzebowania na energię w roku 2019 wynika z wyłączenia z kalkulacji budynku SSE1, który w całości jest wynajmowany przez podmioty zewnętrzne.
- 3) Zużycie gazu przedstawione jest dla budynków zlokalizowanych w Polsce będących własnością Comarch S.A., tzn. budynków w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (SSE2, SSE3, SSE4) oraz budynków w Warszawie (przy ul. Puławskiej oraz przy ul. Leśnej). Przedstawiane jest łączne zużycie gazu dla tych budynków. Zużycie gazu podano w kg, wykorzystując do obliczeń następujący współczynnik: 1m³ gazu = 0,75 kg. Zużycie gazu w roku 2019 było o ok. 3,5 % wyższe w porównaniu z rokiem 2018, co jest spowodowane normalnym zużyciem i traktowane jest jako typowe odchylenie.
- 4) Zużycie benzyny, oleju napędowego oraz LPG przedstawiane jest dla:
  - benzyny: przedstawiane jest łączne zużycie benzyny dla floty samochodowej w Polsce oraz paliwa używanego w sprzęcie wolnobieżnym.
  - oleju napędowego: przedstawiane jest łączne zużycie oleju napędowego dla floty samochodowej w Polsce i oleju wykorzystywanego w maszynach i agregatach służących do zasilania awaryjnego.
  - LPG: przedstawiane jest zużycie gazu płynnego propan-butan LPG dla floty samochodowej w Polsce.

Zużycie paliw podane jest w kg, wykorzystując do obliczeń następujących współczynników: 1 litr benzyny = 0,755 kg, 1 litr oleju napędowego = 0,84 kg, 1 litr LPG to 0,5 kg. Zużycie benzyny w roku 2019 wzrosło o ok. 8,7 % w porównaniu z rokiem 2018. Wzrost wynika bezpośrednio ze wzrostu liczby pojazdów we flocie samochodowej Comarch oraz zwiększenia intensywności używania pojazdów wywołanego stałą ekspansją spółki. Jednocześnie zużycie oleju napędowego w roku 2019 w porównaniu z rokiem 2018 zmalało o ok. 15,6 %, a wynika to ze stopniowego wycofywania z floty pojazdów z silnikami wysokoprężnymi i stopniowego zastępowania ich bardziej ekologicznymi pojazdami z silnikami benzynowymi oraz pojazdami z napędem hybrydowym.

- 5) Do obliczenia całkowitego zużycia energii wewnątrz organizacji wzięto pod uwagę zużycie energii elektrycznej, ciepła, gazu oraz paliw (benzyny, oleju napędowego i LPG) przedstawionych wyżej. Do obliczeń wykorzystano następujące współczynniki: 1 kg gazu = 14,75 kWh, 1 kg benzyny = 13,1 kWh, 1 kg oleju napędowego = 12,69 kWh, 1 kg LPG = 6,94 kWh. Całkowite zużycie energii zostało przeliczone na MJ. Całkowite zużycie energii w roku 2019 wyniosło 105 937 478 MJ i wzrosło o ok. 0,8 % w porównaniu z rokiem 2018. Obliczono również intensywność zużycia energii biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych pracowników w budynkach będących własnością Comarch S.A. Zgodnie z danymi na 31 grudnia 2019 roku w spółce Comarch S.A. zatrudnionych było 4979 pracowników,

co stanowi wzrost zatrudnienia o 300 osób w porównaniu z analogicznym okresem roku 2018. Zużycie energii na osobę w roku 2019 wyniosło 21 277 MJ, a więc zmniejszyło się o ok. 5,3 % w porównaniu z rokiem 2018.

Zużycie energii elektrycznej, ciepła, gazu oraz paliw w Grupie Comarch ⁶⁾	2019	2018
Zużycie energii elektrycznej ⁷⁾	22 309 884 kWh	21 691 281 kWh
Zużycie ciepła ⁸⁾	7 188 247 MJ	9 162 000 MJ
Zużycie gazu ⁹⁾	344 367 kg	333 515 kg
Zużycie benzyny ¹⁰⁾	445 159 kg	423 736 kg
Zużycie oleju napędowego ¹⁰⁾	120 462 kg	126 376 kg
Zużycie LPG ¹⁰⁾	652 kg	-
Całkowite zużycie energii ¹¹⁾	125 121 820 MJ	121 564 169 MJ
Zużycie energii/pracownika ¹¹⁾	19 710 MJ/pracownika	20 127 MJ/pracownika

- 6) Przedstawiono dane z uwzględnieniem spółek Grupy Comarch (krajowych i zagranicznych).
- 7) Zużycie mediów zostało przedstawione dla budynków będących własnością spółek Grupy Comarch (krajowych i zagranicznych). W roku 2019 zużycie energii elektrycznej było wyższe o 2,9% w porównaniu z rokiem 2018. Jest to wynikiem zwiększenia liczby pracowników, jak również wzrostem eksploatacji serwerowni w kraju i zagranicą.
- 8) Zużycie ciepła w roku 2019 zmalało w porównaniu z rokiem bazowym (2018) o 21,5 %. Taki spadek jest spowodowany wyłączeniem z kalkulacji budynku SSE1, będącego w całości wynajmowanym przez podmioty zewnętrzne.
- 9) W roku 2019 odnotowano wzrost zużycia gazu o 3,3% w porównaniu z rokiem 2018, co jest spowodowane normalnym zużyciem i traktowane jest jako typowe odchylenie.
- 10) Zużycie benzyny, oleju napędowego i LPG przedstawiane jest dla:
- benzyny: przedstawiane jest łączne zużycie benzyny dla spółek Polskich oraz zagranicznych,
  - oleju napędowego: przedstawiane jest łączne zużycie oleju napędowego dla spółek Polskich oraz zagranicznych,
  - LPG: przedstawione jest zużycie dla spółki Comarch S.A.

W roku 2019 odnotowano nieznaczną różnicę w łącznym zużyciu benzyny i oleju napędowego w porównaniu z rokiem 2018. W przypadku benzyny, zużycie wzrosło o 5,1% w porównaniu z rokiem bazowym (2018), natomiast zużycie oleju napędowego zmalało o 4,7%. Zużycie gazu płynnego propanbutan LPG jest prezentowane od roku 2019, a generowane jest przez spółkę Comarch S.A.

- 11) Całkowite zużycie energii w roku 2019 wyniosło 125 121 820 MJ i było o 2,9% wyższe niż zużycie w roku 2018. Obliczono również intensywność zużycia energii biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych pracowników w budynkach będących własnością Grupy Comarch. Zgodnie z danymi na 31 grudnia 2019 roku w spółkach Grupy Comarch zatrudnionych było 6348 pracowników, co stanowi wzrost zatrudnienia o 308 osób w porównaniu z analogicznym okresem roku 2018. Wzrost zatrudnienia wpłynął na wzrost zużycia energii. W roku 2019 odnotowano spadek zużycia energii na jedną osobę o 2,1% w porównaniu z rokiem bazowym (2018).

9.4. Flota Comarch

Grupa Comarch sukcesywnie modernizuje flotę samochodową. W 2019 roku w polskich spółkach zakupiono 67 nowych samochodów (59 w spółce Comarch S.A.) spełniających rygorystyczne normy emisji spalin EURO6, w tym 3 ekologiczne pojazdy hybrydowe oraz 1 elektryczny (wszystkie w spółce Comarch SA). 15 pojazdów charakteryzujących się starszymi normami emisji spalin zostało wycofaných z eksploatacji.

Normy emisji spalin	Samochody w Comarch SA	
	2019	2018
EURO 6	73%	66%
EURO 5	26%	32%
EURO 4 i niższe	1%	1%

W 2019 roku w spółkach zagranicznych zakupiono 27 nowych samochodów modernizując flotę i zwiększając liczbę pojazdów z bardziej ekologicznymi jednostkami napędowymi.

Normy emisji spalin	Samochody w Grupie Comarch	
	2019	2018
EURO 6	75%	66%
EURO 5	23%	32%
EURO 4 i niższe	2%	2%

9.5. Woda

E.3.1., E.3.2., E.3.3.

Działalność Comarch nie wiąże się ze zużyciem wody do celów technologicznych. Woda dostarczana w całości przez wodociągi miejskie jest wykorzystywana jedynie w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych dla celów bytowych. Comarch nie pobiera bezpośrednio wód powierzchniowych oraz nie odprowadza ścieków do wód i gruntów.

Znaczący wpływ na poziom zużycia wody w krakowskiej SSE ma funkcjonujące tam centrum rekreacji, w skład którego wchodzi 25 metrowy basen pływacki.

Zużycie wody podlega ciągłemu monitorowaniu, w postaci odczytów z subliczników. W ramach działań dążących do minimalizacji zużycia, podnoszona jest świadomość pracowników oraz podejmowane są działania w celu zwiększenia szybkości i skuteczności reagowania na różnego rodzaju awarie.

Zużycie wody w Comarch S.A.	2019	2018
Zużycie wody	37 591 m ³	34 328 m ³
Zużycie wody na 1 pracownika	7,55 m ³	7,34 m ³

Zużycie wody w Grupie Comarch	2019	2018
Zużycie wody	45 532 m ³	42 534 m ³
Zużycie wody na 1 pracownika	7,17 m ³	7,04 m ³

Zużycie wody przedstawione jest dla budynków będących własnością Comarch w Polsce, tzn. budynków w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (SSE2 – SSE7), dwóch budynków w Warszawie (przy ul. Puławskiej oraz przy ul. Leśnej).

Dodatkowo w tabeli dotyczącej zużycia wody w Grupie Comarch zaprezentowano sumaryczne zużycie wody uwzględniające budynki będące własnością pozostałych spółek Grupy w Polsce i zagranicą.

Budynek SSE1 w Krakowie, należący do Comarch, jest w całości wynajmowany przez podmioty zewnętrzne, dlatego zużycie mediów z tego budynku nie jest uwzględniane w raporcie.

W tabeli powyżej przedstawione jest łączne zużycie wody dla budynków własnych Comarch S.A. oraz Grupy Comarch. Z roku na rok odnotowuje się wzrost całkowitego zużycia wody, co wynika ze wzrostu liczby osób zatrudnionych w Comarch. Odnotowano nieznaczny wzrost zużycia wody na 1 pracownika.

9.6. Emisje

E.5.1., E.5.3.

Comarch stale dąży do minimalizacji negatywnego wpływu działalności na środowisko. W związku z tym od 2012 roku szacowana jest emisja ekwiwalentu dwutlenku węgla do środowiska. Podczas oszacowywania zastosowano metodologię polegającą na pomnożeniu danych dotyczących zużycia energii, wody, paliwa przez odpowiednie współczynniki konwersji emisji. Przeliczniki te pozwalają na zamianę tych danych na ekwiwalent dwutlenku węgla (CO_{2e}). CO_{2e} jest uniwersalną jednostką miary, która pozwala na oszacowanie wpływu na globalne ocieplenie wynikające z emisji gazów cieplarnianych. Poniżej przedstawiono szacunkowe wartości bezpośredniej (wynikającej z działalności organizacji) i pośredniej (z wszelkich innych czynności, np. konsumpcji energii elektrycznej, wody) emisji dwutlenku węgla dla roku bazowego. Dodatkowo wartości z roku 2018 zostały zaktualizowane biorąc pod uwagę odpowiednie wskaźniki.

Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych w Comarch S.A.	2019	2018
Emisja CO _{2e}	2 738 Mg CO _{2e}	2 254 Mg CO _{2e}
Emisja CO _{2e} /osobę	0,55 Mg CO _{2e} /osobę	0,48 Mg CO _{2e} /osobę
Emisja CO _{2e} /jednostkę przychodu*	0,0029 CO _{2e}	0,0023 CO _{2e}

Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych w Grupie Comarch	2019	2018
Emisja CO _{2e}	3 152 Mg CO _{2e}	2 702 Mg CO _{2e}
Emisja CO _{2e} /osobę	0,50 Mg CO _{2e} /osobę	0,45 Mg CO _{2e} /osobę
Emisja CO _{2e} /jednostkę przychodu*	0,0022 CO _{2e}	0,0020 CO _{2e}

*) 1 000 PLN

Do obliczenia bezpośredniej emisji gazów cieplarnianych wykorzystano dane dotyczące zużycia paliw (benzyny, oleju napędowego i LPG), a także gazu ziemnego dla budynków będących własnością Comarch S.A w Polsce. Uwzględniono również niezorganizowaną emisję wodorofluorowęglowodorów HFC pochodzącą z nieszczelności instalacji chłodniczych i klimatyzacyjnych. Podczas obliczeń korzystano ze wskaźników opracowanych przez organizację DEFRA – Greenhouse Gas Conversion Factor Repository, KOBIZE, RTE France, ISE Germany za rok 2019 i 2018. Dodatkowo przy obliczeniu emisji HFC wykorzystano dane z analizy prowadzonej bazy danych Centralnego Rejestru Operatorów. Bezpośrednia emisja gazów cieplarnianych dla Comarch S.A. w 2019 roku wyniosła 2 738 Mg CO_{2e}, co stanowi wzrost o ok. 21,5 % w porównaniu z rokiem 2018. Wzrost ten wynika z incydentów związanych z nieszczelnościami urządzeń chłodniczych i klimatyzacyjnych. Incydenty te zostały odpowiednio odnotowane w „Sprawozdaniach dla miejsc korzystania ze środowiska” w Krajowej Bazie o Emisjach Gazów Cieplarnianych i Innych Substancji jako emisje przypadkowe. Dodatkowo zostały uiszczone odpowiednie opłaty za korzystanie ze środowiska do właściwych miejscowo Urzędów Marszałkowskich. W związku z tym wzrostem poziom bezpośredniej emisji CO_{2e} na 1 pracownika wzrósł o 14,6%, a emisja CO_{2e} na jednostkę przychodu wzrosła o 26,1%.

Całkowita emisja gazów cieplarnianych w Comarch S.A. (bezpośrednia i pośrednia łącznie)	2019	2018
Emisja CO _{2e}	14 539 Mg CO _{2e}	15 639 Mg CO _{2e}
Emisja CO _{2e} /osobę	2,92 Mg CO _{2e} /osobę	3,34 Mg CO _{2e} /osobę

Całkowita emisja gazów cieplarnianych w Grupie Comarch (bezpośrednia i pośrednia łącznie)

	2019	2018
Emisja CO ₂ e	16 501 Mg CO ₂ e	18 298 Mg CO ₂ e
Emisja CO ₂ e/osobę	2,60 Mg CO ₂ e/osobę	3,03 Mg CO ₂ e/osobę

W celu obliczenia intensywności emisji gazów cieplarnianych została zsumowana bezpośrednia i pośrednia emisja gazów cieplarnianych organizacji. Dodatkowo wartości z roku 2018 zostały zaktualizowane biorąc pod uwagę odpowiednie wskaźniki. Całkowita emisja gazów cieplarnianych dla Comarch S.A. w roku 2019 wyniosła 14 539 MgCO₂e, co stanowi spadek o ok. 7,0% w porównaniu z rokiem 2018. Obliczono również intensywność emisji gazów cieplarnianych, biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych w budynkach będących własnością Comarch S.A. Zgodnie z danymi na dzień 31 grudnia 2019 roku zatrudnionych było 4 979 osób, co stanowi wzrost zatrudnienia o 300 osób w porównaniu z analogicznym okresem roku 2018. Całkowita emisja gazów cieplarnianych na osobę w roku 2019 wyniosła 2,92 Mg CO₂e, a więc zmniejszyła o około 12,6% w porównaniu z rokiem 2018. Świadczy to o skuteczności wprowadzonych zmian mających na celu minimalizowanie negatywnego wpływu spółki na środowisko naturalne.

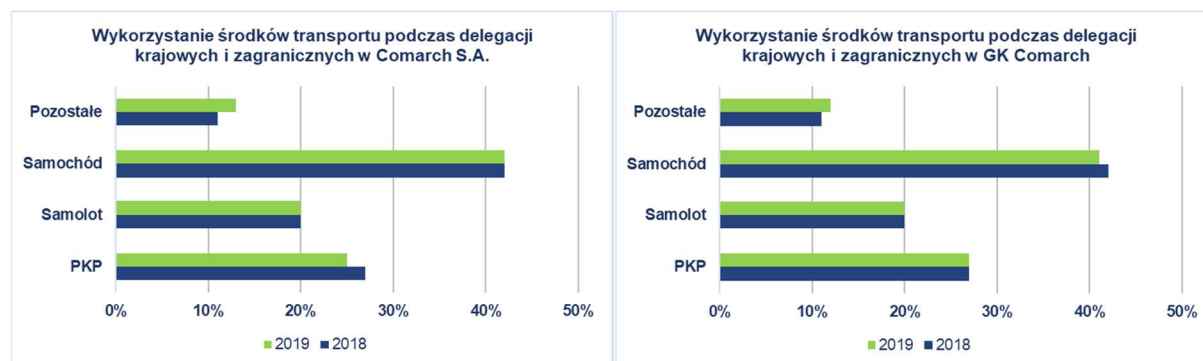
Comarch dbając zarówno o środowisko jak i o ograniczenie kosztów związanych z transportem skraca maksymalnie łańcuch dostaw stosując zasadę dostawy bezpośrednio z punktu dystrybucji do użytkownika końcowego lub partnera biznesowego, wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, czyli gdzie nie jest wymagana ingerencja w celu dokonania konfiguracji, instalacji na sprzęcie lub taka ingerencja i tak miałyby miejsce w lokalizacji użytkownika końcowego.

Duża redukcja wpływu transportu towarów i produktów jest również możliwa dzięki korzystaniu z transportu zbiorowego - firm kurierskich.

Przewozy organizowane i realizowane za pomocą własnych środków transportu przez pracowników Comarch S.A. są sporadyczne.

Ponieważ Comarch posiada bardzo dużą grupę odbiorców, którzy stanowią średnie i duże przedsiębiorstwa z całego świata, ilość odbytych delegacji służbowych przez pracowników Comarch liczona jest w tysiącach.

Liczba delegacji systematycznie wzrasta z uwagi na fakt, że co roku poszerza się grono klientów oraz otwierają się nowe oddziały zagraniczne firmy. Najczęstszym środkiem transportu wykorzystywanym przez pracowników Comarch (najczęściej podczas delegacji krajowych) są samochody oraz transport kolejowy. W delegacjach zagranicznych dominuje transport lotniczy. Do pozostałych środków transportu zostały zakwalifikowane: komunikacja miejska, autobus oraz taxi.

Redukcja emisji gazów cieplarnianych

Działania związane z redukcją bezpośredniej emisji gazów cieplarnianych przeprowadzone w latach 2018-2019:

- systematyczna konserwacja i modernizacja instalacji zawierających wodorofluorowęglowodory (HFC).
- produkcja energii odnawialnej we własnej instalacji fotowoltaicznej pozwoliła na zredukowanie emisji CO₂ o 13,22 Mg.
- bieżące wprowadzanie rozwiązań energooszczędnych (wymiana źródeł światła na oświetlenie LED).
- Stopniowa wymiana pojazdów spalinowych na spełniające najnowsze normy emisji spalin

Symbolicznym dowodem troski Grupy Comarch o stan środowiska naturalnego była akcja sadzenia roślin zorganizowana we współpracy z Zarządem Zieleni Miejskiej w Krakowie. Pracownicy Comarch wraz z rodzinami posadzili na Plantach Krakowskich 1500 szt. roślin, a ponadto rozdali mieszkańcom Krakowa sadzonki m.in.: lawendy, skrzydłokwiatu i paproci. Podobne akcje będą organizowane w kolejnych latach.

W ocenie Grupy, zarówno Grupa Comarch, jak i jej dostawcy nie mają bezpośredniego, ani znaczącego wpływu na zmiany klimatu.

Emisje substancji zubożających warstwę ozonową (SZWO)

W roku 2019 roku nie wystąpiły emisje SZWO. Emisje SZWO są monitorowane na podstawie bazy CRO (Centralny Rejestr Operatorów). Rejestruje się w niej wszystkie urządzenia klimatyzacyjne i przeciwpożarowe zawierające gazy zubożające warstwę ozonową. W rejestrze wprowadza się informacje o przeglądach i ewentualnych uzupełnieniach gazów.

E.5.2., E.5.4.

Emisje tlenków azotu, tlenków siarki i innych znaczących emisji do powietrza

Comarch S.A.	2019	2018
Emisja CH ₄	3,49 Mg CH ₄	3,23 Mg CH ₄
Emisja CH ₄ /jednostkę przychodu*	3,66*10 ⁻⁶ Mg CH ₄	3,34*10 ⁻⁶ Mg CH ₄
Emisja N ₂ O	5,28 Mg N ₂ O	5,82 Mg N ₂ O
Emisja N ₂ O/jednostkę przychodu*	5,55*10 ⁻⁶ Mg N ₂ O	4,27*10 ⁻⁶ Mg N ₂ O

Emisja SO _x /SO ₂	0,04 Mg SO _x /SO ₂	0,03 Mg SO _x /SO ₂
Emisja SO _x /SO ₂ /jednostkę przychodu*	3,80*10 ⁻⁸ Mg SO _x /SO ₂	3,62*10 ⁻⁸ Mg SO _x /SO ₂
Emisja NO _x /NO ₂	0,77 Mg NO _x /NO ₂	0,75 Mg NO _x /NO ₂
Emisja NO _x /NO ₂ /jednostkę przychodu*	8,10*10 ⁻⁷ Mg NO _x /NO ₂	7,75*10 ⁻⁷ Mg NO _x /NO ₂
Emisja CO	0,115 Mg CO	0,110 Mg CO
Emisja CO/jednostkę przychodu*	1,21*10 ⁻⁷ Mg CO	1,14*10 ⁻⁷ Mg CO
Emisja pyłu zawieszonego TSP	0,0015 Mg TSP	0,0017 Mg TSP
Emisja pyłu zawieszonego TSP/jednostkę przychodu*	1,58*10 ⁻⁹ Mg TSP	1,80*10 ⁻⁹ Mg TSP

Grupa Comarch	2019	2018
Emisja CH ₄	4,10 Mg CH ₄	3,94 Mg CH ₄
Emisja CH ₄ /jednostkę przychodu*	2,85*10 ⁻⁶ Mg CH ₄	2,88*10 ⁻⁶ Mg CH ₄
Emisja N ₂ O	8,60 Mg N ₂ O	9,33 Mg N ₂ O
Emisja N ₂ O/jednostkę przychodu*	5,97*10 ⁻⁶ Mg N ₂ O	6,83*10 ⁻⁶ Mg N ₂ O
Emisja SO _x /SO ₂	0,04 Mg SO _x /SO ₂	0,04 Mg SO _x /SO ₂
Emisja SO _x /SO ₂ /jednostkę przychodu*	2,56*10 ⁻⁸ Mg SO _x /SO ₂	2,61*10 ⁻⁸ Mg SO _x /SO ₂
Emisja NO _x /NO ₂	0,78 Mg NO _x /NO ₂	0,76 Mg NO _x /NO ₂
Emisja NO _x /NO ₂ /jednostkę przychodu*	5,45*10 ⁻⁷ Mg NO _x /NO ₂	5,58*10 ⁻⁷ Mg NO _x /NO ₂
Emisja CO	0,12 Mg CO	0,11 Mg CO
Emisja CO/jednostkę przychodu*	8,15*10 ⁻⁸ Mg CO	8,27*10 ⁻⁸ Mg CO
Emisja pyłu zawieszonego TSP	0,0015 Mg TSP	0,0017 Mg TSP
Emisja pyłu zawieszonego TSP/jednostkę przychodu*	1,05*10 ⁻⁹ Mg TSP	1,27*10 ⁻⁹ Mg TSP

*1 000 PLN

Znaczące substancje zanieczyszczające powietrze generowane przez organizację wzięte pod uwagę to CH₄ oraz N₂O powstające ze spalania paliw przez flotę samochodową i sprzęt wolnobieżny (benzyna, olej napędowy oraz LPG) oraz SO_x/SO₂, NO_x/NO₂, CO, a także pył zawieszony powstające ze spalania paliw przez maszyny i agregaty służące do zasilania awaryjnego. Do obliczeń wykorzystano wskaźniki opracowane przez organizację DEFRA – Greenhouse Gas Conversion Factor Repository oraz przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) za rok 2019. Dodatkowo wartości

z roku 2018 zostały zaktualizowane biorąc pod uwagę odpowiednie wskaźniki. Podane dane są danymi szacunkowymi.

Dla Comarch S.A. emisja CH₄ w roku 2019 wyniosła 4,10 Mg CH₄, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem 2018 o ok. 4 %. Emisja N₂O w roku 2019 wyniosła 8,6 Mg N₂O, co stanowi spadek w porównaniu z rokiem 2018 o ok. 7,8%. Emisja SO_x/SO₂ w roku 2019 wyniosła 0,04 Mg SO_x/SO₂, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem 2018 o ok. 33%. Emisja NO_x/NO₂ w roku 2019 wyniosła 0,77 Mg NO_x/NO₂, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem 2018 o ok. 2,6%. Emisja CO w roku 2019 wyniosła 0,115 Mg CO, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem 2018 o ok. 4,5%. Emisja pyłu zawieszonego w roku 2019 wyniosła 0,0015 Mg pyłu zawieszonego, co stanowi spadek w porównaniu z rokiem 2018 o ok. 11%.

Dla Grupy Comarch emisja CH₄ w roku 2019 wyniosła 3,49 Mg CH₄, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem 2018 o ok. 8%. Emisja N₂O w roku 2019 wyniosła 5,28 Mg N₂O, co stanowi spadek w porównaniu z rokiem 2018 o ok. 9,2%. Emisja SO_x/SO₂ w roku 2019 wyniosła 0,04 Mg SO_x/SO₂, a więc tyle samo co w roku 2018. Emisja NO_x/NO₂ w roku 2019 wyniosła 0,78 Mg NO_x/NO₂, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem 2018 o ok. 2,6%. Emisja CO w roku 2019 wyniosła 0,12 Mg CO, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem 2018 o ok. 9%. Emisja pyłu zawieszonego w roku 2019 wyniosła 0,0015 Mg pyłu zawieszonego, co stanowi spadek w porównaniu z rokiem 2018 o ok. 11%.

Na spadek lub wzrost wielkości mogą wpływać lokalne warunki klimatyczne. Na zmniejszenie wskaźników ma również wpływ wzrost przychodów w badanym okresie. Emisje tlenków azotu, tlenków siarki i innego rodzaju znaczące emisje do powietrza zostały odpowiednio odnotowane w „Sprawozdaniach dla miejsc korzystania ze środowiska” oraz w „Sprawozdaniach z eksploatacji urządzeń” w Krajowej Bazie o Emisjach Gazów Ciepłarnianych i Innych Substancji. Dodatkowo zostały uiszczony odpowiednie opłaty za korzystanie ze środowiska do właściwych miejscowo Urzędów Marszałkowskich.

E.6.5

Comarch S.A. jest wytwórcą ścieków komunalnych (bytowych). Działalność Comarch S.A. i spółek Grupy Comarch nie generuje ścieków przemysłowych.

Comarch S.A. nie transportuje, nie przetwarza, nie przemieszcza transgranicznie odpadów uznanych za niebezpieczne.

Comarch nie generuje ścieków zrzucanych bezpośrednio do akwenów wodnych tym samym działalność Comarch w żaden sposób nie wpływa negatywnie na obszary i siedliska chronione.

Produkty wytwarzane przez Comarch nie mają znaczącego negatywnego wpływu na środowisko naturalne w trakcie użytkowania. Stopień oddziaływania na środowisko naturalne wprowadzanych produktów elektronicznych pod koniec ich cyklu życia zależy głównie od zachowania klientów w tym zakresie. Comarch zapewnia zbiórkę zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego. Więcej informacji na: <https://www.comarch.pl/o-firmie/srodowisko/wprowadzanie-oraz-zbieranie-sprzetu-elektrycznego-i-elektronicznego/>

Procent odzyskanych materiałów ze sprzedawanych produktów i ich opakowań wg kategorii materiału

Spółki Grupy Comarch nie prowadzą we własnym zakresie zbiórki, odzysku i recyklingu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, baterii i akumulatorów oraz opakowań.

W latach 2018 i 2019 obowiązek zbiórki, odzysku i recyklingu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego dla spółek Comarch S.A., Comarch Healthcare S.A., Comarch Polska S.A., Comarch Technologies Sp. z o.o. oraz CA Consulting S.A. realizowany był przez Biosystem Elektrorecykling S.A.

W tych samych latach 2018 i 2019 Biosystem Organizacja Odzysku Opakowań S.A. realizowała obowiązek zbierania, odzysku i recyklingu baterii i akumulatorów dla spółek Comarch Healthcare S.A., Comarch S.A. oraz Comarch Technologies Sp. z o.o. oraz obowiązek zbierania, odzysku i recyklingu opakowań dla Comarch S.A.

Spółki, które nie posiadały podpisanych stosownych umów z organizacjami odzysku w zakresie realizacji obowiązków wynikających z wprowadzania baterii i akumulatorów oraz opakowań nie osiągnęły wymaganych poziomów zbierania, odzysku i recyklingu w związku z czym musiały uiścić opłatę produktową.

Inwestycje związane z ochroną środowiska

Największa inwestycja Grupy Comarch mająca wpływ na ochronę środowiska jest ściśle związana z budową i oddaniem do użytkowania budynku biurowego SSE7 w Krakowskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Budynek zaprojektowany został z dbałością o środowisko naturalne i ekologię. Na dachu budynku zainstalowane zostały panele fotowoltaiczne o łącznej mocy 64 kW. Ogniwa fotowoltaiczne, z których zbudowane są panele fotowoltaiczne, zamieniają energię promieniowania słonecznego na energię elektryczną. Pozwoli to na częściowe pokrycie własnego zapotrzebowania na energię elektryczną oraz ewentualną odsprzedaż nadmiaru produkowanej energii do sieci elektroenergetycznej bez dodatkowej emisji CO₂ do atmosfery. Projektanci instalacji zakładają, iż przyniesie ona oszczędności z tytułu zużycia energii elektrycznej zapewniające ok. 10 letni okres zwrotu z inwestycji. W roku 2018 uzysk energii z instalacji fotowoltaicznej wyniósł ok. 69,3 MWh, natomiast w roku 2019 było to 19,7 MWh. Spadek uzysku w roku 2019 wynika z awarii instalacji oraz jej czasowego wyłączenia, które miało miejsce w okresie od kwietnia do lipca 2019 roku.

W celu ograniczenia energochłonności, w budynku biurowym SSE7 zostaną wykorzystane również:

- półki świetlne na elewacji wschodniej i zachodniej pełniące podwójną funkcję: z jednej strony oświetlają pas przyokienny od słońca, z drugiej odbijają światło, doświetlając położoną w głębi traktu część pomieszczeń biurowych,
- Building Management System (BMS) wraz z automatyką: system integrujący instalacje wentylacji, klimatyzacji, ogrzewania, oświetlenia, kontroli dostępu, podtrzymania zasilania (UPS), sygnalizacji włamania i napadu, pozwalający na efektywne i optymalne zarządzanie budynkiem i zużyciem mediów,
- nowoczesne, zintegrowane instalacje HVAC.

Dodatkowo na bieżąco modernizowane są urządzenia klimatyzacyjne na bardziej przyjazne środowisku naturalnemu, sukcesywnie wymieniane są świetlówki na źródła światła tworzone w technologii LED oraz instalowane są bardziej nowoczesne i energooszczędne urządzenia (EnergyStar).

Dodatkowe wydatki na ochronę środowiska wiązały się z kosztami zapewnienia obowiązków zbierania, odzysku i recyklingu wprowadzonego sprzętu elektronicznego, opakowań, baterii oraz gospodarowania odpadami. Zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Wydatki na ochronę środowiska w zakresie utylizacji odpadów, recyklingu i odzysku wprowadzanych produktów	2019	2018
Comarch S.A.	3 113 PLN	1 759 PLN
Pozostałe spółki GK Comarch	24 827 PLN	12 907 PLN

9.7. Odpady

E.6.1., E.6.2., E.6.3., E.6.4., E.6.5.

Grupa Comarch posiada wdrożone procedury postępowania z odpadami. Odpady gromadzone są w sposób selektywny i zapobiegający ich negatywnemu oddziaływaniu na środowisko naturalne. W zakresie transportu i unieszkodliwiania odpadów Grupa Comarch współpracuje z wyłącznie uprawnionymi podmiotami posiadającymi środki techniczne oraz decyzje administracyjne pozwalające na gospodarowanie przekazanymi odpadami w sposób bezpieczny dla ludzi i środowiska naturalnego.

Poniżej przedstawiono tabelę obrazującą ilość wytworzonych i przekazanych odpadów w 2018 oraz w 2019 roku przez spółki Grupy Comarch. Największy procentowo udział w strumieniu odpadów wytwarzanych przez Grupę Comarch stanowi odpadowa elektronika - będąca efektem modernizacji sprzętu IT. Odpad ten, zgodnie z polskim prawodawstwem, jest poddawany procesowi recyklingu i odzysku w instalacjach przetwarzania odpadów firm odbierających odpady.

Spółka Comarch Healthcare S.A. jest wytwórcą odpadów medycznych powstających w wyniku prowadzonej działalności. Odpady te są transportowane i unieszkodliwiane przez podmioty do tego uprawnione.

W wyniku działalności gastronomicznej prowadzonej przez (stołówkę zakładową) OPSO Sp. z o.o. generowane są odpady pochodzące z separatora tłuszczu.

Odpady niebezpieczne zostały w tabeli oznaczone symbolem „*”, masy podano w megagramach.

Znaczące ilościowo rodzaje odpadów zostały zaznaczone pogrubionym drukiem, masy pozostałych odpadów podano łącznie dla spółek grupy. Wszystkie spółki Grupy Kapitałowej corocznie raportują ilość wytworzonych odpadów do właściwych miejscowo Urzędów Marszałkowskich.

Comarch jest wytwórcą ścieków komunalnych, które w całości kierowane są do oczyszczalni miejskich. Nie jest prowadzona osobna ewidencja jakościowa i ilościowa tak wytworzonych ścieków.

Rodzaj odpadu	Kod odpadu	Ilość odpadów wytworzonych i przekazanych w 2019 roku (lokalizacje w Polsce)	Ilość odpadów wytworzonych i przekazanych w 2018 roku (lokalizacje w Polsce)
Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone	15 01 10*	0,026 Mg	-- Mg
Zużyte urządzenia zawierające freony, HCFC, HFC	16 02 11*	0,015 Mg	-- Mg
Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 12	16 02 13*	0,795 Mg	0,217 Mg
Zużyte urządzenia inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 13 – złom elektroniczny	16 02 14	11,313 Mg	16,427 Mg
Elementy usunięte ze zużytych urządzeń, inne niż wymienione w 16 02 15 – tonery drukarskie z urządzeń biurowych	16 02 16	-- Mg	0,185 Mg
Inne baterie i akumulatory	16 06 05	-- Mg	0,020 Mg

Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	17 09 04	-- Mg	-- Mg
Odpady medyczne (Comarch Healthcare S.A.)	18 01 03*	3,861 Mg	3,063 Mg
Leki inne niż wymienione w 18 01 08 (Comarch Healthcare S.A.)	18 01 09	0,016 Mg	0,010 Mg
Odpady wielkogabarytowe	20 03 07	-- Mg	-- Mg

*odpady niebezpieczne

Poziom zgodności z regulacjami

Comarch wdrożył procedurę identyfikacji i dostępu do wymagań prawnych. Co najmniej raz w roku przeprowadzana jest ocena zgodności z mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi i innymi wymaganiami przyjętymi do stosowania przez Comarch. Wyniki oceny prezentowane są w dokumentacji sporządzonej na przegląd Zintegrowanego Systemu Zarządzania i przedstawiane Zarządowi.

E.7.3., E.7.4.

W okresie sprawozdawczym na Comarch S.A. i spółki Grupy Comarch nie nałożono istotnych kar finansowych i pozafinansowych sankcji za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska.

W okresie objętym raportowaniem do spółek Grupy Comarch nie wpłynęły żadne skargi dotyczące wpływu na środowisko w ramach formalnych mechanizmów skargowych.

E.7.1., E.7.2.

W okresie raportowania nie powstały istotne rodzaje zanieczyszczeń środowiska emitowane przez działalności operacyjną, jak również nie wystąpiły awarie środowiskowe i ewentualne skażenia.

W okresie objętym raportowaniem do spółek Grupy Comarch nie wpłynęły żadne skargi dotyczące wpływu na środowisko w ramach formalnych mechanizmów skargowych.

W ramach współpracy z podmiotami zewnętrznymi podejmowane były akcje dedykowane dla pracowników, w ramach których pracownicy mogli oddawać zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, także sprzęt wielkogabarytowy. Przy okazji prowadzone były zbiórki makulatury. Obecnie w obiektach Comarch rozstawione zostały pojemniki na odpady. Pracownicy mogą na bieżąco oddawać zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny; dodatkowo mogą oddawać do utylizacji zużyte baterie i świetlówki.

Od listopada 2014 roku Comarch jest członkiem Ogólnopolskiej Izby Gospodarczej Ochrony Środowiska zrzeszającej przedsiębiorców będących organizacjami odzysku odpadów oraz przedsiębiorców wprowadzających do obrotu opakowania, produkty w opakowaniach oraz sprzęt elektryczny i elektroniczny.

10. Ocena istotności aspektów oddziaływania na otoczenie

Istotność poszczególnych aspektów dla Grupy Comarch (chyba że wskazano inaczej) określono następująco:

Obszar	Aspekt oddziaływania	Istotność aspektu	Wskaźniki wg SIN
Zarządczy	Opis modelu biznesowego i strategicznych kierunków rozwoju	Wysoka/średnia/ niska	G.1.1., G.1.2.
	Ład zarządczy	Wysoka/średnia/ niska	G.2.1., G.2.2., G.2.3.
	Zarządzanie ryzykiem społecznym i środowiskowym	Wysoka/średnia/ niska	G.3.1., G.3.2.
	Zarządzanie etyką	Wysoka/ średnia /niska	G.4.1., G.4.2., G.4.3., G.4.4., G.4.5., G.4.6., G.4.7., G.4.8.
Środowiskowy	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: surowce i materiały	Wysoka/ średnia /niska	E.1.1., E.1.2.
	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: paliwa i energia	Wysoka/ średnia /niska	E.2.1., E.2.2., E.2.3.
	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: woda	Wysoka/ średnia /niska	E.3.1., E.3.2., E.3.3.
	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: bioróżnorodność	Wysoka/średnia/ niska	E.4.1., E.4.2., E.4.3., E.4.4.
	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: emisje do atmosfery	Wysoka/ średnia /niska	E.5.1., E.5.2., E.5.3., E.5.4.
	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: odpady i ścieki	Wysoka/ średnia /niska	E.6.1., E.6.2., E.6.3., E.6.4., E.6.5.
	Pozostałe aspekty bezpośredniego i pośredniego oddziaływania na środowisko	Wysoka/ średnia /niska	E.7.1., E.7.2., E.7.3., E.7.4., E.7.5., E.7.6.
	Rozszerzona odpowiedzialność środowiskowa: produkty i usługi	Wysoka/ średnia /niska	E.8.1., E.8.2., E.8.3.
Społeczny i pracowniczy	Korzystanie z pomocy publicznej i zlecenia publiczne	Wysoka/średnia/ niska	S.1.1., S.1.2.
	Poziom zatrudnienia i poziom wynagrodzeń	Wysoka/ średnia /niska	S.2.1., S.2.2., S.2.3., S.2.4., S.2.5., S.2.6., S.2.7., S.2.8., S.2.9.,

		S.2.10., S.2.11., S.2.12., S.2.13., S.2.14., S.2.15.
Relacje ze stroną pracowniczą i wolność zrzeszania się	Wysoka/ średnia /niska	S.3.1., S.3.2., S.3.3., S.3.4., S.3.5., S.3.6.
Bezpieczeństwo i higiena pracy	Wysoka /średnia/niska	S.4.1., S.4.2., S.4.3., S.4.4., S.4.5., S.4.6., S.4.7., S.4.8., S.4.9., S.4.10., S.4.11., S.4.12.
Rozwój i edukacja	Wysoka/ średnia /niska	S.5.1., S.5.2.
Zarządzanie różnorodnością	Wysoka/ średnia /niska	S.6.1., S.6.2., S.6.3., S.6.4.
Prawa człowieka	Wysoka /średnia/niska	S.7.1., S.7.2., S.7.3., S.7.4., S.7.5., S.7.6.
Praca dzieci i praca przymusowa	Wysoka/ średnia /niska	S.8.1., S.8.2., S.8.3., S.8.4.
Społeczności lokalne i zaangażowanie społeczne	Wysoka/ średnia /niska	S.9.1., S.9.2., S.9.3., S.9.4., S.9.5., S.9.6.
Przeciwdziałanie korupcji	Wysoka/ średnia /niska	S.10.1., S.10.2., S.10.3.
Bezpieczeństwo produktów i konsumentów	Wysoka/ średnia /niska	S.11.1., S.11.2., S.11.3.
Komunikacja marketingowa	Wysoka/średnia/ niska	S.12.1., S.12.2., S.12.3.
Ochrona prywatności	Wysoka /średnia/niska	S.13.1., S.13.2., S.13.3.
Oznakowanie produktów	Wysoka/ średnia /niska	S.14.1., S.14.2., S.14.3.
Pozostałe kwestie społeczne i rynkowe	Wysoka/ średnia /niska	S.15.1., S.15.2., S.15.3., S.15.4., S.15.5., S.15.6.

11. Przegląd wskaźników SIN

Wskaźnik SIN	Wytyczne	Odniesienie w raporcie (nr strony)
I. Obszar Zarządczy (G)		
G.1.1.	OPIS PRZYJĘTEJ STRATEGII ROZWOJU Z UWZGLĘDNIENIEM ASPEKTÓW SPOŁECZNYCH I ŚRODOWISKOWYCH	4
G.1.2.	CHARAKTERYSTYKA PRZYJĘTEGO MODELU BIZNESOWEGO, WŁĄCZAJĄC W TO OPIS ŁAŃCUCHA DOSTAW, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OPISU ODDZIAŁYWANIA SPOŁECZNEGO I ŚRODOWISKOWEGO	4,30
G.2.1.	OPIS STRUKTURY ZARZĄDCZEJ, ZAWIERAJĄCY INFORMACJĘ O TYM, CZY I JAK UWZGLĘDNIONE ZOSTAŁO PODEJŚCIE DO ZARZĄDZANIA ASPEKTAMI NIEFINANSOWYMI (SPOŁECZNYMI, ŚRODOWISKOWYMI), JAK WYGLĄDA SYSTEM ZARZĄDZANIA RYZYKIEM I AUDYTU WEWNĘTRZNEGO	17,28
G.2.2.	WYKAZ CERTYFIKATÓW SYSTEMÓW ZARZĄDZANIA (np. ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001)	16
G.2.3.	OPIS SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ, ZE WSKAZANEM MONITOROWANIA SPOŁECZNYCH I ŚRODOWISKOWYCH ASPEKTÓW DZIAŁALNOŚCI	18,28
G.3.1.	OPIS PODEJŚCIA DO ZARZĄDZANIA RYZYKIEM I UWZGLĘDNIENIA W NIM ASPEKTÓW SPOŁECZNYCH I ŚRODOWISKOWYCH	17,18,20,22,23,24,28,29
G.3.2.	LISTA ZIDENTYFIKOWANYCH RYZYK SPOŁECZNYCH LUB ŚRODOWISKOWYCH WRAZ Z ICH KRÓTKĄ CHARAKTERYSTYKĄ	17,18,20,22,23,24,28,29
G.4.1.	WSKAZANIE, CZY ORGANIZACJA POSIADA FORMALNY KODEKS ETYKI LUB RÓWNOWAŻNY DOKUMENT ODPOWIADAJĄCY NA POTRZEBY ORGANIZACJI	23
G.4.2.	LICZBA AUDYTÓW ETYCZNYCH ZREALIZOWANYCH U DOSTAWCÓW, LICZBA AUDYTÓW ZAKOŃCZONYCH IDENTYFIKACJĄ NIEPRAWIDŁOWOŚCI	23
G.4.3.	LICZBA AUDYTÓW ETYCZNYCH ZREALIZOWANYCH W ORGANIZACJI NA ŻĄDANIE JEJ ODBIORCÓW, LICZBA AUDYTÓW ZAKOŃCZONYCH IDENTYFIKACJĄ NIEPRAWIDŁOWOŚCI	24
G.4.4.	LICZBA DOSTAWCÓW, KTÓRZY PODPISALI KARTĘ ETYKI/ZOBOWIĄZANIE DO PRZESTRZEGANIA STANDARDÓW ETYCZNYCH ORGANIZACJI	23
G.4.5.	LICZBA ZGŁASZANYCH SKARG POTENCJALNYCH NARUSZEŃ STANDARDÓW ETYCZNYCH (JEŚLI TO MOŻLIWE, W PODZIALE NA ZGŁOSZENIA POCODZĄCE Z WEWNĄTRZ/Z ZEWNĄTRZ ORGANIZACJI)	23

G.4.6.	LICZBA PRZEPROWADZONYCH SZKOLEŃ W OBSZARZE ETYCZNYM, LICZBA OSÓB W NICH UCZESTNICZĄCYCH	<u>25</u>
G.4.7.	ODSETEK (%) UMÓW Z KONTRAHENTAMI, W KTÓRYCH ZNALAZŁA SIĘ KLAUZULA ODNOSZĄCA SIĘ DO ETYKI (W UJĘCIU WARTOŚCIOWYM)	<u>23,33</u>
G.4.8.	UWZGLĘDNIENIE ZASAD ETYKI W POLITYCE KREDYTOWEJ/POŻYCZKOWEJ ORAZ INWESTYCYJNEJ [DOTYCZY SEKTORA FINANSOWEGO]	-

II. Obszar Środowiskowy (E)

E.1.1	RODZAJ I ILOŚĆ (NP. WG WAGI, OBJĘTOŚCI) WYKORZYSTANEGO SUROWCA/MATERIAŁU (Z EWENTUALNYM WSKAZANIEM TYCH ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNEJ/Z RECYKLINGU/POSIADAJĄCYCH CERTYFIKATY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU	<u>64</u>
E.1.2.	ZUŻYCIE KLUCZOWYCH SUROWCÓW/MATERIAŁÓW NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU (DLA POSZCZEGÓLNYCH KATEGORII SUROWCÓW/MATERIAŁÓW)	<u>64</u>
E.2.1.	CAŁKOWITE ZUŻYCIE ENERGII W GJ WG GŁÓWNYCH ŹRÓDEŁ JEJ POZYSKANIA	<u>66</u>
E.2.2.	ODSETEK (%) ENERGII POCHODZĄCEJ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII (OZE) (ENERGIA WODNA, ENERGIA Z BIOMASY, ENERGIA WIATROWA, FOTOWOLTAIKA, ENERGIA GEOTERMALNA)	<u>66</u>
E.2.3.	ZUŻYCIE ENERGII NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	<u>66</u>
E.3.1.	CAŁKOWITE ZUŻYCIE WODY W M ³ (WG ŹRÓDŁA – NP.SIEĆ WODOCIĄGOWA)	<u>70</u>
E.3.2.	WOLUMEN WODY ODZYSKIWANEJ I PONOWNIE WYKORZYSTYWANEJ	<u>70</u>
E.3.3.	ZUŻYCIE WODY NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	<u>70</u>
E.4.1.	LISTA I KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA TERENÓW CENNYCH PRZYRODNICZO W ŚĄSIEDZTWIE/SFERZE ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘBIORSTWA (ZE WSKAZANIEM CHARAKTERU ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘBIORSTWA NA TE TERENY I SIEDLISKA CENNEJ FAUNY I FLORY)	<u>64</u>
E.4.2.	WSKAZANIE TYPU I CZĘSTOTLIWOŚCI PROWADZONEGO MONITORINGU PRZYRODNICZEGO	<u>64</u>
E.4.3.	OPIS EWENTUALNYCH POTWIERDZONYCH STRAT ŚRODOWISKOWYCH BĘDĄCYCH SKUTKIEM DZIAŁANIA PRZEDSIĘBIORSTWA	<u>64</u>
E.4.4.	OPIS EWENTUALNYCH DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU MONITOROWANIE STANU ŚRODOWISKA ORAZ	<u>64</u>

ZAPOBIEGANIE/ORGANICZANIE/REKOMPENSOWANIE ŚRODOWISKA NATURALNEMU SKUTKÓW ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘBIORSTWA		
E.5.1.	MASA EMITOWANYCH DO ATMOSFERY GAZÓW CIEPLARNIANYCH	71
E.5.2.	MASA POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI EMITOWANYCH DO ATMOSFERY WEDŁUG RODZAJU (NP. SO _x , NO _x , PM10, PM2.5)	73
E.5.3.	EMISJA GAZÓW CIEPLARNIANYCH NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	71
E.5.4.	EMISJA POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	73
E.6.1.	CAŁKOWITA MASA ODPADÓW W PODZIALE NA NIEBEZPIECZNE I INNE NIŻ NIEBEZPIECZNE, Z WYSZCZEGÓLNIENIEM ISTOTNYCH ICH KATEGORII	76
E.6.2.	CAŁKOWITA MASA ODPADÓW W PODZIALE WG METODY ZAGOSPODAROWANIA	76
E.6.3.	CAŁKOWITY WOLUMEN ODPROWADZANYCH ŚCIEKÓW ZE SKAZANIEM PODZIAŁU WG METODY OCZYSZCZENIA	76
E.6.4.	EMISJA ODPADÓW NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	76
E.6.5.	EMISJA ŚCIEKÓW NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	75,76
E.7.1.	OPIS POZOSTAŁYCH ISTOTNYCH RODZAJÓW ZANIECZYSZCZEŃ ŚRODOWISKA EMITOWANYCH PRZEZ DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNĄ SPÓŁKI (WRAZ Z MIERZALNYMI MIARAMI, JEŚLI TO MOŻLIWE)	78
E.7.2.	LISTA AWARII ZE SKUTKIEM ŚRODOWISKOWYM I EWENTUALNYCH SKAŻEŃ, DO KTÓRYCH DOSZŁO W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM (WRAZ Z OPISEM ICH CHARAKTERU)	78
E.7.3.	LISTA POTENCJALNYCH NATUSZEŃ PRZEPISÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, W ZWIĄZKU Z KTÓRYMI WSZCZĘTE ZOSTAŁY POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE	78
E.7.4.	CAŁKOWITA KWOTA PRAWOMOCNYCH KAR NAŁOŻONYCH W ZWIĄZKU Z NARUSZENIEM PRZEPISÓW OCHRONY ŚRODOWISKA	66,78
E.7.5.	ODSETEK (%) UMÓW Z KONTRAHENTAMI, W KTÓRYCH ZNALAZŁA SIĘ KLAUZULA ODNOSZĄCA SIĘ POSZANOWANIA ŚRODOWISKA NATURALNEGO (W UJĘCIU WARTOŚCIOWYM)	33
E.7.6.	LICZBA AUDYTÓW POD KĄTEM PRZESTRZEGANIA PRZEPISÓW OCHRONY ŚRODOWISKA U PODWYKONAWCY	-
E.8.1.	UWZGLĘDNIENIE OCHRONY ŚRODOWISKA W POLITYCE KREDYTOWEJ/POŻYCZKOWEJ ORAZ INWESTYCYJNEJ [DOTYCZY SEKTORA FINANSOWEGO]	-

E.8.2.	PRZYCHODY Z PRODUKTÓW LUB USŁUG, OPRACOWANYCH Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW ŚRODOWISKOWYCH JAKO % CAŁKOWITYCH PRZYCHODÓW [DOTYCZY SEKTORÓW: PRZEMYSŁ, USŁUGI]	66
E.8.3.	WARTOŚĆ UDZIELONYCH KREDYTÓW Z WCZEŚNIEJSZĄ OCENĄ RYZYKA ŚRODOWISKOWEGO/WARTOŚCI PORTFELA UBEZPIECZEŃ Z WCZEŚNIEJSZĄ OCENĄ RYZYKA ŚRODOWISKOWEGO [DOTYCZY SEKTORA FINANSOWEGO]	-

III. Obszar Społeczny i Pracowniczy (S)

S.1.1.	WARTOŚĆ POMOCY PUBLICZNEJ UZYSKANEJ OD PAŃSTWA (WSPARCIE FINANSOWE I EKWIWALENTY DOTACJI)	48
S.1.2.	WARTOŚĆ PRZYCHODÓW POCHODZĄCYCH Z ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH I ICH PROCENTOWY UDZIAŁ W CAŁOŚCI PRZYCHODÓW	49
S.2.1.	LICZBA PRACOWNIKÓW W PRZELICZENIU NA PEŁNE ETATY WG TYPU UMOWY O PRACĘ (WG WIEKU I PŁCI) NA KONIEC OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO	39
S.2.2.	LICZBA PRACOWNIKÓW W PRZELICZENIU NA PEŁNE ETATY NOWO ZATRUDNIONYCH W RAPORTOWYM OKRESIE (WG WIEKU I PŁCI)	38
S.2.3.	LICZBA PRACOWNIKÓW W PRZELICZENIU NA PEŁNE ETATY, KTÓRZY ODESZLI W RAPORTOWANYM OKRESIE (WG WIEKU I PŁCI)	38
S.2.4.	LICZBA OSÓB ZATRUDNIONYCH NA PODSTAWIE UMÓW CYWILNOPRAWNYCH WG TYPU UMOWY O PRACĘ (WG WIEKU I PŁCI) NA KONIEC OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO, LICZBA ZAWARTYCH UMÓW CYWILNOPRAWNYCH Z OSOBAMI FIZYCZNYMI W RAPORTOWANYM OKRESIE, LICZBA ZAKOŃCZONYCH UMÓW CYWILNOPRAWNYCH Z OSOBAMI FIZYCZNYMI W RAPORTOWANYM OKRESIE	39
S.2.5.	LICZBA ZATRUDNIONYCH W RAMACH OUTSOURCINGU	40
S.2.6.	LICZBA PRACOWNIKÓW NIEPEŁNOSPRAWNYCH ORAZ ICH PROCENTOWY UDZIAŁ W OGÓLE ZATRUDNIONYCH	37
S.2.7.	PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH NA PODSTAWIE UMOWY O PRACĘ	37
S.2.8.	LICZBA ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE OBCOKRAJOWCÓW ŚWIADCZĄCYCH PRACĘ NA RZECZ PRACODAWCY I POD JEGO NADZOREM (NIEZALEŻNIE, CZY SĄ PRACOWNIKAMI WŁASNYMI, CZY PODMIOTÓW TRZECICH, KTÓRYM ZLECANA JEST PRACA), POCHODZĄCYCH Z KRAJÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W GORSZEJ OD POLSKI SYTUACJI EKONOMICZNEJ LUB Z KRAJÓW, W KTÓRYCH	37

	UPRAWDOPODOBNIONE JEST ŁAMANE PRAW CZŁOWIEKA (WG KRAJU POCHODZENIA).	
S.2.9.	STOSUNEK PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO KOBIET DO PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO MĘŻCZYŹN W POSZCZEGÓLNYCH KATEGORIACH ZASZEREGOWANIA/GRUPACH PRACOWNICZYCH (NP. DYREKTORZY, KIEROWNICY, POZOSTALI PRACOWNICY).	46
S.2.10.	STOSUNEK PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA CZŁONKÓW ZARZĄDU DO NAJNIŻSZEGO UPOSAŻENIA W SPÓŁCE (W PRZELICZENIU NA PEŁEN ETAT).	-
S.2.11.	PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE OSÓB WSPÓŁPRACUJĄCYCH NA PODSTAWIE UMÓW CYWILNOPRAWNYCH I ŚWIADCZĄCYCH USŁUGI NA RZECZ PRACODAWCY.	-
S.2.12.	PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE OSÓB ZATRUDNIONYCH W RAMACH OUTSOURCINGU I WYKONUJĄCYCH PRACĘ NA RZECZ PRACODAWCY.	-
S.2.13.	ŁĄCZNA WYSOKOŚĆ ROCZNYCH SKŁADEK NA PFRON.	47
S.2.14.	ODSETEK KOBIET, KTÓRE PO URODZENIU DZIECKA I POWROCIE DO PRACY, ZREZYGNOWAŁY Z PRACY W CIĄGU 12 MIESIĘCY OD POWROTU DO PRACY.	42
S.2.15.	INFORMACJA NA TEMAT DODATKOWYCH ŚWIADCZEŃ POZAPŁACOWYCH DOSTĘPNYCH DLA PRACOWNIKÓW (NP. DODATKOWE UBEZPIECZENIE, PAKIETY MEDYCZNE, PRACOWNICZY PROGRAM EMERYTALNY, AKCJONARIAT PRACOWNICZY, KARTY UPRAWNIAJĄCE DO KORZYSTANIA Z OBIEKTÓW SPORTOWYCH, POŻYCZKI MIESZKANIOWE).	42
S.3.1.	LICZBA DZIAŁAJĄCYCH W ZAKŁADZIE PRACY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH OGÓŁEM (REPREZENTATYWNYCH I POZOSTAŁYCH).	63
S.3.2.	ODSETEK (%) PRACOWNIKÓW NALEŻĄCYCH DO ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH (TZW. WSPÓŁCZYNNIK UZWIĄZKOWIENIA).	37,63
S.3.3.	LICZBA WSZCZĘTYCH SPORÓW ZBIOROWYCH W OSTATNIM ROKU ORAZ SZACUNKOWY WPŁYW NA WYNIKI SPÓŁKI Z TYM ZWIĄZANE (W PRZYPADKU, W KTÓRYM ODNOTOWANO STRAJKI, NALEŻY OPISAĆ ICH PRZYCZYNĘ, FORMĘ, CZAS TRWANIA ORAZ POCZYNIONE USTALENIA).	63
S.3.4.	INFORMACJA, CZY W ZAKŁADZIE PRACY FUNKCJONUJE PROCEDURA ZGŁASZANIA SKARG I NIEPRAWIDŁOWOŚCI („HOT LINE”) I NA JAKIEJ PODSTAWIE (NP. ODPOWIEDNIEJ POLITYKI). JEŚLI TAK, JAKA JEST LICZBA SKARG ZWIĄZANYCH Z OBSZAREM PRAKTYK ZATRUDNIENIA, KTÓRE ZOSTAŁY ZGŁOSZONE, ROZPATRZONE I ROZWIĄZANE (ILE SKARG ZOSTAŁO ZARAPORTOWANYCH, A ILE ROZSTRZYGNIĘTYCH W OMAWIANYM OKRESIE).	24

S.3.5.	INFORMACJA, CZY W ZAKŁADZIE PRACY POWOŁANO RADĘ PRACOWNIKÓW – A W PRZYPADKU INNYCH PRZEDSTAWICIELI NIŻ RADA PRACOWNIKÓW I ZWIĄZKI ZAWODOWE, CZY TACY PRZEDSTAWICIELE PRACOWNIKÓW ZOSTALI POWOŁANI W DRODZE WYBORÓW, W KTÓRYCH MOGLI UCZESTNICZYĆ WSZYSCY PRACOWNICY.	63
S.3.6.	INFORMACJA O TYM, CZY, A JEŚLI TAK, TO W JAKI SPOSÓB ORAZ Z JAKIMI REZULTATAMI, ZAKŁAD PRACY PROWADZI UDOKUMENTOWANY DIALOG, W FORMIE CYKLICZNYCH, SFORMALIZOWANYCH SPOTKAŃ, MAJĄCYCH NA CELU OMÓWIENIE WZAJEMNYCH OCZEKIWAŃ ORAZ CHARAKTER NAJCZĘŚCIEJ PODNOSZONYCH KWESTII I SPOSOBU USTOSUNKOWANIA SIĘ DO NICH PRZEZ WŁADZE SPÓŁKI.	37 , 63
S.4.1.	LICZBA WYPADKÓW PRZY PRACY WŚRÓD OSÓB WYKONUJĄCYCH PRACĘ NA TERENIE ZAKŁADU PRACY I PRACOWNIKÓW WYKONUJĄCYCH PRACĘ POZA SIEDZIBĄ PRACODAWCY.	60
S.4.2.	WSKAŹNIK CZĘSTOŚCI WYPADKÓW (WYPADKI PRZY PRACY NA 1000 ZATRUDNIONYCH).	60
S.4.3.	LICZBA WYPADKÓW ŚMIERTELNYCH WŚRÓD WYKONUJĄCYCH PRACĘ NA TERENIE ZAKŁADU PRACY I PRACOWNIKÓW WYKONUJĄCYCH PRACĘ POZA SIEDZIBĄ PRACODAWCY.	60
S.4.4.	ŁĄCZNA LICZBA DNI NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WŚRÓD PRACOWNIKÓW SPOWODOWANEJ WYPADKAMI.	60
S.4.5.	WSKAŹNIK CIĘŻKOŚCI WYPADKÓW (LICZBA DNI NIEZDOLNOŚCI/1 WYPADEK).	60
S.4.6.	LICZBA STWIERDZONYCH PRZYPADKÓW CHOROÓB ZAWODOWYCH.	62
S.4.7.	LICZBA PRACOWNIKÓW PRACUJĄCYCH W WARUNKACH PRZEKROCZENIA NAJWYŻSZYCH DOPUSZCZALNYCH STĘŻEŃ (NDS) LUB NAJWYŻSZYCH DOPUSZCZALNYCH NATĘŻEŃ (NDN).	62
S.4.8.	LICZBA STANOWISK PRACY, NA KTÓRYCH POZIOM OCENIONEGO RYZYKA ZAWODOWEGO JEST NIEAKCEPTOWALNIE WYSOKI (TJ. KONIECZNE SĄ DZIAŁANIA MAJĄCE NA CELU ZMNIEJSZENIE POZIOMU RYZYKA).	62
S.4.9.	WYKAZ NAJCZĘSTSZYCH PRZYCZYŃ WYPADKÓW PRZY PRACY, WG KATEGORII PRACY/CZYNNOŚCI WYKONYWANYCH PRZEZ POSZKODOWANEGO W CHWILI WYPADKU, RODZAJÓW URAZÓW.	60
S.4.10.	OPIS STOPNIA ZAANGAŻOWANIA ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH (JEŻELI FUNKCJONUJĄ) W OBSZARZE BHP (NP. CZY ZOSTAŁ POWOŁANY SPOŁECZNY INSPEKTOR PRACY, JAK SPRAWUJĄ KONTROLE NAD PRZESTRZEGANIEM PRZEPISÓW BHP).	63

S.4.11.	ODSETEK (%) UMÓW Z KONTRAHENTAMI, W KTÓRYCH ZNALAZŁA SIĘ KLAUZULA ODNOSZĄCA SIĘ DO BHP (W UJĘCIU WARTOŚCIOWYM).	33
S.4.12.	LICZBA AUDYTÓW POD KĄTEM PRZESTRZEGANIA ZASAD BHP U PODWYKONAWCÓW	30
S.5.1.	ŚREDNIA LICZBA GODZIN SZKOLENIOWYCH (LUB DNI SZKOLENIOWYCH) NA PRACOWNIKA (WG PŁCI I KATEGORII PRACOWNIKÓW) – DOTYCZY SZKOLEŃ ORGANIZOWANYCH PRZEZ PRACODAWCĘ.	47
S.5.2.	LICZBA PRACOWNIKÓW PODNOSZĄCYCH KWALIFIKACJE ZAWODOWE, KTÓRYM PRZYSŁUGUJĄ OKREŚLONE UPRAWNIENIA Z TEGO TYTUŁU W STOSUNKU DO PRACODAWCY (NP. URLOPY SZKOLENIOWE), ZE WSKAZANIEM LICZBY PRACOWNIKÓW, KTÓRYM PRACODAWCA WSPÓŁFINANSUJE LUB FINANSUJE PODNOSZENIE KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH.	47
S.6.1.	INFORMACJA, CZY U PRACODAWCY ZOSTAŁA WDROŻONA POLITYKA ANTYMOBBINGOWA I POLITYKA ANTYDISKRYMINACYJNA.	23
S.6.2.	LICZBA ZGŁOSZONYCH PRZYPADKÓW DISKRYMINACJI, - MOBBINGU, MOLESTOWANIA SEKSUALNEGO ITP.	24
S.6.3.	LICZBA POTWIERDZONYCH PRZYPADKÓW DISKRYMINACJI, MOBBINGU, MOLESTOWANIA SEKSUALNEGO ITP.	24
S.6.4.	LICZBA AUDYTÓW PRZEPROWADZONYCH U PODWYKONAWCÓW POD KĄTEM PRZECIWDZIAŁANIA DISKRYMINACJI.	30
S.7.1.	LICZBA ZGŁOSZONYCH PRZYPADKÓW NARUSZANIA PRAW CZŁOWIEKA, W TYM U PODWYKONAWCÓW.	25
S.7.2.	LICZBA POTWIERDZONYCH PRZYPADKÓW NARUSZANIA PRAW CZŁOWIEKA, W TYM U PODWYKONAWCÓW.	25
S.7.3.	ODSETEK (%) UMÓW Z KONTRAHENTAMI, W KTÓRYCH ZNALAZŁA SIĘ KLAUZULA ODNOSZĄCA SIĘ DO PRAW CZŁOWIEKA (W UJĘCIU WARTOŚCIOWYM).	33
S.7.4.	LICZBA AUDYTÓW PRZEPROWADZONYCH U PODWYKONAWCÓW POD KĄTEM POSZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA.	30
S.7.5.	UWZGLĘDNIENIE KWESTII POSZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA W POLITYCE KREDYTOWEJ/POŻYCZKOWEJ ORAZ INWESTYCYJNEJ [DOTYCZY SEKTORA FINANSOWEGO].	-
S.7.6.	OPIS ZAGROŻEŃ DLA PRAW CZŁOWIEKA ORAZ PRZYPADKÓW NARUSZANIA PRAW CZŁOWIEKA POZA ŁAŃCUCHEM DOSTAW (NP. WYKORZYSTYWANIE PRODUKTÓW LUB USŁUG ŚWIADCZONYCH PRZEZ PRZEDSIĘBIORSTWO PRZEZ OSOBY LUB PODMIOTY W SPOSÓB ZAGRAŻAJĄCY NARUSZENIEM PRAW CZŁOWIEKA).	25, 30

S.8.1.	LICZBA ZGŁOSZONYCH PRZYPADKÓW PRACY DZIECI LUB PRACY PRZYMUSOWEJ (W TYM U PODWYKONAWCÓW).	25
S.8.2.	LICZBA POTWIERDZONYCH PRZYPADKÓW PRACY DZIECI LUB PRACY PRZYMUSOWEJ (W TYM U PODWYKONAWCÓW).	25
S.8.3.	ODSETEK (%) UMÓW Z KONTRAHENTAMI, W KTÓRYCH ZNALAZŁA SIĘ KLAUZULA ODNOŚĄCA SIĘ DO PRAW CZŁOWIEKA Z UWZGLĘDNIENIEM ZAKAZU PRACY DZIECI LUB PRACY PRZYMUSOWEJ (W UJĘCIU WARTOŚCIOWYM).	33
S.8.4.	LICZBA AUDYTÓW PRZEPROWADZONYCH U PODWYKONAWCÓW POD KĄTEM POSZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRACY DZIECI I PRACY PRZYMUSOWEJ.	30
S.9.1.	OPIS EWENTUALNYCH UCIAŻLIWOŚCI, JAKIE MOŻE ODCZUWAĆ LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ W ZWIĄZKU Z PROWADZENIEM PRZEZ SPÓŁKĘ DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ ITP.	27,58
S.9.2.	LICZBA SKARG ZGŁOSZONYCH PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ, ICH TEMATYKA ORAZ DZIAŁANIA SPÓŁKI W ODPOWIEDZI NA NIE.	58
S.9.3.	OPIS POLITYKI I KIERUNKÓW ZAANGAŻOWANIA SPOŁECZNEGO SPÓŁKI ORAZ ZREALIZOWANE DZIAŁANIA PROSPOŁECZNE, W TYM TE NA RZECZ LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI, W KTÓREJ PROWADZONA JEST DZIAŁALNOŚĆ.	27
S.9.4.	CAŁKOWITA KWOTA DAROWIZN NA CELE SPOŁECZNE W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM (ZE WSKAZANIEM NAJWIĘKSZYCH OBDAROWANYCH).	27,59
S.9.5.	CAŁKOWITA KWOTA WYDATKOWANA NA SPONSORING (ZE WSKAZANIEM NAJWIĘKSZYCH SPONSOROWANYCH PARTNERÓW).	27,59
S.9.6.	CAŁKOWITA LICZBA GODZIN PRZEPRACOWANYCH PRZEZ PRACOWNIKÓW-WOLONTARIUSZY ORAZ LICZBA WOLONTARIUSZY, W RAMACH PROGRAMU WOLONTARIATU (JEŻELI TAKI ISTNIEJE).	27,59
S.10.1.	OBSZARY BIZNESOWE POTENCJALNIE NARAŻONE NA ZACHOWANIA KORUPCYJNE.	28
S.10.2.	LICZBA ZGŁOSZONYCH PRZYPADKÓW ZACHOWAŃ NOSZĄCYCH ZNAMIONA KORUPCJI.	28
S.10.3.	LICZBA POTWIERDZONYCH PRZYPADKÓW KORUPCJI.	28
S.11.1.	LICZBA PRZYPADKÓW NARUSZENIA PROCEDUR DOTYCZĄCYCH BEZPIECZEŃSTWA PRODUKTÓW I USŁUG.	36
S.11.2.	POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE PROWADZONE PRZECIWKO SPÓŁCE (NP. PRZEZ UOKIK)	37

S.11.3.	WARTOŚĆ FINANSOWA KAR ZA NIEZGODNOŚĆ Z PRAWEM I REGULACJAMI W KWESTIACH ZWIĄZANYCH Z BEZPIECZEŃSTWEM KLIENTÓW (W PODZIALE NA PRAWOMOCNE I NIEPRAWOMOCNE).	36
S.12.1.	LICZBA PRZYPADKÓW NIEZGODNOŚCI Z REGULACJAMI I DOBROWOLNYMI KODEKSAMI DOTYCZĄCYMI KOMUNIKACJI MARKETINGOWEJ (W TYM REKLAMY, PROMOCJI, SPONSORINGU).	36
S.12.2.	POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE PROWADZONE PRZECIWKO SPÓŁCE (NP. PRZEZ UOKIK)	37
S.12.3.	WARTOŚĆ FINANSOWA KAR ZA NIEZGODNOŚĆ Z PRAWEM I REGULACJAMI W KWESTIACH ZWIĄZANYCH Z RZETELNOŚCIĄ I ETYKĄ KOMUNIKACJI MARKETINGOWEJ (W PODZIALE NA PRAWOMOCNE I NIEPRAWOMOCNE).	36
S.13.1.	LICZBA ZDARZEŃ DOTYCZĄCYCH WYCIEKU LUB NIEUPRAWNIONEGO WYKORZYSTANIA DANYCH OSOBOWYCH (KLIENTÓW, PRACOWNIKÓW).	36
S.13.2.	POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE PROWADZONE PRZECIWKO SPÓŁCE (NP. PRZEZ GIODO)	36
S.13.3.	WARTOŚĆ FINANSOWA KAR ZA NIEZGODNOŚĆ Z PRAWEM I REGULACJAMI W KWESTIACH ZWIĄZANYCH Z OCHRONĄ DANYCH OSOBOWYCH (W PODZIALE NA PRAWOMOCNE I NIEPRAWOMOCNE).	36
S.14.1.	LICZBA PRZYPADKÓW NIEZGODNOŚCI ZWIĄZANYCH Z NIEWŁAŚCIWYM OZNAKOWANIEM PRODUKTU.	37
S.14.2.	POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE PROWADZONE PRZECIWKO SPÓŁCE, NP. PRZEZ UOKIK.	37
S.14.3.	WARTOŚĆ FINANSOWA KAR ZWIĄZANYCH Z NIEWŁAŚCIWYM OZNAKOWANIEM PRODUKTU. (W PODZIALE NA PRAWOMOCNE I NIEPRAWOMOCNE)	37
S.15.1.	RZECZYWISTY OKRES ROTACJI ZOBOWIĄZAŃ.	30
S.15.2.	RZECZYWISTY OKRES ROTACJI NALEŻNOŚCI.	33
S.15.3.	OKRES PŁATNOŚCI ZOBOWIĄZAŃ STANDARDOWO ZAPISYWANY W UMOWACH Z DOSTAWCAMI.	30
S.15.4.	ODSETEK (%) ZOBOWIĄZAŃ PŁACONYCH W TERMINIE UMOWNYM (WARTOŚCIOWO).	30
S.15.5.	POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE PROWADZONE PRZECIWKO SPÓŁCE PRZEZ UOKIK	37
S.15.6.	WARTOŚĆ FINANSOWA KAR ZWIĄZANYCH ZACHOWANIAM I ANTYKONKURENCYJNYMI I ANTYRYNKOWYMI (W PODZIALE NA PRAWOMOCNE I NIEPRAWOMOCNE).	37

Comarch S.A.

Al. Jana Pawła II 39a
31-864 Kraków

ir@comarch.pl

+48 (12) 687 78 22

www.comarch.pl/relacje-inwestorskie/
